

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

TERTIAE DECAD. SVPPLEMENTVM II.

LIPSIAE MDCCLXXXII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Londini apud Fr. Elmsly, Edinburgi apud Io. Balfour, Lugd. Bat. apud
Frates Luchmann, Parisiis apud Barroi senior. Venetiis apud Io. Bapt.
Pasquali, Milano apud Ios. Galeazzi, Augustae Taurinor. apud
Laurent. Giraud, Holmiae apud Magnum Swederum.

COMMISSION

DEPARTMENT

SCIENTIFIC

INVESTIGATION

6

No

N

I
L
co
p
fo
a
n
e
F
h
t
a

I.

Nouveaux Mémoires de l'Académie Royale des Sciences & belles Lettres. Année CIOIOCCCLXXII. Avec l'histoire pour la même année, à Berlin, chés Chrétien Frederic Vofs, CIOIOCCCLXXIV. Alph. 3. plag. 9. tab. aen. 6. Année CIOIOCCCLXXIII, ibid. CIOIOCCCLXXV. Alph. 3. plag. 5. tab. aen. 5. Année CIOIOCCCLXXIV, ibid. CIOIOCCCLXXVI. Alph. 3. plag. 5. tab. aen. 6. Année CIOIOCCCLXXV, ibid. CIOIOCCCLXXVII. Alph. 3. plag. 10 $\frac{1}{2}$. tab. aen. 7.

i. e.

Noui Commentarii Academiae Regiae scientiarum et elegantiorum litterarum Bero-
linensis. Anni CIOIOCCCLXXII, CIOIOCCCLXXIII,
CIOIOCCCLXXIV et CIOIOCCCLXXV.

JOH. BERNOULLII *observationes ad naturalem hi-* Hist. an.
storiam spectantes. Quae quidem quorundam^{1772.}
Lepidopterorum facultatem, oua sine praegresso^{p. 24.}
coitu foecunda excludendi, respiciunt. Iam ante
plures annos Cl. BASLER larvam *Phalaenae querci-*
foliae LINN. educauit, eiusque metamorphosi per-
acta, phalaenam feminam, quae marem non vidit,
neque cum eo coitum celebrauit, oua foecunda
excludere vidit. Idem expertus est Cl. Auctor in
Phalaena coeruleocephala: atque deinde attente alias
laruas Phalaenarum obseruauit, an plures hac facul-
tate praeditae sint, nec ne?

Ex quibus obseruationibus patet, Phalaenam
abietis maiorem, quae nobis videtur *Phalaena Pini*

LYNN. et minorem *) etiam eadem facultate esse praeditam; alias autem plures hac vi carere. Colligit exinde Cl. Auctor, aut quasdam caloris, temporisque causas requiri, ut hac facultate praeditae sint Phalaenae, aut vim foecundantem per plures generationes continuare, eamque non omnibus datam esse Phalaenis. Optat, ut his phaenomenis excitentur collectores ad diligentiorum educationum insectorum contemplationem. Ipsum factum testimoniis Cl. PALLAS, qui similia descripsit **), confirmat. Quibus et nos addimus, fide dignum atque diligentem naturae scrutatorem Dresdae idem phaenomenon observasse, nobisque retulisse prius, quam hanc Cl. Auctoris observationem legeramus ***).

P. 43. Ad I. F. MECKELIVM misit D. H. GALLANDATVS, anatomiae, chirurgiae et obstetriciae artis apud Flissingenses Demonstrator, diatriben *de singulari methodo, plures humani corporis aegritudines, vel marasmus, hypochondriacos morbos, rheumatismos, cet. artificialis emphysematis ope sanandi*. Scilicet chirurgi in Guinea degentes, postquam cutem et sub ea positum cellulosum contextum alterutrius, vel utriusque pedis inciderint, canalibus ope tantum aëris in corpus inferunt, quantum absque molestiae sensu aeger ferre potest, vel quantum ipsi chirurgi sufficere iudicant, et artificiale emphysema hoc modo producant. Educto deinde rursus canale vulnere glutinans emplastrum et apparatus eidem sanando idoneum imponunt, et aegro statim

*) Dolemus Cl. Auctorem in nominandis exemplis noluisse nominibus Linnaeanis uti, quae tamen inter omnes Lectores cognita sunt; ex quo subinde difficultas atque obscuritas dictionis sequitur.

**) Noua Acta natur. curios.

***) vid. LESKE *Anfangsgr. der Naturgesch.* I Theil, S. 448.

Item potum ex plantarum succis, limonum iure, Guineensi pipere et vini spiritu compositum bibendum praebent, simulque eum tam diu currere iubent, donec sit vehementer defatigatus. Repetendam deinde praecipiunt ter, aut quater per diem eiusdem potus magnam portionem, neque prius ab eo abstinere aegros sinunt, quam emphysema euaserit, aegroque sanitas fuerit reddita. Obseruatum autem est, tertio ut plurimum post operationem die emphysema imminui, et versus nonum, decimum, aut vndecimum omnino euanescere. Interdum, ut perfecte aeger sanetur, operationem repetere cogitur chirurgus, primam tamen ut plurimum ad sanitatem aegro reddendam sufficere GALLANDATVS fatetur. Ceterum salutaris eventus huius medendi rationis Noster ipse testis fuit, cumque elastico aëri in cellulosam telam illato potissimum deberi censet, quippe qui, partim ut alienum, partim ut calore rarefactum corpus, comprimat, irriter et augeat vasorum tensionem, hacque ratione solidas partes roboret, sanguinis circuitum celeriore reddat, atque secretionem augeat.

ANDR. SIEGM. MARGGRAFII *experimenta chemica* Com-
muni variis tiliae Europaeae partibus instituta. Destil- ment.
latione et cohobatione ex floribus tiliae recentibus p. 3.
nihil olei Auctor obtinuit, ex decocto autem, quod in
vase peracta destillatione, remanserat, leni euapora-
tione extractum, idque mellis consistentia, subdulci
sapore, et grato quodammodo odore conspicuum
parauit. Dilutum deinde aqua, et cum pauxillo fer-
menti panis commixtum hoc extractum leni calore
fermentescere incepit, et, praeterlapsis quatuor se-
ptimanis, in vinosum liquorem euasit, ex quo de-
stillatione et rectificatione valde bonum spiritum
vini Cl. Auctor separauit. Recentes tiliae flores cum
N 3 suffi-

sufficiente aquae destillatae quantitate leni calori expositi itidem in fermentationem abierunt, et post quatuor septimanas ardentem spiritum, priori magis gratum, sunt largiti. Ex siccatis floribus etiam spirituosum liquorem produci posse, eum tamen odoris respectu ab eo, qui ex recentibus floribus paratur, valde vinci, Auctor refert.

p. 5.

Folia tiliae mense Septembri collecta destillatione et cohobatione aquam haud ingrati odoris, nihil vero olei prae buerunt, et decoctum ab his destillationibus remanens leni euaporatione subdulce et quodammodo suaueolens extractum reliquit, in quo aliquo tempore post salinae crystalli apparuerunt, quas alia occasione accuratius disquirere Cl. Auctor sibi proposuit. Dilutum hoc extractum et cum panis fermento commixtum pariter in vinosum liquorem fuit mutatum. Siccata non minus atque recentia folia cum sufficiente aquae quantitate calori primum, deinde destillationi exposita inflammabilem spiritum exhibuerunt, cuius tamen odor illo, quo ex floribus prolectus spiritus gaudebat, minus erat gratus. Ceterum spiritus vini ope ex foliis Auctor resinosum extractum obtinuit.

p. 6.

Semina tiliae puluerisata vehementi pressu pauxillum olei prae buerunt, quod fluidum manebat, neque coagulabatur, et sapore recenti amygdalarum oleo quodammodo simili gaudebat. Ex torrefactis his seminibus, iisque deinde ab externo cortice separatis et puluerisatis plus olei obtinetur, quod tamen pariter fluidum manet. Ceterum quod spectat ad pastam chocolatae similem, quam MISSA ex his seminibus se produxisse retulit, eam Noster multum discrepare a pasta ex seminibus Cacao parata obseruauit. Nam postquam semina tiliae torrefecisset, eaque a corticibus separasset et in mortario

ario triuisset, massam obtinuit, quae admodum mollis erat, et ratione odoris atque saporis a chocolata omnino diuersa; saccharum illi admixtum saporem mutabat, reliquas proprietates non item. Ex dulcibus amygdalis pariter pastam admodum mollem, grati tamen saporis, CL. MARGGRAFIUS parauit, cet.

I. H. LAMBERT *super frictione, quatenus motum* p. 9.
minuit.

IDEM *de fluiditate arenae, terrae, aliorumque* p. 33.
mollium corporum.

EIVSDEM *continuatio tentaminis hygrometrias.* p. 65.

IDEM *super aëris densitate.* p. 103.

CAR. ABRAH. GERHARD *de electricae vis in huma-* p. 141.
rum corpus actione, eiusque in paralyticis morbis usu.
Quum MVSSCHENBROEKII potissimum tentamini-
bus summa electricae materiei vis atque celeritas, qua
in humanum corpus agit, cognita fuisset reddita, non
poterat non facile suspicari, eam illis potissimum
morbis, qui ab humorum spissitudine, indeque pen-
dente stagnatione ortum habent, admodum fore
proficuum. Qua de re in variis chronicis aegritu-
dinibus, et potissimum in paralyfi hac medendi me-
thodo medici vsi sunt, eaque aegrotos huiusmodi
morbis laborantes prorsus restitutos fuisse tradide-
runt. At enim vero, cum alii, quorum morbi hac
medela omnino sublati videbantur, paulo post in
illos rursus incidissent, et alii nullum inde effectum
essent experti, alii denique in peiorem statum abiis-
sent, laudes huius medicinae valde imminui sunt
coeptae, obliuionique fere ea tradita fuit, quippa

quae expectationem medicorum haud raro deciperet. Repetita igitur experientia verae electricae materiei in humanum corpus vires definiendas, aliorumque super hac re placita aut confirmanda, aut refellenda erant; quam ob rem Cl. GENHARDVS, huic fini satisfacere studens, cum canibus, felibus et ranis tentamina instituit, viditque, electricas scintillas in musculis horum animantium, a cute et cellulosa tela separatis, vehementes oscillationes et acutos dolores excitasse. Minus acutum dolorem videbatur vehemens electrica concussio progignere, oscillationes autem, quibus ea ansam praebebat, erant vehementiores, omnemque fere musculum occupabant, et per aliquot tempus continuabant. Nervi ab integumentis separati, ita vt sola eorundem medulla ab electrica vi tangeretur, vehementes dolores cum ab scintilla, tum a concussione experiebantur, simulque musculi, in quos affecti nervi rami abibant, conuellebantur. In sanguinem hanc habuit electrica materies vim, vt illo, qui sibi fuisset relictus, diutius fluidus maneret, leuiorque esset redditus; color eius non mutatus apparebat, neque in globulis quicquam, quod a naturali statu recederet, poterat obseruari. In hominibus, quos ad tentamina Cl. Auctor elegerat, quique, licet varia aetate, variisque temperamentis gauderent, omnes tamen omnino sani erant, sentiit pulsum auctum, eumque hoc esse viuidiorem obseruauit, quo magis esset eorundem natura irritabilis; pulsus vis secundum temperamenta erat varia. Ceterum calor etiam atque perspiratio augebantur, ita vt saepe sudor obseruaretur, in cute autem, ex qua scintilla fuerat prolecta, potissimum si saepe experimentum repetitum fuisset, inflammationis species oriebatur. Quum electricum ignem loco admodum musculo apphasset, conuulsuos horum musculorum motus, eoque

nonnunquam admodum vehementes Noster observavit, et, praeterito motu, caloreque ab electrica materie producto, debilitatem et relaxationem satis magnam potissimum in admodum sensilibus et irribilibus hominibus sequi, eosque ad convulsivos affectus hac ratione disponi deprehendit, cet. Accelerat itaque vehementer electrica vis cordis atque articularum motum, sanguinem reddit fluidiorem, eumque ab illis potissimum heterogeneis, subtilibusque particulis, quae per cutis vasa lubenter aëneant, liberat; praeterea reuellendi etiam vi gaudet, at simul debilitatem inducit, neque roborat, sed relaxat potius fibras. Ad paralyfin quod attinet, cum ea fere semper prohibita nervorum in fibras actioni debeatur, respiciendum omnino est, quae ven perue- si huius status causa sit; nam potest ea mox in compressione, aut obstructione nervorum cerni, mox in constrictione, rigiditate aut debilitate eorundem posita esse. Et compressio quidem, potissimum quando a fluida causa proficiscitur, prout etiam obstructio atque rigiditas electricae materiae vi omnino tollentur, in debilitate vero atque relaxatione ea nihil utilitatis afferet, quae augeat potius morbi causam, quam imminuat. Iam vero in illis etiam paralyticis morbis, in quibus salus ab electrica materie potest expectari, vana erit omnis sanitatis recuperandae spes, nisi simul roborantium usus cum hac medicina coniungatur, quippe timendum esset, ne progenita debilitas, quantumvis prima morbi causa sit sublata, paralyfin reuocaret. Ceterum semper proportio esse debet inter vim electricitatis et temperamentum aegroti; nam robusto homini, cuius humores propter densitatem, paruitatem, cet. minimarum particularum non minus, ac propter calorem facile moveri possunt, haud dubie lenis electricitas conveniet, melancholicus

vero et phlegmaticus contraria opus habebit. Locus, qui electricae materiei vim experiatur, eligendus est is, in quo neruorum truncus positus sit, eo tamen statu excepto, qui a constrictione dependet, quippe in quo potius oppositus locus conueniat, ut electricus ignis velut reuellens agere possit, ceterum Trium aegrotorum historiae, quas sub finem distribuit Noster addidit, his placitis illustrandis, stabilendisque admodum aptae sunt.

p. 152. BEGVELINI *Disquisitiones mediorum, quibus per experimenta luminis propagatio detegi possit.*

p. 163. Idem *Extractum ex observationibus meteorologicis Berolini 1772 factis.*

An. 1773. ANDR. SIEGM. MARGGRAF *de partium metallicarum, quae magnesia vitriariorum insunt, vera natura*
Comm.
P. 3. *Etsi vel externo magnesia habitus, specifica quoque eius grauitate metallicarum quarundam partium in hoc fossili corpore praesentia clara fieri videtur. atque perspecta; veram tamen earundem indolem hactenus nondum esse cognitam redditam, ex chemicorum super hac re dissensu patet, quorum alii ferrum hoc lapide contineri, alii eum ab hoc metallo prorsus alienum esse, alii denique non solum ferrum, sed etiam stannum illi immixtum deprehendi perhibuerint. Quam ob rem, ut chemicorum de magnesia natura lites componerentur, varia tentamina Cl. MARGGRAF instituit, eorumque euentus cum iis, quos alii laudarunt, studiose comparauit. Ferrum autem in hoc corpore inesse omnino nullum, cum POTTIO censet; etenim neque methodo a WESTFELDO laudata, neque aliis tentaminibus martiales quasdam particulas ex eo separare potuit, magnesque ex eo puluere, qui zinci ope ex magnesia in salis acido solutione*

soluzione deiicitur; pariter, atque ex illis nigris molis, quas zincum ex magnesia in oleo vitrioli solutione praecipitat, nihil attraxit; hinc WESTFEL-
DUM sua tentamina haud satis accurate instituisse potest. De aluminis terra, quam etiam Cl. WEST-
FELDVS magnesia inesse statuit, idem valet; nam tantum abfuit, vt vitrioli acidi ope alumen ex ea Nos-
ter produceret, vt calcaream terram atque cuprum tum ex illa; quae prope Ilfeldam in Ho-
lensteinenfi Comitatu erat effossa, tum ex Pede-
montana suis experimentis obtineret.

De historia naturali muscorum commentarius vl. p. 9.
timus, Auctore IOH. GOTL. GLEDITSCH. Demonstrat
vi muscorum, plantarum vegetationi locum com-
modum praebendi*), pergit Cl. Auctor referre conti-
nua experimenta, quibus docet, in muscis recentibus,
compressis, atque saepe aqua fimosis particulis repleta
humefactis, adhibita omni cura et sollertia, *Amygdalum*
Persicam fructus copiosos et maturos tulisse. Deinde
probat, muscos in sylvis arborum incremento magis
prodesse, quam obesse, atque plurimas plantas, quarum
nonnullas commemorat, non nisi in muscis et muscoso solo
vegetare; vt in hortis botanicis opus sit, loca quaedam
vmbrosa muscis destinare, in quibus hae plantae colantur.
Methodum, qua hoc optime fiat, Cl. Auctor distincte
et perspicue enarrat.

IOS. DU FRESNE DE FRANCHEVILLE *super* p. 23.
Coruo albo. Ipsam hanc auem Cl. Auctor non vidit,
refert tantum, eam Potsdampii esse necatam, et se re-
latum accepisse, quod coloris albi, luridique, pennis
griseis.

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 688.

griseis intermixtis fuerit. Deinde, veteres Cordes albos non cognouisse, demonstrat, atque nonnulla de origine albi coloris differit.

p. 34. I. H. LAMBERTI *constructio scalae ballisticae.*

p. 42. EIVSDEM *relatio de quibusdam physicis observationibus.* Concernunt hae observationes fulguris altitudinem, celeritatem et altitudinem nubium, atque illud lumen debile, quod, cum luna crescit, aut decrescit, in parte eius non directe a sole illuminata observatur, et cinereum (*lumiere cendrée*) a Galliae scriptoribus dici consuevit.

p. 47. Cl. BEGVELINI *Disquisitiones de barometri variationibus.*

p. 63. EIVSDEM *extractum ex observationibus meteorologicis Berolini anno 1773 factis.*

An. 1774. Hist. P. 10. *Considerationes super somno extraordinario.* Recensuit in hac commentatione I. S. FORMEYVS, perpetuus Academiae Secretarius, mulieris sopore, etque mox diuturniore, mox breuiore sepultae historiam, quam olim (C1D1DCCXII) medicus quidam, GAULTIER, litteris consignauerat, et cuius haec est epitome. A duodecimo aetatis anno usque ad decimum septimum chlorosi haec femina laborauerat, a qua, menstruorum fluxu remediis quibusdam restituto, liberabatur, ita ut ad vicesimum annum satis bene valeret. Cum autem hoc anno, ipso mensium tempore, per aliquod intervallum pedibus ad genua usque, in aqua frigida inesse coacta fuisset, sanguinis fluxus statim supprimebatur, neque, nisi post quorundam annorum spatium, redibat; nullas tamen, praeter quosdam hystericos insultus, eosque cum

conuulsivis motibus coniunctos, ab hac sup-
pressionem experta est molestias. Sensim autem hi
paroxysmi grauiiores reddebantur, et, qui antea nul-
lo certis periodis fuissent adstricti, versus finem an-
ni vicefimi quarti in ordinem redire, statoque velut
tempore aegrotam aggredi incipiebant. Abibat
deinde hic morbus in soporem, aut catalepsin,
cuius paroxysmorum mirus erat ordo, et ratio pla-
ne singularis. Scilicet a vicefimo quinto aetatis
aegro usque ad quadagesimum quintum aegra per
interualla somno sepulta iacebat, eoque tam vehe-
menti, vt membra subito rigida euaderent, eumque
statum, quo utebantur, cum insultus inuadebat, re-
sisterent. Praeterea sensuum cum interiorum, tum
exteriorum instrumenta suis officiis haud funge-
bantur; etenim neque vehementi succussione, ne-
que scarificatione hoc effici poterat, vt quoddam
sensus signum animaduerneretur, aut somnus
omnino depelleretur. Ceterum pulsus arteriarum,
qui haud erat interruptus, paruus obseruabatur, re-
gularis tamen, et respiratio debilis atque ita libera
erat, vt naturali somno aegra frui videretur. Duo
autem huiusmodi paroxysmos quotidie aegra expe-
riebatur; alter quippe mane ante solis ortum eam
inuadebat, ab eoque versus meridiem rursus solue-
batur, alter vero, quo post meridiem afficiebatur,
hora vespertina septima, aut octaua eam derelin-
quebat. Intercalare tamen tempus, quod ante et
pomeridianum paroxysmum intercedebat, ab omni
morbofo affectu haud erat liberum; namque infe-
riores partes rigidae, sensusque expertes obserua-
bantur, ipsumque interuallum perbreue tempus
occupabat, quod vix iusculo ante paroxysmi redi-
tum assumendo sufficeret. Vespertino autem tem-
pore prorsus restituebatur aegra, omnesque eius cum
superiores, tum inferiores partes sensu et motu exer-
cendo

cendo rursus idoneae reddebantur, ita ut ipsis pedibus, veluti nullo morbo fuisset affecta, uti posset; longioris etiam morae hoc intervallum erat; nam omnem occupabat noctem, novusque paroxysmus sequenti demum die, cum sol exoriretur, redibat. Antemeridiano paroxysmo sedato, haec observabantur phaenomena: inferior maxilla sponte bis, uterque motum exercebat, tum digiti indices utriusque manus pariter redeuntis motus manifestabant signa, eosque mox medii, tum annulares atque auriculares, et tandem pollices insequabantur; deinceps rursus maxilla, ratione tamen priori fortiori, moveri visa est, quasi cibos aegra masticaret; labia interea, etsi coniuncta manebant, convulsivos quosdam experiebantur motus, quibus absolutis digiti rursus eodem, quo antea, ordine agitabantur, palpebraeque simul spastice constringebantur; caput praeterea, si durante paroxysmo in quoddam latus inclinatum fuerat, in naturalem statum redibat, aegraque ipsa se erigebat prorsus, emittebat suspiria, aperiebat oculos, praesentes alloquebatur, cet. Pomeridiano paroxysmo absoluto, haec ipsa phaenomena eodem fere ordine animadvertentur, praeterquam quod pedum digiti eadem, qua manus, ratione moveri incipiebant, pedesque et omnes inferiores partes rigiditatem amittebant. Atqui haec erat semper intercalaris temporis atque insultuum facies, qui etsi quotidie regrediebantur, in consuetudinem tamen haud abierunt; nam mox per dimidium, mox per integrum annum ab omni morbo haec femina libera vixit; scilicet cum per sex menses hos insultus quotidie experta fuisset, sequebantur totidem vacui menses, et cum integri anni spatio iisdem laborasset, anno futuro nullum morbosum affectum sensit, quin potius hoc tempore perfecta sanitate gaudebat, suisque negotiis rite et absque molestia per-

pergendis incumbibat. Vltimus paroxysmus, quem, cum GAULTIER suam relationem litteris consignabat, erat experta, prioribus longior fuerat, aegramque per duos annos et sex menses excrucia-
verat, (altero tamen anno quotidie paroxysmus se-
mel tantum, scilicet ante solis ortum, redierat, et
ad meridiem vsque aegram tenuerat,) quo tempo-
re praeterlapso totidem annis atque mensibus a
morbo libera mansit, neque vllum incommodum
experta est. Ceterum tres aut quatuor ante paro-
xysmi cuiusuis finem dies multum semper ex ore
salivae, illiusque admodum acris, ita vt cutis, quam
tetigerat, noxam inde contraheret, profudit, erat-
que hic salivae fluxus certissimum finientis prope-
diem paroxysmi signum.

Medicus, qui sanitatem huius feminae curan-
dam in se susceperat, suavit, vt viro nuberet, sed hoc
pariter, atque aliis mediis, quae expertissimi medici
commendauerant, restitui sanitas haud poterat.
Tandem vero sponte, vt videtur, a morbo fuit libe-
rata, neque vllam amplius sensit molestiam, praeter
hydropem, qui, cum octoginta annos vixisset, eam
inuadebat, ipsique erat letalis. Infantes vtriusque
sexus, eosque perfecta sanitate gaudentes *), edidit
plurimos, quorum aliquos eo intercalari tempore,
quod pomeridianum et matutinum paroxysmum
intererat, peperit, inde tamen neque mater, cuius
paroxysmi eodem ordine regrediebantur, neque in-
fantes, qui vita, sanitateque optima fructi sunt, sense-
runt incommoda, cet. Meditationes super natura
atque indole huius morbi varias Cl. FORMEYVS
addidit.

*De ratione lectos aegrotis, iisque potissimum, qui p. 24.
propter summam debilitatem ex iisdem vel plane non,
vel*

*) v. comm. nostr. Vol. XX. p. 699.

vel saltem haud sine dolore surgere possunt, commodos reddendi, ad Academiam R. P. KNOLLIVS commentarium perscripsit, cuius praecipua capita LAMBERTVS recensuit, iisque simul iconem, qua Auctor sua praecepta illustravit, addidit.

P. 29. **MAGELLANVS** ad **Cl. CASTILLON** litteras misit, in quibus mercurii fulminantis a **BAYEU** inventi, aliorumque experimentorum nuper a quibusdam Galliae chemicis institutorum meminit. Et **BAYEUIVS** quidem ex mercurii viui in spiritu-nitri solutione ope alcali fixi pulverem deiecit, qui postquam exsiccatus et cum aequali sulphuris quantitate mixtus esset, auri fulminantis ad instar detonavit. **IDEM** experimentis euicit, marmora colorata, quae Campani in montibus Pyrenaeis effodiantur, non solum ex calcarea terra, sed etiam ex vero schisto composita esse. **LAVOISIER** in foco magni vitri **Tschirnhauseniani** (*lunette massive de TSCHIRNHAUSEN*) adamantem in carbonem, aut saltem in crustam carboni similem mutavit, hacque operatione vapores elasticos aëreos emittere hunc lapidem vidit. Ex filicibus et quarzo calcinatione pariter huiusmodi vapores separari posse **IDEM** animaduertit. **AVBLETVS** veram ambram griseum esse vegetabilem substantiam, eamque ex resinoso residuo succi lactei, qui ex arbore *Couma* Guianae indigena, si instrumento fuerit vulnerata, profluit, sola euaporatione nasci detexit. Flores huius arboris **Cl. AVBLETVS** non vidit, hinc locum, qui illi in systemate Linneano conveniat, definire non audet.

De hygrometro suo, eiusque utilitate, et de aliquibus Priestleianis tentaminibus aëris varias formas spectantibus in epistola ad Eundem **CASTILLON IOH. ANDR. DE LVC** quaedam monet.

Inter

Inter ipsos commentarios occurrit primum 108. Comm.

DE FRESNE DE FRANCHEVILLE *dissertatio de fe-* p. 3.

*tu et gemellorum, qui nostris temporibus in lucem
aduntur, numero, quem cum veterum de hac re rela-
tionibus confert, simulque disquirat, vtrum antiquissi-
ma tempora fetuum, gemellorum, trigeminorum,
et partibus foecundiora nostris fuerint, nec ne?
Apparet autem ex antiquitatis monumentis, quae
Noster studiose collegit, et chronologico ordine dis-
posuit, eorum, qui olim matres foecundiores fuisse,
easque vel vno, vel pluribus partibus numerosiores
fetus, quam nostras coaeuas, edidisse asserunt, sen-
tentiam nullis argumentis verò similem reddi posse;
etenim neque matres, quae quindecim, viginti, et
plures fetus pepererunt, nostris temporibus rarae
sunt, neque gemellorum, trigeminorum, cet. partus
ad horrenda naturae monstra pertinent.*

J. H. LAMBERTI *annotationes super tempera-* p. 55.
mento musices.

IDEM *qua ratione color corporum libero aëri ex-* p. 74.
*positorum, et ab oculis obseruatoris plus, minusue re-
motorum, ab aëre ipso mutetur.*

IOH. GOTL. WALTER *super genitalibus sequioris* p. 81.

sexus partibus considerationes. Enarrat in hac diatribe
Cl. Auctor tres obseruationes, quas in Berolinensi
theatro ipsi facere contigit, et simul de hymene, vt
virginitatis signo, de infoecundorum ouorum in vte-
rum descensu, de fibris vteri muscularibus cet. sua pla-
cita cognita reddit. Prima autem obseruatio bicornem
humanum vterum concernit, qui intermedio quo-
dam septo in duas cauitates esset diuisus. Vagina
eiusdem erat simplex, neque a naturali statu rece-
debat. Tubarum Fallopianarum orificia versus
vteri cauitates abibant, iisque inferebantur, externa
Tertiae Decad. Suppl. II. O *autem*

autem cuiusvis tubae apertura, eamque circumdantes fimbriae cum ovario sui lateris prorsus unitae erant, ita ut unum corpus cum eodem referrent. Perraro huiusmodi bicornes humanos uteros animadverti, Noster monet, quippe cum neque a BVDDEO, atque MECKELIO, antecessoribus WALTERI, etsi permulta funera dissecuerint, tales naturae aberrationes in Berolinensi theatro observatae, neque ab aliis anatomicis, si ab EISENMANNO^{*)}, BOEHMERO^{**)} atque CALLISENIO^{***}) recesserint, descriptae fuerint^{****}). Ceterum haec ipsa femina, de cuius bicorni utero Cl. WALTERUS retulit, quondam conceperat, fetumque bene conformatum ediderat.

Secunda observatio spectat feminam, cuius vagina uteri praeternaturali membrana claudebatur, qua remota hymen, isque integer in conspectum prodibat. Etsi vero propter hanc ipsam conformationem non apta ad fetum concipiendum, edendumque haec femina fuisse videbatur, suspicari tamen poterat, eam vel gravidam fuisse, abortumque esse enixam, vel saltem haud foecundum ovum in utero nutriisse, illudque molae specie in vaginam descendisse, et tandem per exiguum orificium, quod in superiori membranae praeternaturalis parte observabatur, fuisse editum; nam in externo uteri orificio quaedam signa observabantur, quibus indicari praegressum huiusmodi statum euictum est.

Tertia

^{*)} vid. Comm. nostr. Vol. II. P. I. p. 24.

^{**)} ibid. Vol. VII. P. III. p. 462.

^{***}) ibid. Vol. XXI. P. II. p. 240.

^{****}) Plura uteri bipartiti exempla, eaque illi, quem WALTERUS descripsit, plus, minusve similia, a dissectoribus omnino annotata esse, patet ex comm. nostr. Vol. V. P. I. p. 95. Prim. Decad. Suppl. I. p. 167. Vol. XI. P. IV. p. 709. Vol. XVII. P. I. p. 51. Vol. XXI. P. I. p. 123.

Tertia tandem obseruatione sistit Cl. Auctor abdominalē, quae dicitur, conceptionem, eamque admodum singularem; etenim infans consuetis membranis haud inuolutus, neque vmbilicali funiculo praeditus obseruabatur, sed prorsus liber in abdomine per viginti et tres annos haeserat, eratque fere penitus in lapideam naturam mutatus, cet.

His obseruationibus relatis, ad quaestionem, vtrum hymenis integritas virginitatis signum sit, nec ne? ita respondet Cl. Auctor, vt hanc membranam destrui ex variis internis causis, eamque adeo a virginibus abesse posse, hinc eius defectum nihil probare, argumentis euincat, nisi simul ad reliqua signa, velut ad integritatem orificii vteri, quae sit in eminentiae conicae, in posteriori vaginae extremitate posita, exacta rotunda figura, elasticitate, cet. conspicua, animus aduertatur. Musculares in vtero fibras se nunquam obseruasse profitetur, hinc cum sua experientia, tum eorum, qui huiusmodi fibras se reperisse perhibuerunt, de directione earundem dissensu nixus, eas vtero denegandas putat. Et si etiam, inquit, harum fibrarum praesentia esset indubitatis argumentis demonstrata, eas tamen ad fetum expellendum nihil omnino conferre posse censet, quippe quae a sanguineis vteri vasis ita comprimantur, vt actionem exserere possint omnino nullam. Hinc arbitratur potius, arteriarum et cellulosi contextus virtute partum absolui; arterias enim haud solum elasticas esse, verum etiam muscolari vi gaudere, easque proinde grauiditatis tempore, cum sanguine valde impleantur, extendi, tum fibras earum quadam irritatione ad contractionem stimulari, hoc modo breuiores reddi, simulque cellulosi vteri contextum elastica sua natura arteriarum conaminibus succurrere, et vteri contractionem absolueri iudicat, hocque placitum idoneis argumentis

p. 85. *tis vero simile reddere studet.* Ceterum, ut hoc vnum addamus, observationibus duabus Cl. WALTERVS fuit edoctus, feminas grauidas reddi posse absque eo, ut virile membrum in ipsam vaginam immittatur, spermaque in vterum iniiciatur; namque in vtraque femina, quarum hoc loco Cl. Auctor meminit, praeternaturalis quaedam membrana offende-
batur, quae impediēbat, quo minus coitus rite exerceri posset, et nihilo tamen minus vtraque conceperat; hinc solam halitusam atque volatilem spermatis partem huic fini sufficere patet.

p. 108. *A. S. MARGGRAF super coniunctione variorum metallorum et semimetallorum experimenta.* In instituen-
dis his tentaminibus Cl. Auctor ea progressus est ra-
tione, ut cuprum mox cum zinco, mox cum stanno,
mox cum utroque metallo funderet, massasque hoc
modo productas lima atque malleo examinaret, et
simul pondus earum, aliasque proprietates accu-
rate disquireret. Obtinuit autem ex cupri purissimi
uncia cum aequali zinci depurati portione fusa mix-
tum metallum, quod, postquam in fusorium cali-
cem effusum et refrigeratum esset, unciam vnā,
drachmas tres et scrupulum ponderabat. Limae
hoc productum valde resistebat, neque poterat sub
malleo tractari, cuius vi in frustula diffingeretur;
ceterum durum erat, flauoque colore conspicuum.
Massa ex uncia cupri cum drachma zinci fusione
producta ponderabat unciam, scrupulos duos et
quinque grana, eaque coloris respectu auro similis
erat. Interne accurate striata apparebat, poterat-
que etiam sub malleo tractari. Quo propius vero
hoc ipsum productum ad artificiale metallum,
quod *Tombacum* dici consuevit, accedebat, hoc
perfectius illud reddi posse, si cum vndecim, aut
duodecim cupri partibus vna zinci pars fundatur,
Noster

Noster expertus est; etenim hac ratione tombacum, quod reliquis praestet, et sub malleo tractari egregie possit, obtineri perhibet. Cupri dimidia vncia cum anatica stanni portione fusa exhibuit drachmas septem et quindecim grana massae fragilis, albae aut quodammodo griseae, quae limae actioni haud resistebat, et a malleo in frustula redigebatur; ex vncia autem et tribus drachmis cupri cum drachma stanni fufis duram, malleabilem, rubroque et ad flauum accedente colore conspicuam massam, quae etiam a lima facile afficiebatur, obtinuit. Pondus eius erat ℥j , ℥iij , ℥ij et gr. xiv.

Metallum ex vnciiis duabus cupri, drachma vna vinci et simili portione stanni fusione paratum ponderabat vncias duas, drachmam vnam atque scrupulos duos cum dimidio, et ad aurum, coloris respectu, prorsus accedebat. A lima facile afficiebatur et sub malleo tractari poterat, referebatque cum his, tum aliis proprietatibus optimum tombacum. Haec velut specimina tentaminum Marggrafianorum excerpta iudicauimus; reliqua enim, quae cum cupro et aurichalco Cl. Auctor instituit, spatio prohibiti, silentio praeterire cogimur.

BEGVELINI *continuatio disquisitionum de barometri variationibus.* p. 119.

EIVS *extractum ex observationibus meteorologicis Berolini anno 1774 factis.* p. 134.

O. H. DELAVALII *disquisitiones circa coloris corporum opacorum coloratorum mutationes, earumque causas.* Cum is praecipuus DELAVALII fuerit finis, vt, qua ratione mutarentur tingentium partium variorum corporum solutiones, si variis artificiis vel diluerentur, vel redderentur spissiores, accurate obseruaret,

ret, simulque leges, quas natura in producendis variis colorum formis sequitur, sibi faceret cognitae; permulta cum variis vegetabilibus aequae, ac cum animantium solidis, fluidisque partibus cepit experimenta, eaque pariter atque illa, quae cum ferro instituit, accurate annotauit. Atqui de horum ipsorum tentaminum euentibus in hoc commentario rationem reddidit Cl. Auctor, quem ea de causa physices studiosis gratissimum fore suspicamur, potissimum cum Cl. CASTILLON, qui in consessu Academiae eum recitauit, sit ingenue professus, se plurima horum experimentorum cum optimo successu repetiisse.

P. 391. CORN. PEREBOOM *super paralyfi tam musculari, quam neruosa, eamque sanandi methodo.* Haec diatriba ab illa, de qua nos olim ad Lectores retulimus *), non nisi inscriptione, sermone atque notarum absentia differt; hinc, vt denuo eiusdem recensum exhibeamus, non opus est. Ceterum linimentum ad externos vsus a PEREBOOMIO **) commendatum non duae vnciae, sed tantum tot drachmae olei Caieput ingrediuntur.

Hist. Ex relatione de rebus Academiae anno 1775
1775. gestis notamus primum Sociorum quorundam physicae et mathematicae classis super MESMERI magneti-
P. 33. cationibus iudicia, quae, postquam a SVLZERO in ordinem fuissent redacta, cum his Commentariis, tum Bibliothecae Germanicae vniuersali ***) Academia inferenda curauit. Censet autem Societas, valde incertum esse, vtrum magnetis virtutibus illi euentus, quos MESMERVS lauda-

*) v. Comment. nostr. Vol. XX. P. IV. p. 672.

**) l. l. p. 673.

***) Allgemeine deutsche Bibliothek, 26 Band, 1 Stück, 190 S.

induit, adscribi debeant; etenim magneticam materiem aliorum, praeter ferrum, corporum ita comparatam esse, vt cum aliis corporibus communicari, aut in vitreis vasis asseruari possit, omnibus a physicis haecenus institutis tentaminibus repugnare constat. Hinc, etsi neque ipsos MESMERO *) laudatos euentus diiudicare, neque omnem magnetis in humanum corpus actionem inficiari doctissimi viri audent, argumenta tamen ab aegrotorum spasmis affectorum sensibus petita, quibus sua placita stabilire MESMERVS studuit, nihil probare, fatentur, neque prius in partes eiusdem abire aliquem posse, iudicant, nisi fuerit demonstratum, a charta, pane, lana, aliisque corporibus magneticis redditis ferrum omnino attrahi. Ceterum omnis Mesmeriana obseruatio suspecta redditur eo, quod, simulac symptomata morbosa aegram deliquerint, nullas amplius magneticam materiem in humanum corpus exserere vires Cl. Auctor statuit; nam iudicari exinde facile potest, affectus aegrotae, quos a magnetis actione repetiit, ipsius morbi symptomata fuisse.

De natura medii cuiusdam salis, quod in Astenſi P. 35.
comitatu, prope vicum *Canal*, ex terra quotannis ex telluris superficie efflorescente obtinetur, *chemica experimenta recenset* CHRIST. ANDR. COTHENIVS. Scilicet mensibus Februario, Martio et Aprili terra albo-cinerea, porosa et friabilis musci ad instar ex tellure progerminat, cuius quaeuis libra, peracta solutione atque euaporatione, uncias tres salis puri, albi atque crystallisati largitur. Chemicis artificii cognovit COTHENIVS, hoc sal ex magnesia et vitrioli acido compositum esse, illudque adeo a Sedlicensi depurato, aliisque salibus, quae ex iisdem corporibus ad saturationem vsque mixtis constant, haud differre.

*) v. comm. nostr. Vol. XXIII. p. 621.

p. 67.

Elogium IOH. FRID. MECKELII, Anatomiæ, Physicæ et obstetriciæ artis apud Berolinenses Professoris ordinarii, auctore J. S. FORMEY. Natus erat MECKELIUS Wezlariæ, pridie Kalend. August. A. O. R. CIOIÖCCXXIV, patre PHILIPPO, Iurium Doctore, regisque Daniae Consiliario, et matre MARIA MAGDALENA, MOELLERI, apud Gießenses quondam medicinae Professoris, filia. Prima litterarum elementa cum addidicisset, essetque adeo ad altiores disciplinas præparatus, iuris scientiæ operam dare sibi animo proposuerat, sed mox, mutato priori consilio, medicinam sibi sumserat excolendam. Adierat eapropter Gottingensem litterarum Vniuersitatem, seque HALLERO potissimum erudiendum tradiderat. Cum autem per aliquod temporis intervallum huius, aliorumque Gottingensis Academiae doctorum scholis interfuisset, Berolinum anno seculi quadragesimo tertio proficisci, atque, BVDDERÛ duce, anatomen exercere a parente iuebatur. At qui hæc loci mutatio MECKELIO admodum fuerat proficua; nam in ELLERI hoc modo venerat notitiâ, qui, perspecto eius aduersus anatomen amore, professoris in Berolinensi theatro murus ipsi altera post suum aduentum hyeme tribuit, et cum PALLASIO, SPROEGELIO, POTTIO, MARGRAFIO, GLEDITSCHIO et HENKELIO amicitiae contraxerat vincula. Peracto autem aliquo apud Berolinenses tempore rursus Gottingam petierat, ut, HALLERO præceptore, denuo physiologiæ, botanicae, et potissimum anatomiae operam dare posset. Cum itaque, eo duce, permulta funera dissecuisset, primos laborum suorum fructus, libellum scilicet *de quinto pare nervorum cerebri*, ediderat *), eumque pro summis in medendi arte honoribus obtinendis defenderat. Iam vero, quo magis erat hoc opuscu-

*) Gottingae CIOIÖCCXLVIII.

opusculum nouis obseruationibus refertum, hoc maiorem sibi MECKELIVS eo famam comparauerat; tam omnibus anatomiae innotuerat cultoribus, iisque suspicabantur, fore, vt, qui huiusmodi primitias edidisset, pluribus nouis inuentis doctrinam de humani corporis fabrica illustraret. Atqui huic ipsi ipse respondisse MECKELIVM inter omnes constat.

Academiae cum vale dixisset MECKELIVS, verus finem anni quadragesimi octauo Berolinum rursus erat profectus, in qua vrbe pedem figere apud se constituisset. Commendauerat se eapropter HAYPERT VISIO, qui lubenter eum excepit, perlectaque ipsius dissertatione fautor eius extitit singularis et varia beneuolentiae testimonia ipsi exhibuit. Et primum quidem inter Socios Berolinensis Academiae d. VIII. ante Id. Mai. recipiebatur, et eodem fere tempore artis obstetriciae constituebatur Professor. Paulo post professoris in anatomico theatro muneri, et, mortuo BYDDEO, ipsi anatomes professioni praeesse iussus est. Iam vero, quam dignus MECKELIVS his ipsis muneribus fuerit, et quam praeclare iisdem sit perfunctus, multa eruditionis specimina, quae reliquit, testantur, quippe in quibus varia anatomes capita ita illustrata sint, vt non possit non Auctor eorundem summis laudibus extolli. Etenim siue neruorum descriptiones a MECKELIO exaratas spectemus, siue ad diatribes eius de sede coloris Aethiopum, de lymphaticis vasis, de vario cerebri pondere, de indiciis dementiae in cerebro conspicuis, aliasue dissertationes *) respiciamus, cunctas ita esse comparatas, vt fere absolutae, perfectaeque dici possint, nemo profecto erit, qui neget. Etsi vero operum, ex quibus et

O 5

indu-

*) De variis MECKELII opusculis olim retulimus, vid. Comm. nostr. I et II Decad. Indices librorum et obseruationum sub MECKELII nomine.

industria, et eruditio apparet, MECKELIVS satis reliquit, plura tamen edendi spem animo conceperat, in eorumque vsus iam figuras curauerat parari; at clinica praxi, aliisque causis fuit prohibitus, quo minus collectas observationes in ordinem redigeret, atque publici iuris faceret. Interim tamen spes est, fore, vt posthuma MECKELII opera propediem in publicum prodeant; nam filius eius natu maximus, PHILIPPVS FRIDERICVS, iam anatomes in Halensi litterarum vniuersitate Professor, ad FORMEYVM scripsit, se editionem eorundem procuraturum esse. Nos, vt nomen a filio MECKELII contractum propediem soluatur, hoc magis optamus, quo certius sumus persuasi, plura illustria eruditionis Meckeliana testimenta his ipsis posthumis operibus contineri.

Ceterum, vt redeat sermo, vnde digressus est, in clinica praxi exercenda admodum felix MECKELIVS fuit, meliori tamen cum successu iis, qui acutis, vehementibus et periculi plenissimis morbis laborabant, praecepta eum dedisse, atque illis, qui lentis aegritudinibus vexabantur, FORMEYVS refert. Quanquam autem faustissima vt plurimum aegrotis consilia dederat, suae tamen valetudini curandae haud suffecit; nam pulmonum quendam contraxerat morbum, qui nulla medicina tolli poterat. Hinc cum grauiora in dies morbosa symptomata euadere, mortemque ipsam velut appropinquare animaduertisset, quosdam ante obitum menses a professorio munere se abdicauit; aegrotis autem tam diu consilia dedit, donec morbo suo prorsus succumberet. Supremus vitae eius dies erat xiv ante Kalend. Octobr. cidoCCCLXXIV. In matrimonio habuit LVDOVICAM GAMMAN, secretarii cuiusdam privati filiam, quam cum duobus filiis et quinque filiabus reliquit.

A. S. MARGGRAFII *experimenta chemica cum vesicae* Comm.
calculis instituta. Sumsit ad haec tentamina Cl. Auctor p. 3.
 calculum, cuius externa superficies polita quidem,
 nec tamen vbique aequalis, sed potius parvis hinc
 inde tuberculis erat conspicua, interne tamen albus
 et accurate mixtus apparebat. Pondus eius erat
 ℥vij. Ipsorum tentaminum, quae instituit, haec est
 summa: Scrupulus huius lapidis vehementi igni
 in apto vase per duas horas expositus odore urinae
 simili nares affecit, et prorsus volatilis fuit reddi-
 tus; cineris quippe quantitas, quae remanserat, ita
 exigua erat, ut pondus eius examinari non posset.
 Destillatione ex vncia et duabus drachmis obtinuit
 drachmas duas cum semisse sublimati salis, quod,
 cum repetitae destillationi fuisset expositum, pri-
 mum quasdam guttas liquidi alicuius, albumque
 sublimatum, deinceps vero, aucto igne, spissum
 quasi et flauum oleum exhibuit, cuius tamen vera
 natura acida esse videbatur, quod cum sublimato in
 retorti vasis collo haerente vehementer efferuesce-
 bat. Finito hoc labore animaduertit MARGGRA-
 FIVS, salinam massam, quae in recipiens vas prodie-
 rat, urinoso odore nares vehementer afficere; sub-
 limatum, quod retorti vasis collo adhaerebat, par-
 tim erat quasi puluerisatum, varioque colore con-
 spicuum, partim impurum et cum oleo mixtum de-
 prehendebatur. Aqua destillata solui maxima eius-
 dem pars poterat; nam a quatuor et viginti granis,
 (quod erat sublimatae massae collo retorti vasis in-
 haerentis pondus), sex tantum grana spissi olei in
 filtro remanserant. Ex hac solutione obtinuit Cl. Au-
 ctor crystallisationis ope tria diuersa salia, quorum
 primum omnis saporis expers observabatur, alte-
 rum vero dulci, et tertium quodammodo amaro
 sapore erat conspicuum. Ceterum cunctis his sa-
 libus hoc erat commune, ut volatile alcali admix-
 tum

tum haberent; etenim posteaquam cum sale tartari mixta erant et destillationi tradita, sal volatile sic cum sublimabatur; in fundo retorti vasis, hoc labore peracto, exigua salis microcosmici portio remanserat.

Dilutum vitrioli acidum leni calore ex scrupulo huius calculi dimidium granum in se recepit, duo autem eiusdem grana soluit, cum magis concentratum esset. Nitri acidum reliquis spiritibus vehementius hunc calculum aggressum est; nam scrupulus eiusdem tantum vnum granum insolubilis materiei reliquit; alcali fixo atque volatili non minus, quam vitrioli acido praecipitari ex hac solutione puluerulenta materies poterat. Spiritus salis quodammodo fumantis vncia calculi quinque grana cum dimidio soluit, similis autem aceti concentrati portio vnum tantum granum in se recepit. Phosphori acidum nullam exseruit in hunc calculum actionem; formicarum vero acidum hoc respectu aceto concentrato simile fuit. Alcali minerale in destillata aqua solutum grana septem, et alcali vegetabile grana quatuor cum dimidio calculi soluit. Aqua destillata duo eiusdem grana, solutiones autem salis ammoniaci et alcali mineralis cum sanguine calcinati maiorem portionem, prior scilicet tria, et posterior septem grana cum dimidio, in se receperunt; spiritus vini admodum rectificatus, postquam cum calculo digestus fuerat, vix tinctus deprehendebatur, cet. Alius calculus, quem Cl. Auctor disquisiuit, illum terrearum partium copia superauit.

P. 13. I. M. LAMBERTI *observationes super soni a foraminibus tibiæ pendens mutationibus.*

P. 49. EIVSDEM *variae observationes et annotationes*
70. 82. *molas spectantes.*

92.

Morbi

Morbi plane singularis historia, Auctore c. A. co. p. 102.

THENIO. Femina, quae nervosis quibusdam affectio-
nibus in infantili aetate fuerat vexata, convulsivum
morbum, eumque admodum grauem decimo quar-
to aetatis anno experiebatur, eoque per quatuor
septimanas laborabat. Insequentibus annis bona
valetudine gauisa est, nupsitque decimo sexto viro,
et decimo septimo primum fetum sine multis mo-
lestiis peperit; altera autem vice cum esset puer-
pera facta, spasmodico morbo illi, quo antea labo-
raverat, simili afficiebatur, a quo cum esset resti-
tuta, per quatuor annos rursus secunda valetudine
vis est. Versus finem autem huius termini idem
paroxysmus, isque cum alui obstructione et sup-
pressioni lotii coniunctus rediit, aegramque vehe-
menter excruciauit. Insequebantur deinde hunc
morbum alia grauissima symptomata, velut vteri
haemorrhagia, quae abortus fuit sequela et aegram
per integrum annum vexauit, porro praecordio-
rum anxietas, asthma, et tandem mensium sup-
pressio, cachexia, hydrops. diuturna alui obstructio,
deiectiones albae, dysuria, haemoptysis, febris he-
ctica, cet. eorumque vehementiae per diuturnum
tempus erat exposita. Quanquam autem ea horum
malorum esse videbatur indoles, vt tollendis iisdem
vix vlla medicina sufficere crederetur, nihilo tamen
minus eorundem vis ita frangebatur, vt per anni
spatium satis bene valeret, neque, praeter album
fluorem, vllum incommodum sentiret. Cum autem
in sanando hoc fluxu vitium esset commissum, in ma-
lignam febrem incidit, et, hac sanata, rursus spasmis,
isque gutturis et linguae constrictione potissimum
conspicuis, afficiebatur, qui saepe redibant, et capitis
tremoribus, opisthotono, sudoreque, aut calore finie-
bantur. Tandem vero, postquam per integrum
mensem huiusmodi paroxysmos experta erat, pur-
pureo

pureo exanthemate, eoque omnem corporis superficiem occupante, hic morbus terminabatur, redibantque denuo oedema, cachexia, hemiplegia, lethargus, pluraque alia symptomata, simulque in toto corpore punctiois sensum percipiebat. Commendabantur proinde aduersus haec mala varia medicamenta, quibus vero melior reddi status aegrotae vix poterat; namque, licet alter morbus iisdem tolleretur, alter tamen magis euadebat periculosus, aegramque in summum discrimen coniiciebat. Ac spasmi quidem hysterici grauiore reddebantur, simulque multum sanguinis ex naribus, pulmone et ventriculo effluebat, ita vt propter nimiam profusionem huius humoris in lipothymiam aegra incideret. Praeterea in dies punctorius dolor augebatur, occupabatque varias corporis partes et videbatur acuum puncturae similis esse. Iam vero, cum lenire eum omni modo aegra studeret, eamque ob rem externa vi dolentem aliquam partem vehementer comprimeret, praeter omnem expectationem acum hac ratione extrahebat. Cognita itaque vera pungentis doloris causa, chirurgum de ea re certiore reddebat, simulque eum rogabat, vt reliquas acus, quas corpori inesse censebat, extraheret. Atqui huius partim, partim ipsius naturae opera ex mammae, vmbilici, ventriculi, aliisque abdominis regionibus a sexaginta et nouem acubus, iisque varia magnitudine conspicuis, liberabatur. Obseruatum autem est, minimas acus fere omnes mammas occupasse, mediocres vero sub ventriculo, et in sinistro hypochondrio, et maximas in hypogastrica regione fuisse positas, easque sub adiposae veluti sepultas iacuisse, neque vnquam suppurationem produxisse, nec locum, quem occupabant, vel inflammasse, vel scirrhosum reddidisse, cet. Silentio praeterimus plura symptomata, quibus vexata haec

haec segra fuit, et hoc tantum addimus, eam, postquam rursus per integrum annum satis bene valuerat, et nullam molestiam, praeter dolorem circa dextrum renem et suppressionem mensium, erat experta, in inflammatoriam febrem cum deliriis, diarrhoea purulenta, cet. coniunctam, incidisse, animamque huius morbi vndecimo die expirasse. Inspectione funeris quadraginta et sex acus in corporis variis cum externis, tum internis sedibus adhuc detectae, pluresque aliae aberrationes observatae sunt, quas Cl. Auctor perspicue enarrat, tandemque de natura et origine morbi sententiam addit. Scilicet ad nervosos morbos eum pertinuisse, aegramque, cum vehementibus paroxysmis vexaretur, sibi que capropter haud esset conscia, acus illas vel deglutivisse, vel per cutaneum habitum in corpus intulisse, censet, suamque opinionem argumentis variis confirmat.

IOH. GOTL. GLEDITSCH *de casu ramorum iuniorum* p. 118.
in *abiete alba*, qui quibusdam in annis satis frequens fit in *silvis*. Maxima cura atque per multos annos Cl. Auctor super hoc phaenomeno, prius plane incognito, instituit observationes: quibus hos ramos a mense Octobri usque ad Decembrem, ac deinde Februario ac Martio, idque praesertim tempestate humida ac tepidiora praegrediente, decidere observavit. Causam huius ramorum decidentiae variam esse posse concedit, ipsam tamen magis incremento arborum prodesse, quam nocere docet. Etenim non decidunt, nisi serius atque eo ipso, quo decidunt, anno enati rami, quorum usus in eo consistit, ut succos praeparent floribus sequentis anni: quo facto, arborum incremento inutiles fiunt, atque decidunt, ac si persisterent aliis nobilioribus partibus nutritios succos abriperent. Ceterum
etiam

etiam auium, vt, *Loxiae curuirostrae* *) aliarumque, insectorum, eorumque larvarum morsum idem producere concedit. Dolendum tot mendis typographicis repletum esse lectu dignissimum commentarium.

P. 139. *Historia mulieris, in cuius abdomine per viginti et duos annos induratus fetus latuit*, Auctore I. G. WALTERO. Meminerat iam WALTERVS in tractatu de *genitalibus sequioris sexus partibus* **), huius feminae, infantemque in eius abdomine repertum, breuiter descriperat; at enim vero, quum ipsi esset persusum, vberiore huius perrari phaenomeni descriptionem non posse non gratam esse atque acceptam iis, qui naturalibus rebus perscrutandis occuparentur, omne impendit studium, vt, quicquid vel ab amicis huius feminae accepisset, vel in funere eius inuenisset, in hoc commentario recenseret, simulque suum sermonem elegantibus figuris illustraret. Apparet autem ex hac relatione, per viginti annos in matrimonio hanc feminam vixisse, eamque vnum tantummodo infantem hoc tempore peperisse. Versus annum MDCCCLII serursus grauidam redditam esse censebat, faciebatque eos, qui cognatione ipsi iuncti erant, de hac re certiores; quanquam autem versus finem noni grauiditatis huius mensus vehementes circa vteri regionem, et in aliis abdominis partibus sentiebat dolores, quibus ipsi mortis proxima reddebatur; infantem tamen edebat nullum, sed aliquo tempore post se restitutam sentiebat, neque vllam amplius experiebatur molestiam, ita vt semper esset hilaris, bonaque valetudine frueretur. Vltimis vitae annis vini spiritu frequenter

pro

*) Miramur translatores. ignorasse nomen Gallicum, quod est *le Bec croisé*.

**) vid. supra p. 211.

pro potu utebatur, sibi que hac ratione morbum an-
 actibus, cordis palpitationibus, spasmodicis, tandem-
 que epilepticis insultibus stipatum contrahebat, qui
 cum in dies periculosior euaderet, ita eam debili-
 tat, ut viribus exhausta moriretur. Iam disse-
 candum funus Cl. WALTERO tradebatur, qui cum
 illud conspexisset, incipientem a pubis osse éminen-
 tiam, eamque omnem fere hypogastricam regio-
 nem, et mediam potissimum eius partem occupan-
 tem animaduertit. Aperto deinde abdomine in
 inferiori eius cauitate infantem, eumque prorsus li-
 berum detexit, cuius caput prope vesicam et ute-
 rum ita erat positum, ut facies os sacrum, occiput
 autem pubis os respiceret; dorsum et nates huius
 infantis omento tegebantur, illudque cum his par-
 tibus vehementer cohaerebat, ut absque laceratio-
 ne separari haud posset. Omnia matris intestina,
 reliquaue infimi ventris viscera prorsus sana repe-
 nebantur, nec vlla erant labe affecta, nec odor eo-
 rundem ab aliis funeribus recedebat. Infans ipse
 pariter ingrato odore destituebatur. Ceterum
 membranis et secundinis non minus, atque umbi-
 licali funiculo carebat, ipsum autem corpus erat
 durum atque rigidum, et colore albo, aut potius
 flauo griseo conspicuum; caput, dorsum atque
 membra flecti nulla ratione poterant, etsi summa
 adhibebatur vis.

Matris intestina etsi, ut diximus, sana obserua-
 bantur, suum tamen naturalem situm quodammo-
 do mutauerant; nam ileon et ieiunum in iliaca, re-
 nalique dextra regione inter hepar atque recurua-
 tum ilei ossis marginem reperiiebantur, et transuer-
 salis coli pars erat profundius posita, pluresque gy-
 ros, quam in naturali statu, formabat. Ex hoc ipso
 etiam transuerso colo quatuor satis conspicua vasa,
Tertiae Decad. Suppl. II. P et

et ex omento duo versus infimum infantis ventrem abibant. Praeterea in superiori intestini recti parte aliud vasoriebatur, quod cum multis aliis ex vteri fundo et tubarum Fallopianarum vterina extremitate tam sinistri, quam dextri lateris prouenientibus coniungebatur, et cum reliquis canalibus quinque fasciculos constituiebat, qui in illam infimi ventris regionem, cui funiculus umbilicalis debuisset insertus esse, immittebantur. Longitudo infantis metiri non poterat, quod cunctae eius partes essent vehementer compressae, prorsusque induratae, et simul crusta ex abdominali liquore nata obductae, ita ut verum lithopaedium referret. Quod si vero extendi eius corpus, atque euolui, et naturalis ipsi forma reddi potuisset, illius staturam, tam longitudinis, quam crassitiei respectu, haud diuersam futuram fuisse ab aliis per nouem mensium spatium in vtero gestis infantibus, suspicari poterat. Propter hanc ipsam autem compressionem partium genitalium disquiri haud poterat; namque alter pes alteri ita admotus, atque crusta illa veluti agglutinus erat, ut has partes prorsus absconditae iacerent; putat tamen hanc ipsam ob causam Noster, foeminae generis infantem fuisse, viriles quippe partes genitales obtegi pede prorsus haud potuissent. Internam viscerum abdominis atque thoracis structuram perscrutari propter nimiam duritiem Cl. WATERVS haud potuit. Ceterum, quod attinet ad duritiei huius causas, eas potissimum a membrarum fetus cingentium defectu repetendas arbitrat; etenim organon humoribus foetui nutriendo idoneis praeparandis, atque subtilibus reddendis aptissimum defuit; hinc a matre crudum, et terribilibus particulis refertum sanguinem infans accipit, eoque, cum abdomine expelli haud possit, quod

quod viribus ad hoc opus peragendum idoneis destitutum illud deprehendatur, ita fuit sensim mutatum, vt tandem lapideam naturam referret.

In thorace matris, vt hoc vnum addamus, peculiarem cordis situm Cl. Auctor animaduertit; scilicet in dextro latere erat hoc viscus positum, eiusque sacculus cum dextra diaphragmatis ala cohaerebat. Mediaſtinum valde obseruabatur dextro sterni margini accretum, hinc angusta erat dextra pectoris cunitas reddita, eiusque pulmo a corde vehementer comprimebatur. Anxietatum et cordis palpitatio- num, quas haec femina experta est, causa partim in hac ipsa dextri pulmonis compressione, partim in sanguinis per descendentem aortam cursu, ob in- fantis situm quodammodo impedito, posita fuit, ea- que vini spiritus vsu haud dubie magis efficax est reddita.

BEGVELINI *extractum ex obseruationibus me- teorologicis Berolini anno MDCCCLXXV factis.*

II.

DAN. WIL. TRILLERI Opuscula medica ac me- dico-philologica, antea sparsim edita, nunc autem in vnum collecta atque digesta, ab Au- ctore ipso prius recognita, aucta, castigata et emendata, vt et indice rerum copiosissimo instructa. Volumen III. Francof. et Lipsiae, sumtibus Ioh. Georg. Fleischeri MDCCCLXXII. 4 pagg. 362.

Priorum huius opusculi voluminum summa, iam*) Lectoribus tradita, ad tertium volumen

P 2

pro-

*) vid. Comment. nostr. Ildae Decad. Suppl. I. p. 84.

progredimur. Differuit vero Noster in praefatione de iis, quae in opusculis ipsis continentur, de literarum Graecarum, imprimisque HIPPOCRATIS studio medicis perquam necessario, et, vt alia taceamus, de praestantia medicinae Hippocraticae prae nostra.

p. 1. In prima exercitatione *de fallacia experimentorum chemicorum ad intimam thermarum naturam explorandam, frustra plerumque susceptorum, agitur, cuius epitomen iam tradidimus **).

p. 40. Secundus libellus *de vitandis sordidis ac lasciuis remediis antidyntericis, praesertim vero de foeda scortatione, ab ipso HIPPOCRATE, vt vulgo quidem, sed falso tamen, creditur, olim commendata, exponit.* Praemissus est huic libello catalogus spurcorum istorum remediorum contra huncce morbum a variis laudatorum, quae quidem sunt diuersarum bestiarum priapi, stercora, sanguis, vngulae butyroconditae, feminarum exsiccatae vteri placentae, offium humanorum puluis, et vsnea in mortuorum capitibus nata. Hunc vero sequitur scortatio ab HIPPOCRATE *πορνείᾳ ἀχρεώματος δυσεντερικῆς ἀνός* dicens, commentata. Huius vero rei vsum ad morbum sanandum omnino nihil conferre, primo ex debilitate, virium, animique prostratione hunc morbum concomitante, dein exemplo HARIADENI BARBARVS SAE, Algerianorum Tyranni, probat, qui ex lascivia nimia dysenterico morbo correptus perit. Quare cum hic loci illius sensus rationi ne tantillum quidem, conueniat, de emendatione istius sollicitus, varias primum criticorum super illo commemorat sententias; VALLESII nempe et MARTIANI, qui ab alio interpositum, eliminandum esse putant, DACERII *ἀχρεώμων* legens, vt nempe ad *ἀνός* referat.

*) vid. Comment. nostr. Decad. II. Suppl. III. p. 534

mutatur, MEADII *πορείην* in *προέρχην* mutans, quem pridem hypothelin per litteras cum Nostro communicauit, rationesque addit sufficientes, cur *Ipse* Ipsi non probentur: deinde autem varias emendandi vias ab semet ipso excogitatas recenset. Arbitratur vero vel transmutandum esse verborum ipsorum ordinem, ita vt *πορείη ἄχρωμος* post verba *δυσεντερίας αἰός* ponantur, hacque ratione metonymiae species HIPPOCRATI cum Poëtis variis communis, oriatur; vel *πορείην* in *παροχής* esse mutandam, quam quidem sententiam, ex interna seque ac externa verborum vicinitate, exemplis priorum Auctorum verba eiusdem soni confudentiam, ipsaque ratione, vini vsum in dysenteria sine febre, intestinorumque inflammatione, ab refrigerio orta, non respuente, corroborare annititur; vel pro *πορείην* legendum esse *πόρην*, ita nempe, vt statuatur, fuisse scortum quoddam medica scientia imbutum, quod vel ob pallorem nominabatur, *ἄχρωμον*, vel cuius ipsius nomen *ἄχρωμος* fuerit. Quartus vero emendandi modus, qui Ipsi optimus videtur, in verborum ordinisque mutatione consistit, vt nempe vulgatae lectioni *ὁ τὸν κενῶνα φθίντας, ἐβδομαῖος ἀπέθανεν; προπιόντων ἄπεπτον, ἀλμυρὰ μετὰ μέλιτος* Πορείη ἄχρωμος δυσεντερίας αἰός, quam nunc commemoraturi sumus *ὁ τὸν αἰῶνα φθίνσας, πορείη ἄχρωμος, ἐβδομαῖος ἀπέθανεν, προπτόντων ἄπεπτων* Ἀλμυρὰ μετὰ μέλιτος δυσεντερίας αἰός, substituat. Sensus vero, qui ex hac sententiae permutatione, diuisioneque oritur, omnibus numeris consentaneus rationi, aliis in HIPPOCRATIS scriptis passim occurrentibus locis, et linguae Graecae regulis maxime convenire videtur. Illustrat dein locum hunc in duas sententias diuisum, vt nempe prior de tabis dorsalis pernicie, alter vero de curatione dysenteriae per salsa et mel-

la agat. Haec vero duo remedia ad cruentum alui fluxum sistendum plus conferre, quam foedos illos meretricum amplexus, auctoritate medicorum veterum haec medicamina commendantium probare est annisus. Annexa sunt additamenta duo, eo ipso loco, in quo de salis et mellis usu differuit, quorum prius locum THEOPHRASTI Char. Cap. XV. corruptum, istiusque emendationem spectat; corroboravit vero denuo sententiam ab se in priori horum opusculorum volumine prolatam, legendum nempe esse pro vulgari ἐν αἵματι, literis permistis ἐν γάλατι, eamque sententiam argumentis aptis defendit. In altero vero aduersario de aluminis scissilis usu externe contra hunc morbum applicati differitur, quem ipsum in balneis commendasse THEODORVM PRISCIANVM in libr. II. seu Logic. cap. 31. p. 123. edit. Basil. 1532. arbitratur. Fuit vero hic locus PRISCIANI adhuc adeo corruptus, vt intelligi prorsus nequiret.

p. 105. Differuit in tertio opusculo de *dysenteria sine dolore, ex dubia HIPPOCRATIS auctoritate, frustra probata*. Ex natura vero morbi huius probat, ipsum absque dolore hominem inuadere posse nunquam; quare ad emendandum loci huius sensum sese conuertit. Refellit vero MERCVRIALIS, FOESII, LINDENII, vt alios taceamus, opinionem, qui dysenteriae nomen diarrhoeae leuioris loco positum esse arbitrati sunt, ex eo, quod HIPPOCRATES in his morbis distinguendis alias fuerit accuratissimus. Neque CALVIET COELII AVRELIANI auctoritas Nostro satisfacit, vt verba ἀνευ πόδων omitantur; neque tandem WEDELII, WALDSCHMIDII aliorumque dysenteriae absque dolore grassantis exempla, morbi notioni non consentanea, ad defendendum locum aliquid conferre videntur. Ipse vero in
expli.

applicando loco facilem elegit modum, cum
am, interpunctione solum mutata, ita inter-
pretatus fuerit, vt omnis iam sublata sit ambiguitas.
Locutus vero est eo in loco HIPPOCRATES de mor-
bo illo, atque de crurum dolore, morbum tollente;
adiunxit dein verba λύει δὲ καὶ πυρετός, καὶ δυσεν-
τερία, ἀνευ ὀδύνης. Ponendum eapropter videtur III.
CRILLERO post δυσεντερίην comma, vt nempe verba
ἀνευ ὀδύνης non tam ad δυσεντερίην, quam ad superius
positum verbum σκλίσων referantur. Estque tunc
loci huius sensus is: *Soluit, vero etiam, (morbum il-*
lum iliacum) vel febris vel dysenteria, sed tum sine cru-
rum dolore. Differuit dein, vt huius interpretationis
magis elucesceret veritas, de morbi iliaci natura, de
vino in hoc malo propinando, de febribus, dysente-
ris crurumque dolore, criticis morbi iliaci signis,
quae voluntati Cl. Auctoris respondere videntur.

Loquutus dein est in quarta dissertatione de tu. p. 139:
moribus subitis a dysenteria intempestiue suppressa ob-
ortis. Praemissis damnis ex intempestiue suppres-
sis morbis oriundis, recensuit quasuis, quae a dy-
senteria citius sanata excitari solent, affectiones.
Vtutur ad hanc rem corroborandam HIPPOCRATIS
inter alios auctoritate, carpitque VALLESIVM,
qui locum δυσεντερίην ἀπόστημα ἢ ἔκταμα τε, παυ-
σαμένη, ποιήσει male interpretatus est. Is enim
„dysenteria, quae cessauit, abscessum vel tuber-
culum aliquod faciet” vertit, non intelligens παύσις
Latine vertendum esse, quae sedata est; vt nem-
pe loci istius sensui euadat is, *si dysenteria, subito*
nimis, sedatur vel reprimitur, tunc abscessus aut tu-
tores inde oriuntur. Dysenteria vero citius cohibi-
ta, oriri abdominis tumores tympanitidi, vel hydro-
pi non absimiles, et aliorum auctoritate, et variis
a se obseruatis demonstrauit exemplis. Erat vero

morbus hic in alio aegrotu emplastro thetiacall abdomini applicato, in alio, emplastro panis cum sp. menthae et mastichis subacto, suppressas, excitauitque hydropem scroti, penisque ipsius. Alii, cui dysenteria opio erat sublata, scirrhis in abdomine atque hydropse inde affecto, cicuta frustra temereque, uti Nostro videtur, porrigebatur. Ac reliqua narcotica, vel adstringentia, aliaque remedia Nostro in hocce morbo non probantur, praeter corticem Peruvianum, quem Anglorum auctoritatem sequutus, in hisce affectibus sanandis, hic proponit, iusto si adhibeatur tempore.

p. 177. Quinta exercitatio de vespertina morborum exacerbatione inscribitur, et ad indagandam causam huius exacerbationis vespertinae aequae atque autumnalis occupatur. Conuenire vero Nostro annidieque tempora diuersa, quoad quae iis competit naturam, ita ut matutinis horis ver, meridiei aestas, vesperi autumnus, nocti denique hyems respondere videatur, quam quidem sententiam, non suis solum, sed HIPPOCRATIS, ANTYLLI, CELSI, aliorumque argumentis roborauit. Posita vero est huius vespertinae atque autumnalis exacerbationis causa, in grauitate aeris illorum temporum, transpirationem materiae morbosae non solum impediens, verum quoque pulmonum tenerrima vasa onerans. Etsi vero haec exacerbatio omnibus morbis contingat, tamen iis, in quibus partis cuiusdam reperitur inflammatio, maxime est solemnis. Nominauit ex iis praecipue *ascarides* vesperi intestina magis ardentem, *tabem pulmonalem*, *scorbutum*, *luemque veneream* osteocopis doloribus noctu molestissimam. Adiunxit sub finem huius libelli quaedam de exacerbatione nocturna, crisi, quae praegredi solet, a medicis non timenda.

In sexto tractatu de vespertina morborum cura p. 232.
 fons, diuino CHRISTI miraculo peracta egit. Dis-
 seruit vero in eo de causa, cur vesperi vt pluri-
 mum a CHRISTO sanati fuerint morbo afflicti, ad
 hos Euangelistarum. Refutatur hac occasione
 SAMMONDVS in aëre vespertino saniore causam
 querens, aliique interpretes omnes, qui putarunt,
 ante sabbati finem aegrotum tangere ex mandato
 Dei non licuisse. Probatur hic eum BENGELIO,
 licet omnino fuisse Iudaeis aegrotorum curam
 ipsis sabbati habere diebus, atque ex DANZIO loci
 SAMMONIDIS memorantur, in quibus cura aegro-
 torum morbis periculosis afflictorum conceditur;
 auctoritas porro magistrorum Hebraeorum scholae
 Hillelianae additur omnium morborum sanationem
 diebus sabbaticis vrgentes. Quapropter putat,
 in exacerbatione morborum vespertina huius rei
 querendam esse causam; quam quidem opinionem
 stabilivit argumentis. In additamento primo de-
 monstrauit morbum illum ardentem Iudaeorum
 Gemrethum dictum, eundem esse Gemussa PLINII
 de FESTI, eumque respondere nostris pedum cla-
 vis, pernionibus, vel similibus pedis infimi affecti-
 bus. In altero vero emphasin verborum *κακῶς*
ἔχον, ab sacris scriptoribus saepius adhibitorum, vbi
 de aegrotis a CHRISTO sanatis faciunt sermonem.

Septimus libellus de ingenti differentia vomit. p. 281.
 tarum opertarum et apertarum variis singularibus
 exemplis et historiis illustrata, est inscriptus. Prae-
 missa vero est vomicarum pathologia generalis,
 tuncque exempla opertarum, subito ruptarum,
 adeoque repente lethaliū ex plurium medicorum
 scriptis commemorantur, quibus propria Cl. Au-
 ctoris de vomica pulmonali repentine rupta, atque
 medici cuiusdam Poloni, quae quidem adhuc non
 P 5 publici

publici erat iuris observatio de tribus in corde subito disruptis vomitis, subnectitur. Ex histeria vero vomicarum opertarum a medicis passim descriptarum, arbitratur Noster, in horrore repentino tremulo ab causa alia manifesta non excitato, signum rupturae horum ulcerum esse quaerendum pathognomonicum.

- p. 313.** Dissertationis octavae de senilibus morbis diverso modo a SALOMONE et HIPPOCRATE descriptis atque inter se comparatis cernitur inscriptio. Comparavit vero inter se HIPPOCRATIS Aphor. 31. Sect. III. et Ecclesiastae SALOMONIS. cap. XII. egit vero in hocce libello de catharrhis, vesicae, articularumque affectibus. Denique rem in nono schodiasmate continuavit. Qui tractatus Lectoribus nostris commendandi sunt.

III.

Fasciculus primus operum minorum medicorum et dissertationum. Collegit, recensuit, edidit FRANC. XAV. DE WASSERBERG. Vindobonae apud I. Th. de Trattner, MDCCCLXXV. Alphab. I. plagg. VI. 8. cum duabus tabulis aeri incisis.

Novae huic opusculorum medicorum collectioni WASSERBERGIVS non solum academica, quae vocantur, scripta, verum etiam alia minora opera inferenda curavit, eaque, si Germanica lingua fuerint scripta, in Latinum sermonem, versa, notulisque quibusdam illustrata exhibuit. Ceterum novas etiam observationes, scriptaque nondum publici iuris factae esse interdum his fasciculis illaturum proficitur.

curaturumque, vt huiusmodi tantum opuscula inferantur, quae commendatione, repetitaque editione vere digna sint. Nos de iis modo referamus, quorum in nostris commentariis nondum facta est mentio.

I. ANTONII STOERKII, S. C. R. A. M. Consilarii p. I. et Archiatri, *Diatribae de variolarum infectione*, ex Germanico, quo scripsit Auctor, in Latinum idioma translata a F. X. DE WASSERBERG. Exposita ea variolarum inferendarum ratione, qua Ill. Auctor vsus est, ad symptomatum, quibus affici aegroti artificiali hoc morbo laborantes solebant, enarrationem accedit, simulque diaetae regiminis, omnisque omnino medendi methodi, qua occurri aegrotorum viribus studuit, reddit rationem, tandemque historiis nonnullis methodi suae excellentiam demonstrat. Versatur autem in eo STOERKII inferendi ratio, vt cum lanceola recenti varioloso pure bene madida, in superiori brachii parte inter epidermidem, cutimque transversalis fiat incisio, quae circiter vnus, aut vnus cum dimidia lineae longitudinem habeat, qua facta lanceola ita mouetur, vt altera eiusdem acies epidermidem, altera cutim respiciat, pusque ipsum vulnus hoc modo enatum ingrediatur; cutis deinde eiusdem lanceolae ope quodammodo irritatur, atque cum prodeunte humore pus commiscetur; educitur tandem culter, neque quicquam vulnuscule superimponendum, sed digito tantum comprimendum illud quodammodo est. Ceterum, si recens pus ad manus non sit, vetustum atque in lagenulis asseruatum eidem fini aptum est; etenim eosdem semper Noster expertus est effectus, siue maturo, siue aquoso, immaturoque vteretur pure, siue ex naturalibus, aut artificialibus variolis illud desumptum esset; immo crustas variolarum in puluerem tritas

tritas, atque cum lanceola applicatas inferendo huius morbo idoneas reperit; hinc seruari in usus hanc materiem, morbumque variolosum cum hominibus semper posse communicari patet. Ad medendi quod spectat methodum, Noster prima, aut secunda demum ab insitione die iis modo, qui de affecto ventriculo, prostratoque appetitu conquerebantur, aut diaetae regimine minus exquisito antea usi erant, purgans medicamentum exhibuit, hocque, si stipata forte per duos dies aluus esset, repetiit; sanis vero nullam omnino medicinam dedit, neque ipso morbo durante ea fuit necessaria, cum sola natura morbo perferendo ut plurimum esset idonea. In alimentis praescribendis hanc fere secutus est normam, ut primis sex, septemue morbi diebus aegrotos eodem cibo, quo essent adsueta, vesci concederet, neque robustioribus tenerioris carnis cautum usum denegaret. Sexto circiter die, cum pulsus fieri inaequalis inciperet, carnem cum iuribus, coctisque fructibus commutavit, et aquam, eamque vel simplicem, vel cum limoniorum succo, saccharoque commixtam velut optimum potum suavit. Praeterea toto die in libero aëre versari, placidaque deambulatione exerceri corpus iussit. Vergente tandem ad finem pustularum exsiccatione lene purgans cunctis exhibuit, alimentorumque quorumlibet usum, si modo moderatus esset, illis concessit. Ceterum felices insitionis euentus aëri potissimum deberi libero certum est; nam aegrotos quosdam, qui naturalibus variolis, iisque confluentibus laborabant, eadem, qua inoculati utebantur, viuendi ratione egregie conualuisse, tentamina eam ob rem instituta STOERKIVM docuerunt.

na de rupto in partus doloribus utero, epicrisibus illu-
stratae, ex lingua Germanica in Latinam traductae
ET. X. DE WASSERBERG *).

III. IOH. GEORG. HASENOEHRL DE LAGVSIVS p. 610.

Disp. de abortu, eiusque praeservatione. Recensitis
variis, quibus abortus promouetur, causis, Noster
signorum, quae hoc futurum malum ut plurimum
habent suspicari, velut plumbei faciei coloris, horri-
pilationis, frigoris, cruoris ex genitalibus effluxus,
lumborum, inguinum, et abdominis dolorum cet.
iniicit mentionem, simulque methodum, qua prae-
caueri illud possit, cognitam reddit. Etsi vero fa-
tendum est, huiusmodi signis abortum nonnun-
quam praesagiri, recte tamen Cl. Auctor monet, eum
semper arceri non posse, cum quandoque sine vlla
manifesta occasione inuadat, subinde vero a talibus
producatur causis, quas auertere, aut tollere omni-
no non liceat. Inter optima autem praecauendi
abortus auxilia primum locum venaesectio tenet,
quae si mature satis, et praesertim in plethoricis,
isque mulieribus instituitur, quibus eadem medela
olim in grauidio statu salutaris fuit, symptomatum-
que procreauit lenimen, aut quae acutis morbis la-
borant, animiue pathematibus valde sunt obnoxii,
saluberrimis effectibus producendis idonea depre-
henditur. Praeterea curandum est, ut a tepido
aquoso potu, vitaeque sedentariae feminae abstineant,
vianturque roborantibus, lenissimisque antihysteri-
cis medicamentis, quibus et nimis mobile neruo-
sum systema, et debilia solida corrigantur. Si vero
pertinaciori, eoque per plures menses durante vo-
mitu, aut diarrhoea grauidae laborant, neque tamen
vlla adest collectae in primis viis saburrae suspicio,
debili praesertim ventriculo roboranti medicina
occur-

*) vid. Comment. nostr. Vol. XXI. P. III. p. 518.

occurrendum est; sanguinis profluvium, quod placenta ab utero solutionem, variarum causarum violentia excitatam, subsequitur, venae sectione, summa animi, corporisque quiete, blando aëris refrigerio, fasciis leuiter adstrictis, roborantibus, adstringentibus, cet. totiusque abdominis linteis frigido aceto madidis inuolutione potissimum coecendum est; nam ipsius fetus extractio tum demum conuenit, cum veri atque perseverantes coniuncti sunt cum illa haemorrhagia partus dolores, atque umbilicalis funiculus ex satis aperto utero propendet, placentaue versus uteri orificium propulsa est, quo quippe in statu eo iam delata res apprehenditur, ut extractio omnino necessaria esse videatur.

P. 141. IV. GEORG. HAFNERI, Nosocomii Pazmarriani Chirurgi, *Disp. de hydropo articularum* *).

P. 185. V. F. X. DE WASSERBERG *examen chemicum oui, una cum praemissis quibusdam monitis circa analysin chemicam regni animalis in genere.* Non est, quod in laudandis monitis, quae Cl. Auctor chemicus oui examini praemisit, simus prolixi, cum repetitas contineant res, quare de nonnullis tantum experimentis cum variis oui partibus institutis referemus. Et ouorum quidem testa vehementissimi ignis vi in calcem abit, quae ferreas quasdam particulas admixtas habet, minusque caustica visa est ea, quam conchae calcinatae largiuntur. Albumen ad soliditatem coctum et destillationi in maris balneo expositum phlegma primum offert, quod gustui non valde gratum est, nullam tamen praebet acidae, aut alcalinae indolis notam. Decem albuminis viciae phlegmatis huius nouem circiter uncias largiuntur,

*) v. Comment. nostr. Vol. XII. P. I. p. 57.

pentur, cuius tamen vltimae guttae amaricantes quodammodo sunt, et empyreumaticum spirant colorem. Remanebant in vase albuminis partes in exiguum molem redactae, quae corneae quasi, dum fragiles, et succini ad instar pellucidae erant, atque ex flauo rubentem habebant colorem. Hoc mortuum caput in retorto vase denuo igni, eique vehementi Noster exposuit, quo facto, praeter exiguum phlegmatis subamarescentis, et ab oleosa parte quodammodo tincti copiam, spiritum alcalinum volatilem, empyreumaticum oleum, et alcalinum album, siccumque sal obtinuit, quod tamen ab oleo rursus dissoluebatur. Albumina tandem in spongiosam mutabantur massam, quae, ne collum retorti vasis intraret, verendum erat, quare, diffracto vase, residuum a vitro dissoluebatur, ignique vehementissimo in libero aëre denuo exponebatur, vt, an salini fixi quicquam inesset, Noster intelligeret; tertis autem, quae superstes erat, tenuissima reperiiebatur, omnisque omnino salis experta.

Oui vitellus praeter insignem vnguinosi olei copiam, salinas quoque, terreas, aliasque partes continet. Nam cum remanens ab olei ouorum expressione corpus arenae balneo in retorto vase committitur, aqua primum tenuis, turbida, insipida, quodammodo tamen foetens prodit, cum eaque simul alcalini salis quaedam cristalli in conspectum veniunt. Excipit hunc laticem spirituosum quid, idque a concomitante oleosa materie, quae butyri fere oleo similis est, flauum quodammodo redditum, et tandem alcalinum sal, quod retorti vasis ventrem obducit, atrumque et foetidissimum empyreumaticum oleum insequitur. Caput mortuum, quod peracta hac destillatione remanet, atrum est, splendens, et in vnum quasi corpus fusum, apertoque igne

igne calcaream terram largitur, cui salini nihil admixtum esse Noster deprehendit.

p. 234. VI. IOH. MELCH. STORCKII Πνεστος ἡμετέροις CELSI et GALENI Peruviano cortice curatur. Praemissis iis, quae ad pathologiam utriusque semitertianae febris spectant, Noster ad enarrationem alimentorum, medicamentorumque eorum accedit, quibus cum hi, tum alii similes morbi profligari consueverunt, additque simul rationem, qua in exhibendo aduersus huiusmodi febres Peruviano cortice sit utendum. Nimirum, si nec sponte, neque aliis remediis eae conquiescant, sed potius prouentior aegri aetas, sudores nimii, subita debilitas, aliaque grauia symptomata periculum minitentur, Peruviano cortice caute est utendum.

p. 259. VII. IOH. GEORG. HASENOEHL DE LAGSVIS, Nosocomii Hispanici medici, *historia medicæ morbi epidemici, siue febris petechialis, quæ ab anno MDCCCLVII fere finiente usque ad annum MDCCCLIX Viennæ grassata est* *).

p. 316. VIII. LEOPOLDI AVENBRUGGERI, Med. Doct. in Caes. Reg. Nosoc. Nat. Hisp. Medici Ordinarii, *Inuentum nouum ex percussione thoracis humani, ut signo abstrusos interni pectoris morbos detegendi* **).

p. 362. IX. ADAM. ANT. BRUNNERI, Chirurgi, Acad. C. R. Theresianae et Ducalis Sabaudicae Odontatri, *diatribe de eruptione dentium lacteorum. Et neque tempus, quo dentes prodeunt, neque ordo, quem in eruptione sequuntur, definiri certissime potest*.

*) conf. Comment. nostr. Vol. XI. P. III. p. 471.

**) ibid. P. I. p. 57.

ad. ceteri molares max. caninos, max. hi incisores
et molares excipient; repetitis tamen obseruatio-
bus probatum est atque confirmatum, cum fere
omnium deprehendi naturae ordinem, vt sexto
aut septimo a natiuitate mense anterior in-
ferius dens in sinistro inferioris maxillae latere
prodeat, eumque post pauca dies socius sequatur.
His duabus, aut tribus hebdomatibus praeterla-
pis, incisores duo anteriores medii in superiori, et
post laterales in vtraque maxilla excipient.
Ceteri dentes inferioris maxillae undecimo mense
vltimum simul prodire solent, eosque, praeter-
lapso vno rursus mense, superiores insequuntur.
Decimo quinto mense molarium primi duo in vtra-
que maxilla prodeunt, ita tamen, vt inferiores pri-
mum appareant, eosque deinceps oppositi sequan-
tur; denique post duo annos in superiori pariter
et in inferiori maxilla duo adhuc in conspectum
veniunt molares, iisque lactearum dentium eruptio
absoluitur. Symptomata, quibus haud raro huius-
modi eruptiones concomitantur, multa omnino
sunt, eaque periculi interdum plenissima; hinc oc-
currendum iisdem aptissima cum viuendi, tum me-
dicinae ratio est. Et primum quidem, quod ad
dietam spectat, ii potissimum eligendi sunt cibi,
quos vegetabile largitur regnum, quique facile pos-
sunt digeri; carnum vero vsus prorsus vitandus
est; potus, isque ex flore sambuci cet. infuso,
cui lactis quicquam admixtum est, paratus paulo
vberius conuenit; caloris praeterea regimen sit mo-
deratum, et segnior aluus emollienti enemate in-
tutum aperietur. Corpora, quibus nimium gin-
givarum pruritum lenire vltimum student, vix
commendanda videntur; cum, praesertim si lenis
sit harum partium inflammatio, aut infantes ni-
mis sensili neruoso gaudeant systemate, dolori au-

gendo potius, quam sedando idonea sit; alioquin
dendum potius est, ut mater, aut mammae per
diem vicibus digito humectato commoverit
fantis gingivas quodammodo frictis, repugnan-
tione nimia pressio, aut contusio ab aliis reme-
diis, velut ab iris florentinae radice facile
mescenda, optime potest evitari. Mel hircum
optimam tulit opem. Lewis dicit hoc, si quid
sit, sedanda non est, nimiam autem coactionem
venit. Praeterea sedulo febris rationem con-
bendam suadet. In gingivarum, videlicet
partium tumore discutientibus opus est, in
flammatione vero, easque praesertim latius san-
te, praeter lactis cremorem, ovorum vitellum, et
quibus dolentes partes tangi debent, simplicia
fica remedia, et si haec non sufficiant, et si
fiat lethargicus, rubefacientis, leniaque vesicantia
commendanda sunt, quibus humores versus
riores partes possint derivari. Ceteram si
iam in gingivis apparuerit gangraena, Partium
corticis, aliorumque remedium interius, den-
ternus, mellis rosarum, et. vltus compositus.
gingivae et alveolium occudentis membranae ad-
tis coronam usque dissectio tum demum vltus
suadenda esse, cum aliorum remedium
inutilis prorsus inventus est. De spasticis et
vulsivis huiusmodi infantum infultibus, copiosius
causis, quae immiscuit Cl. Auctor, ex his
timus.

X. F. XI. DE WASSERBERG aphorismi
co physiologici de dentibus. Aphorismos horum
stro, antea conscriptos, prima editione dis-
denuo editos huius fasciculo inseruit Cl. A.

vero pleraque a Nostro hic proposita cognita
unum tantum, alterumque ipsis Auctoris
afferamus exemplum: caninos dentes an-
te conuexos, postrosum ex plano premi-
cet. esse, aut lacteos dentes septimo seta-
mano cum aliis iisque duraturis commuta-

XI. GABRIELIS PAZMANDI Disp. sistens ideamp. 410.

in Hungariae veterum nitro analogi. Efflorescit
in telluris superficie in paludosis quibusdam Hun-
gariae locis, iisque potissimum, quae *Peisonis* lacui
sunt, salina quaedam materies, quae illi sali
similima est, quam ipsa variorum lacuum aqua eua-
porationi exposita insigni in quantitate largitur.
Mirum verum est, prout Nostrium tentamina
demonstrant, minerale alcali, quod, si modo studi-
osius mirabili sale terra, aliisque admixtis partibus
separatum, ab eo, quod in soda inest, aut ex
herbis variis obtinetur, nulla diuersum deprehen-
ditur ratione. Solet vero duplici potissimum sub
specie in conspectum prodire altera, quam *Natrum*
peruvianum Noster ab usu dicit, velut puluis ut plu-
rimum obuenit, cui tamen haud raro mox minores
globae immixtae sunt; ceterum sordidum est, mul-
tasque terrae habet admixtum. Altera species,
Natrum picorum dicta; sal est alcalino mirabile,
quod praeter lixiatiosum saporem, salino amarican-
tissimum quoque prodit verasque Glauberiani salis cry-
stallulos admixtos habet. Solum, in quo huiusmodi
sal prodegnatur, a vulgari admodum diuersum
est, quod ex argilla cum arena mixta constat, et, si
criteriori examini exponatur, praeter gypsum, sal

mirabile GLAYBERTI et natrum, alcalinum, etiam volatilem spiritum et petroleum scrutatori exhibeat. Ceterum illa species, quam natrum saponarium, FAZMANDO praeunte, diximus, ab insula Hungariae inferioris potissimum ad saponem blagarium conficiendum adhibetur; in medicis non usus neque hoc, neque alterum a pecoribus comminatum sal hactenus abiit, etsi, prout Noster dixit, multa sunt, quae futurum esse utriusque natri visum suadeant.

IV.

I quadrupedi di Sardegna Sassari 1774, pref. Giuf. Piattoli, plagg. 15. in 8. tab. aen. 5.

i. e.

Quadrupedia Sardiniae.

Historiae de quadrupedibus Sardiniae indigens Auctor anonymus, quem CL. CESTI esse, iam demortuum, legimus, praemittit breuem Sardiniae descriptionem, adiuncta mappa geographica et hunc de animalibus quadrupedibus tractatum illustrandum aliaque scripta, quae in lucem edere voluit, ad regnum animale et minerale spectantia applicanda; quae quidem delineatio ad cognitionem paulo accuratorem huius insulae maris interni et loberrimae utilissima est. Animalium, quae a Cl. Auctore diligentius observata sunt, haec fere genera describuntur.

Equus, in quo genere Sardinia tres alie species (i. e. potius varietates) *sylyestrem vulgarem* et *equum* *arabum* dictum *caval di razza* i. e. quem hominum industria et cultura nobiliorem melioremque reddidit.

Asinus ferus (Onagro) Sardiniae falso tribuitur, non nisi domesticus hodie appareat, cuius feram naturae soli relinquatur, nec cultura incolarum adiuuetur, admodum parua est. *Colymbus* suis iam temporibus *Molarum*, inquit, et *insidiandi frumenti pascue* sollemnis est huius *pecoris* latorem usum hodiernum praestant. *Mulus* legem prohibitus exulat, cum e contrario canes ex citione diuersarum specierum procreati frequentes sint. Quod ad quadrupedes vsibus domesticis instruantes attinet *boves*, neglecta qualitate et figura externa et solummodo ratione habita operarum et fructuum, exiles sunt atque macilenti ita, ut minimi vix trium pedum altitudinem attingant et vi eos penderet 350 libras Sardicas detractis infinis et capite, vaccae autem 200 tantum continent.

Vaccae eodem modo aridae et steriles sunt, alio quoque anno parturiunt, nec maximam annum partem munguntur. Hic neglectus a Nostro vehementer reprehenditur et tam causae, quam remedia vberius commemorantur. Siccitas coeli, solum collibus elatum, auraque marina ventilatum, immunitas a lupo et a tonitru reddit Sardiniam ouium feracissimam. Colles insuper herbis odoriferis, thymis aliisque seminati, et omnis terra sale marino etis interuentu adpersa, ouibus perquam commoda et saluberrima est.

Porcus memorabilis est propter caudam, quae non torta est, nec, ut solet, brevis et subnuda, sed recta pendet ad genu vsque, crassa est et plena setarum in modum caudae equinae et in vniuersum totum corpus inprimis spina dorsi setis quam plurimis horret. Aures sunt erectae, breues et setis tectae. His animositatis et audaciae indicibus respondet natura eius atque indoles, quae ad feritatem inclinatur.

inclinat. Sylvae non raræ sunt et omnes arborum glandiferarum plenae, imprimis tres, quibus abundant, species quercuum nominantur, nimirum *Quercus Suber, Robur, et Ilex.*

Inter animalia fera et venatoria (ad venationem pertinentia) illud quod lingua Sardica appellatur *il Mustione*. Huius animalis plane singularis et Sardiniae fere proprii *SVFFROMIVS* primus dedit scripturam et effigiem et descriptionem. *LINNAEVS* locum ei assignavit sub genere *Caprarum*, nomine *C. Aemon*; sed Cl. Auctor ad genus ouium id referendum esse recte docet. Huius animalis femina cornibus destituta est, adeoque diuersa ab Argali Siberiae, cum femina non solum cornibus instructa est, sed etiam quodam formam capitia colorem aliaque maxime differt, quod saltem diuersitatem speciei manifeste demonstrat. Propter summam huius animalis concordiam, si formam externam aut internam structuram spectes, cum ariete Auctor noster nomen ei tribuit Arietis syluestris, existimans, hunc locum iure meritoque eitribuendum esse.

Inter animalia minora, quae ab Auctore examinantur, eminet animalculum quoddam, in Sardica dictum *la Boccamele*. Quod quidem ad *Mustela* pertinet, neque tamen cum *Mustela* vulgari neque cum *M. Erminea* conuenit, sed noua Cl. Auctori species videtur.

Caeterum omnia fere animalia et fera et domestica degenerant ita, vt corpore et mole minora fiant. Cuius rei causas cum non possint poni in negligentia hominum praesertim quoad feras et bestias, Auctor eam quaerendam esse putat in nimia siccitate climatis, quae quidem praedominans in Sardinia, herbas virides et recentes reddit rariores, potum difficiliorem, solum durius atque aërem omnino iusta humiditate carentem.

Plura

Flora huius generis Auctor p. 206. edisseruit, hoc systemate animali in Sardinia comparato cum animalibus vicinarum regionum et terrarum, quo appareat, unde venerint animalia ipsa et homines, qui ea adduxerint adeoque historiae politicae lumen accendatur. Missis animalibus domesticis quae ubique terrarum disseminata sunt, animal istud, quod *il Mustique* appellant, quoniam in Graecia et Asia minore (*Levante*) affatim reperitur, hoc satis demonstrat homines ex his regionibus simul cum hoc animale aliisque in insulam nostram transmigrasse. Quod si factum est, populos Orientis etiam suos mores suasque consuetudines in Sardiniam transmisisse colligi potest; quod reuera sic est et hodie in victu amictuque, in rebus, quae ad vitae genus, ad decorum, dies festos aliaque pertinent, Sardinia cum Oriente mirifice conspirat. Ad quod accedit historiam fabulosam temporum hericorum tradere JOLAUM quendam coloniam ex Graecia in Sardiniam deduxisse ibique sedem rerum suarum posuisse. Haec comparatio utriusque populi aliaeque observationes lectu dignissimae, materiam dabunt iis, qui eiusmodi disquisitionibus delectantur, inquirendi largissimam.

V.

Flora Fridrichsdalina, siue methodica descriptio plantarum in agro Fridrichsdalensi, simulque per regnum Daniae crescentium. Cum characteribus genericis et specificis; nominibus trivialibus, vernaculis, pharmaceuticis; locis natalibus specialissimis; iconibus optimis allegatis, ac speciebus pluribus in Dania nuper detectis. Argentorati 1767. 8. plagg. 438. cum tabb. aeneis II.

Cum incrementum artis herbariae nobis sit gratissimum, non potuimus silentio praeterire hosce Cl. O. V. MULLERI labores, qui per enumerationem plantarum regioni superius catalogatae indigenarum methodicarum varietatibus characteribus imprimis plantarum naturalibus observationes continent, Auctoris Cl. in descriptionibus observandoque industriam satis superque laudantes. Quam quidem ut nos quoque stemur, quasdam observationes in libro huius pertas, Lectoribus nostris exempli loco facere proposituri.

- Secutus vero est in ordinandis describendis plantis cognitum LINNAEI ordinem, quem quidem saepius emendare et illustrare optime est animus.
- P. 16. Sic enim *Poas aquaticae*, cui spiculas sexfloras descripsit LINNAEVS, spicularum numerum admodum variantem detexit, ita tamen, ut quinquedecim inprimis esse affirmaverit.
- P. 21. *Tritici repentis* calycum florum in ipsis contentorum copia discrepantia videtur.
- P. 53. Differt *Chaetophyllum temulentum* involucri octophyllo a reliquis huius generis speciebus, in involucro nimirum pentaphyllo instructis.
- P. 61. De *Alio urfino* commemoravit, illud carnem lacque bovinum usque ad IOHANNIS festum tanto foetore inficere, siquidem ab animantibus fuerit commestum, ut ad usum humanum prorsus ineptum reddatur.
- P. 77. subscripsit deinde Florae Danicae Auctori, qui *Monotropam Hipopithyn* Fagi sylvaticae surculis adherentem radicibus propriis destitui, affirmavit.
- P. 143. *Trogopogonis pratensis* calyces post solstitium florum radio semper esse maiores, qui quidem in vere maturatione varient, observasse contendit.
- P. 144. *Sonchi oleracei* pedunculorum, quos LINNAEVS habuit comestos, comento destitutos, haud raro detexit.
- P. 179. Descripsit porro *Salicem* quandam, quam *offandran* dixit,

pentandra differt, eamque pro varietate solum huius speciei merito habere videtur.

In cryptogamis vero nulli gratum ipsi habet. p. 188.
quod *Lungermannia* solum adhuc in tenebris latet, fuerit periclitatus. Vidit nempe globulum istum, qui in *Lungermannia* florenti tempore nascitur, pericarpium esse pedunculo insistentem, quod maturo semine in quatuor rumpat valvulas, quae semen filamentis capillatibus insidens emittit. Vidit postea mense Septembri vel Octobri, styces exteriori remoto, filamenta duodecim ad viginti quatuor usque nimirum fusco colore tincta, minus centrum elevatum magis nutantia. E medio horum filamentorum scilicet e centro floret aliud filamentum globo inferius instructum, qui nempe in capsulam modo descriptam hyeme mittitur. Stamina haec atque pistilla in *Lungermannia*, *lanceolata*, *complanata*, *tamarasci*, *platyphylla* atque *apophylla* observavit. Descripsit porro tres *Poly*. p. 193. species adhuc nullibi definitas; quarum et descriptiones et icones exhibere studuit. *Phasci* cu. p. 196. istam ab HALLERO descripti facit mentionem, nomine vno praediti, quod ipse LINNAEO misit, ideoque miratur illius in sp. Ed. II. ipsum non nominasse.

In icone prima agri Fridrichsdalini traditur forma, atque in altera ea, quae de *Lungermannia*, et *Polypodiis* modo diximus.

VI.

JOSEPHI AGOSTI, S. I. inter Anistamicos Academiae Bellunensis honorarii, de re botanica tractatus, in quo praeter generalem methodum et historiam plantarum eas stirpes peculiariter recensentur, quae in agro Bellunensi

et Fidentino vel sponte crescunt vel coluntur, additis annotationibus, quibus rimarum plantarum vires indicantur. Typis Simonis Tili MDCCCLXXI. Lipsiae permissu. fol. c. l. pag. 100. praeter illud totius tractatus.

p. 3.

Egit Cl. Auctor in praefationibus praefationibus ad historiam plantarum, de botanica ratione, de partium essentialium investigatione, et de vera historia botanicae erudit. Accuratam notam cuique plantae propriarum disquisitionem, ad vultum inquisitionem perquam valem esse fore fecit. In hac ipsa re fundamentum botanicae in duas partes, theoreticam nempe et practicam, dividit. Latere Nostro videtur; illa plantas cognoscere docet, haec cognitas saluti hominum accommodare studet.

p. 4.

Dein ad plantarum partes, earumque divisionem transit. Dicitur Auctori planta omne corpus organicum, quod suo diuersimode combinato parato, mediante aëre et fermentatione ab alio corpore, cui adhaeret, deriuato, vegetatur, et ad determinatam formam et quantitatem excrevit. Elementa huius sunt sulphur, sal, terra et aqua, pars vero solidae ex his constantes, in tracheas, nervos et vtriculos, ex opinione MALPIGHII et GREVI distinguuntur. Recensuit dein singulas, quas in plantis notamus, partes, earumque non solum compositionem, sed formam quoque breuiter enumeravit. Neque tamen putandum Cl. Auctorem, vel omnes formas diuersas partium subdivisionis enumerasse, vel Ipsum in iis, quas descripsit, adeo solum fuisse, ut multum conungi ex suis testimoniis expectare quis posset.

Audiamus e. g. ipsum de flore sic dissentientem: „flos est pars in planta tum forma, tum fibra.

nam ex cortice ac materia subnascentium, ma-
 gis subtilium textura caeteris plantarum partibus
 tenuioribus. Floris partes sunt: calyx, petalum, sta-
 men, apices, pistillum: quamvis non omnes in
 floribus inueniantur. His accedunt: Recepta-
 culum, thalamus, vterus, placenta, embryo, quae
 ad semen pertinent," et paulo post „pistil-
 lum, aliis stylus, tuba, est pars floris oblonga, tu-
 bula summo vtero affixa, cuius appendix est, et
 extremo multiformem figuram exhibet. Nul-
 lus sine pistillo vidit fructum unquam; est au-
 tem praecipuus: evoluendi embryonis organum:
 fit, dum inspirationi aeris inseruit per eius oscu-
 lum ingredientis, et illabentis in embrionem, quo
 complicatae seminis partes explicantur, et humores
 mutantur ad motum," ac si pistillum ab vtero se-
 parari, vel vterus deficiente pistillo non impraegna-
 ri posset, vel denique aer plus ad impraegnanda
 materia semina, quam antherarum pulvis confer-
 re. Nutritium quoque succum, qui vel per ra-
 diam vel per vasa bibula sorbetur, hoc loco consi-
 deravit, hunc in vasis ligneis ascendere, per corticem
 suo propria gravitate delabi asseruit.

Posthac de quibusdam plantae appendicibus p. 9.
 asseruit, easque in duas distribuit classes, quarum
 prior eas complectitur, quae ad conservandam plan-
 tae sanitatem quid conferant, ad posteriorem vero
 ea refert, quae morbose in plantis nascuntur. Sub
 prioribus spinas, capreolos, pilos, pulveres, sub po-
 sterioribus insecta, gallas, tubercula et colliquamen-
 ta comprehendit.

Morbos plantarum in internos, qui a defectu, p. 12.
 consensu vel prauitate succi nutritii oriuntur plantas
 sensim interimunt, atque in externos, qui ex-
 ternis unionem tollunt vel humorem motum im-
 pediunt, diuisit. Egit hocce in capite Noster
 non modo de morborum natura, verum quoque
 de

de remediorum illos auertentium administratione
hinc plura, quae cultum plantarum spectant, re-
quiruntur.

p. 16. Nunc de viribus plantarum acturus, inquit,
vbi hae sitae sint, et qua deligi possint ratione.
Omnis plantarum agendi facultas in succo, illarum
diuersis salis et olei generibus varie mixto residet.
Ex theoria vero, quam de succorum in plantis mo-
tu dudum stabiliuerunt physiologiae vegetabilium
scrutatores, sequitur, humores eo tenuiores acque
viuidiores esse, quo longius a radice sint remoti;
eoque tenaciores eisdem reperiri, quo propiores
sint vasculis ad radicem pertinentibus. Flares
eapropter, quippe quae tenuerrimae, et a radice plu-
rimum distantes sunt plantarum partes, in medicis
tunc erunt vtilissimae, quando remedia principia
volatilibus praedita requiruntur. Ad signa prae-
cipua, quorum ope plantarum vires hypothetica de-
terminari possunt, refert, loci natalis, qui ad con-
stituendam vegetabilium naturam, non parum con-
ferat, inuestigationem. Plantis forma similibus
eandem esse facultates, exemplis plurium familie-
rum demonstrare est annisus, aliaque signa externa
praefert, quae cuncta ex LINNAEI Philosophia bo-
tanica iam cognita sunt. Insecta acribus, venen-
tis aliis plantarum generibus nidulantes, iisdem
semper delectantur, earumque vim produunt.

Chemica plantarum analysi ita mutatur succo-
rum vegetabilium natura, vt Academia Parisina sus-
dente, per hanc fallax sit dubiumque, iudicium de
viribus vegetabili propriis ferre. Oeconomiam ope-
ris sui, seu quod idem, normam, ad quam plantas sin-
gulas digessit, iam addidit, eandemque quoque ti-
bulae aenae, sub forma arboris insculptum subiun-
xit. Est vero methodus CL. AGOSTI ex TOURNE-
FORTII et RIVINI composita fere haec:

Systematis, quo CL. AGOSTI, in ordinandis vegetabilibus

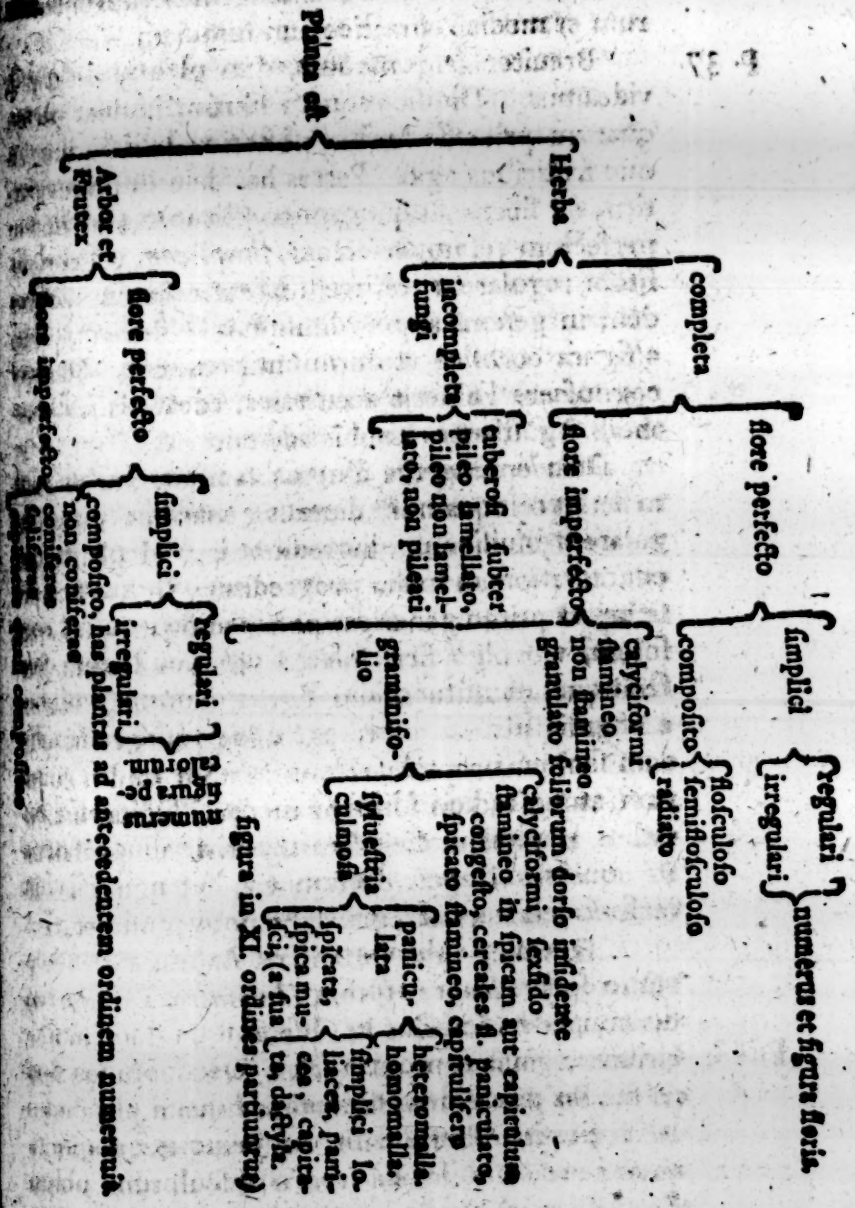

figura in XI. ordinis partiturus

Elen.

p. 26. Elenchus et vocum obscurarum interpretum
continent alphabetico ordine terminorum botanicorum
et medico-practicorum summam.

p. 37. Breuiter iam modum, quo plantas describere
videamus. Diuisit omnem librum in duas partes,
quarum prior de herbis, posterior de arboribus et
que fruticibus agit. Partes has dein in plures par-
titus est libros, in quorum constitutione ad florem
perfectum vel imperfectum, simplicem vel com-
positum, regularem vel irregularem respexit. Libros
dein in genera atque diuisiones distribuit, quae
a figura corollae ut plurimum petuntur. Haec
cognoscere voluerit accuratius, adeat clauem me-
thodi Agostianae, a nobis additam.

Dein enumeratis diuersis familiis, seu ut cum
LINNAEO loquamur, diuersis generibus, quae sin-
gularem diuisionem ingrediuntur, ad plantarum
enumerationem ipsam progreditur. In hac sic ver-
satur, ut primo genericas notas colligat; quas non
solum, ut vulgo fieri solet, a partium florem fra-
ctumque constituentium figura desumit, verum
a singulis plantae partibus, quae ipsi generi cul-
dam semper propriae videntur. Sic caulis, folio-
rum atque radice formam in narcissi diuersis spe-
ciebus nunquam diuersam repetiri est professus.
Ita quidem saepius factum est, ut signa, in di-
uersis speciebus varia, genericis notis adnumeraren-
tur. Quorsum folia verticillata *Lyfimachiae*; pro-
funde secta *Alcae*; glabra *Oenotherae*; foliorum
autumnalium defectus in *Colchico*; caulis ramosus
Circaceae; folia composita *Passiflorae*; aliaque sex-
centa vitia pertinent. Genericis hisce signis diuer-
sis species ita subordinauit, ut synonyma a TOUN-
NEFORTIO, KRAMERO, HAVHIO aliisque petita
eligeret, eaque nude, propriis observationibus
nullis additis, recenseret. Longius foret, si singu-
las

de in genericis descriptionibus latitantes obseru-
antulas explorare, rariores hic illustratas plantas
enumerare, vel plura, quae nobis videntur mo-
dico commemorare vellemus: hinc et omni-
a conmittere satius esse duximus. Locus, ubi na-
scuntur plantae et alia de historia illarum in margi-
ne notata sunt.

Iam de annotationibus, tam in re medica, p. 37.
quam in re veterinaria deconomia, artibusque omni-
bus vires plantarum illustrantibus, videamus. *Cam* p. 39.
petulae rapunculi radix vna cum foliis primo erum-
pentibus lactucae loco usurpatur cruda et cocta:
apta est gustui et ventriculo utilis. *C. Speculi vene* p. 40.
ei prima folia, antequam amarescunt, eduntur la-
ctucae loco. *Mandragorae* cortex in scirrhis ex-
terne discutiendis superare dicitur cicutam. *Gen* p. 41.
china Europae merito audit. *Belladonnae* p. 44.
folia vtiliter gangraenae applicantur. *Rubia Tin* p. 69.
serum ischuriae medetur coalitumque sanguinis
et lapsu soluit. *Malua vulgaris* ischuriae aliisque p. 70.
rimae defectibus et calculi morbis cet. medetur.
Thyrli nouelli asparagorum more eduntur. vti-
lesque sunt stomacho. *Verbascum* utile est in p. 74.
quartana, dentium morbis, tenesmo, serophulis cet.
Equis clauo laesos cito restituit. *Nasturtium*: an p. 95.
tisoorbuticum peculiare est, mitigat lumborum do-
lores et colicos, prodest herniae et internis vulne-
ribus. *Raphani* succus ferrum indurat. *Ruta syl* p. 96.
astris efficacior est, ardetque odore suo anima p. 103.
lia venenata. *Fagopyri fatui* herba recens et sicca p. 121.
boues admodum nutrit et pinguefacit. *Lychnis* p. 124.
multiflora, Linariae folio: totius plantae vsus est ad
purgandas lanas. *Martagon*: Radix lutea efficacis p. 142.
sine porcorum luem arceat et sanat. *Chamaedris* an p. 157.
tisoorbutica et febrifuga est, acidum eliminat per
transpirationem. Eius diuturnus vsus podagram le-
uat

- vat et habituales capitis dolores. Commendatur
plurimum in tertianis et quartanis, lienis, et
affectionibus melancholicis et catharro. *Alum.*
efficaciter sanat, utilis est in hydropo, vris, et
p. 162. cultate et venenis. *Aloe.* Foliorum fibrae
vsurpari possunt, viditque Noster reticulum
hoc filo elegantissime contextum, quod linteum
p. 187. ricisque optime elaboratis par erat. *Cymbalaria*
p. 191. foliola vtiliter callia pedum imponuntur. *Valer-*
iana. Decoctum foliorum per gargarismum oris
p. 197. ulcerationes inflammatae curat. *Rumex*
est in dolore dentium, oris putredine et gangraena.
p. 218. *Oroselinum*: radix aromatica est. *Pilosella*
p. 257. durissimum efficit, cet.

Finem huius libri facit index plantarum, cum
pluribus illarum synonymis.

VII.

Osservazioni microscopiche sulla Tremella e
sulla circolazione del Fluido in una pianta ac-
quajuola dell' Abate SONAVENTURA CORTI,
Professore di Fisica nel Collegio di Reggio.
In Lucca 1774. Apresso Giuseppe Rocchi
con Approvazione etc.

h. e.

Osservationes microscopicae super Tremella
et super motu fluidi in planta quadam aqua-
tica, appellata Chara, conscriptae ab Abbat
B. CORTI.

Tremellarum species, quae hic commemorantur,
ad genus Linneanum Conferuarum referenda,
ab Auctore diuiduntur in duas familias, vnam
latinosam, alteram *tenacem*. Harum familiarum
species aliquot cum pluribus varietatibus in-
mento.

torum opticorum interuentu, maximam partem
longe lateque demonstrantur atque expli-

Denique de experimentis cum utraque
mella salientis, eorumque rationibus et causis
haud male disputantur. Quod ad motum
in *Chara* attinet, Auctor ope microscopii
naturae leges constitutas esse vidit atque per-

Canaliculos in quibus humores ascendunt
descendunt, canaliculis aliis transversis ad nodos
minorum positos coniunctos inter se inuicem esse
ut unus cum altero communicet.

Hanc communicationem seu necessitudinem
in omnibus plantae partibus in truncis aequae ac in
ramis vna eademque ratione conspicuam esse; qua-
propter huiusmodi in plantis motus aequalis
circulatore catena circulationis appellatur.

Eadem huiusmodi catena non ita com-
pacta esse, ut vnum pendeat ab altero, adeoque plan-
tae inferiori aut superiori parte nodi subcisa, mo-
tus illum in reliquis partibus nec interrumpi nec
laedi. Ceterum observationibus suis contendit
probari non solum humores, qui in plantis mo-
ventur diuersas naturae et indolis esse, sed quo-
dam plane separata vasa adesse, in quibus adsur-
gunt et rursus deprimantur partes fluidae. Ex quo
consequitur, veram esse similitudinem inter mo-
tum sanguinis in corpore animali et motum hu-
moris in plantis, aut quod eodem redit, in vegeta-
bilibus repetiri eodem modo ac in animalibus sy-
stema arteriosum ac venosum.

VIII.

Gli Elementi dell'arte Sphygmica, ossia la Dottrina del polso ricavata dall'antica e moderna storia della medicina cinese ed europea indi combinata e ridotta a regole non incostanti, sicure, che facili dal Dottore CARLO GANDINI. In Genova, MDCCCLXIX. Per Ad. Scionico sulla Piazza di San Lorenzo. Pagg. 294. Tab. an. 2. in forma octava majore.

h. e.

Elementa artis sphygmicae auctore CAROLO GANDINO.

De pulsuum arteriarum cum disquirendorum tum diiudicandorum ratione, quae variis saeculorum medici celebriores combinenti sunt, ea ex fontibus ipsis haurire, in bonum ordinem redigere atque in unum volumen congerere eo potissimum sine GANDINVS sibi proposuit, ut clarum redderet atque perspectum, quam falsam quorundam sit opinio, quae manca admodum, nec firmis principiis superstructa sphygmica ars constituitur, quae potius, ut Auctoris verbis utamur, pulsus digitorum ope perspicue legendi methodum doceat. Collegit ea de re scriptorum quorundam de Chinesium in hanc artem meritis relationes simulque illud studium, quod europaei medici in colendae huic arti adhibuerunt, iustis laudibus effert. Abunde autem elucescit ex his, quae Auctor protulit, argumentis, sphygmicam artem a multis, qui morbis medendis incubuerunt, summo opere fuisse excultam, eamque incrementa cepisse maxima, ut, quanquam absoluta, perfectaque putanda ea haud sit, tamen, quantum res ipsa patitur,

stat, fatis firmis fundamentis innitatur. Nos esse
 legendum putamus nostrum super pulsu dy-
 stentico, uterino, nasali non critico, etc. iudicium;
 habemus tamen Auctoris iudicium, quod in con-
 sultando hoc libro consumit, qui velut in tabula
 medicorum circa hanc rem placita exhi-
 bet. Ceterum, qui nesciant, quomodo arteriam
 pulsant tangi debeat, et quale sit ex istisbus eius-
 dem iudicium ferendum, si ipsum librum ut evo-
 lent, tabulasque aeneas inspiciant necesse est; nam
 oblique figuris intelligi Auctoris praecepta vix
 possunt.

IX.

Observationes medicae, quas collegit D. MEL-
 CHIOR ADAM WEHARD, Reu. ac Cels. Princ.
 Fuld. Archiater, Consiliarius Aulicus ac Me-
 dicinae Professor, Acad. Caesar. Nat. Curios.
 Acad. Electoral. Scient. vtil. atque Palatinae
 Physico-oeconomicae Sodalis. Francof. ad
 Moenum, impensis Andreanis MDCCCLXXV. 8.
 pagg. 175. praeter praefationem.

Tribus fasciulis. Noster has observationes me-
 dicas collegit ac proposuit.

Fasciculus primus. Epidemiarum progenies sine
 de febre putrida, scarlatina, variolis ac vario fe-
 brium sibi affinium genere. Hic quidem potissi-
 mum respexit Cl. Auctor ad ea, quae ab annis qua-
 tuor Fuldae observauit. Itaque primum morbum
 putridum equorum, ferarum, animum, anserumque,
 quo multa horum animalium necata sunt, descri-
 bit: hunc sequebatur sub finem anni 1771 peda-
 tentum morbus putridus alibi iam generalior, in
 Fuldensi regione anno 1772 maxime notabilis vf-

que ad initium anni sequentis, ubi sepe hinc inde
dixit. Huius morbi breuem historiam ad
curandam methodo. Noster edidit
Autumno anni 1772. moriebatur febri
elephantibus stipati, quam scarlatinam dicunt
se infantes. Qui morbus hieme quidem
bat, februario autem et martio anni sequentis
rediens ita malignior, ut artis medicae opem
raro vinceret, observabatur. Haec exanthemata
non ubique erant eademque, qui vesiculae albae
artus habebant plerumque initius decumbentes
cute desquamata emergebant. Tum primoribus
anni 1774 viri plerique catarrho valde verabantur
atque mulieres voce rauca ac fere prorsus extincta
corripiebantur, quoniam utrumque morbum leues
diarrhoeae. Immanes autem laedebantur aenches
febri remittente cet.

- p. 11. Quibus praemissis casus a Nostro memoran-
tur, quorum prima in collectione exempla tra-
duntur scarlatinae seu putridae infantum. Be-
nignorum exanthematum historia praemissa, ma-
lignis subiungit Noster exemplum addita cadue-
ris sectione. Altera collectio complectitur obser-
vata de peculiari debiliū inprimis anuum febre.
Ad corticem Peruvianum subigendum non omnium
aegrorum sufficere vires Noster exemplis illustrat,
ideoque illum vnicum esse remedium febrilium
motuum sistendorum negat.

- p. 69. Itaque ex propositis patet, morbos putredine
sibi affines vnius forte epidemiae diuerso modo
degenerantis sobolem esse, iisdemque ferme tolli
medicaminibus. Differre igitur vel maxime mor-
borum eorundem diuersis temporibus ac sub aliis
conditionibus ortorum curationes e contraria
querunt

*) Medicinisches Bedenken über das in Teutschland hie-
schende Faulfeber. Fuld 1772.

erat, quis medicus ad minima attentus facilius
pergit. Caeterum hos sanum ac debiliū morbos
infantum, ubi nullae comperebant maculae scar-
latinae, tunc multum abstinere fuisse indicat.

Fasciculus alter. Observata varia eius morbos
ac eorum remedia attinent morbum exduum,
sinque emmenagogam martialium cet. Periodicam p. 90.
hysteriam cum fluore albo coniunctam Noster sa-
nat, quae omni vespere pulsu citiori a dolore ac
omni materia albam extorquente apparebat.

Danna purgantium in nervis mobilibus, ubi p. 92.
natura sepe feri ad cutem expellere conata fuit,
consentur et exemplis illustrantur.

De acidorum in chronicis efficacia, si evacuati p. 108.
ante primis viis caute exhibentur, exemplis illu-
strata ac confirmata.

Denique commemorat Cl. WEIKARD miscel-
la observationes. Venator a potu Coffeae, quem p. 124.
siquam antea gustaverat et coactus bibeat, pa-
ralysi tangebatur, quae iterum evanescebat. Ex-
emplum apoplexiae, cuius TISSOTVS in libro de va-
letudine literatorum mentionem fecit, etiam repetit.

Virgo oedemate frigido pedum laborabat, p. 125.
quod cum in vrbe ea degeret, et fere omni careret
corporis motu, apparebat, mox autem cum ruri esset,
disparebat, licet non magis ibidem, quam in vrbe,
corpus moueret. Rediens ad urbem iterum tu-
more pedum vexabatur atque constantem hanc
tumorum vicissitudinem ab aliquot annis experie-
batur. Aërem ergo leuiorem, mollem, humidum,
qualis urbium est, aqueis magis fauere tumoribus
Noster concludit. Homines nonnulli aetate graves, p. 127.
seni, per annos saepe urinam retinere vix valebant;
quod quidem symptoma sequentis hydropis aliquo-
ties fuit indicium. Vetula centum fere annorum den-
tes

tes incisores, quos ante annos viginti quinque
diderat, recuperavit. Vnguibus quoque de
p. 128. cati novi succedebant. Puella valde per-
rita nutrix ex terrore in morbum concidit
cum, eo extincta est. Aliquis ab odore pomorum
ita horruit ut cellam iis repletam praeteritis
copen: passus sit.

Fasciculus tertius. Hydrologia Fuldensis, seu
experimenta circa fontes medicatos Buchonae.
Quinque in Fuldensi regione sunt medicati fontes.
Celebrior est prope Bruckenauium detectus
MDCLXVII anno. Septuaginta novem pedes
ab hoc fonte versus meridiem trans pontem ali-
est scaturigo, quam distinguendi gratia *Moravien-
sem* et priorem *Bruckenauiensem* vocant. Prope
pagum Kothen est fons *Kotenfis*; in monte sancti Io-
annis *Ioannisbergensis* et quintus a pago vicino *Mern-
meisensis* nominatur. Circa quinque hos fontes me-
dicatos experimenta anno MDCLXXIV instituta,
a Nostro sunt diligenter recensita.

X.

Elements of the practice of physic. By JOHN
GREGORY, the II. edit. 1774. London 8ma.
pagg. 198.

i. e.

Elementa praxeos medicae cet. Auctore IO-
ANNE GREGORY *).

*) *EVSD. Anfangsgründe der Behandlung der Krank-
heiten überhaupt, und der feberhaften Krankheiten ins-
besondere. Aus dem Englischen nach der zweyten ver-
besserten Ausgabe übersetzt. Leipzig im Verlag der De-
ckschen Buchhandlung, 1777. 8.*

post mortem Auctoris editio huius libri omnino impedita et retardata haecenus est; tamen vel hoc specimen omni laude dignum esse, neque praedicta tradita utilitate sua carere fatemur. Traduntur hic morbi febriles, quibus quaedam de ordine et diuisione morborum in genere praemittuntur. Illis annumerat Noster intermittentes febres, continuas et inflammatorias, neruosas, putridas, remittentes, heclicas, variolas, morbillos, scarlatinam, miliarem s. purpuram, febrim erysipelatofam, pestem, inflammationem, suppurationem, gangrenam et sphacelum, phrenitidem, oculorum inflammationem, anginam gangraenosam, febrim catarrhalem, tussim serinam, pleuritidem et peripneumoniam, phthisin pulmonalem, hepatiten, ventriculi, intestinorum, renumque inflammationes, rheumatismum, arthritidem et podagram.

Noluit quidem Auctor systematicam morborum diuisionem sequi, nec tamen etiam eorum distributionem in classes, ordines, genera, species et varietates s. subdivisiones negat. Methodus autem haec vel nititur symptomatum similitudine, vel causarum occasionalium, praedisponentium et proximarum scrutinio, hocque diuisionis fundamentum exacte sequi oportet, et si ab eo est recedendum, semper causa huius mutationis est indicanda. Ea vero methodus, quae repetitur a symptomatum similitudine, a Nostro iudicatur optima et vtilissima, quamuis etiam difficultatibus prematur, quae cernuntur in incertis symptomatibus diagnosticis, in crebris eorum vicissitudinibus, et in morbis complicatis est.

Febres dispescuntur in intermittentes, continuas, remittentes, exanthematicas et phlegmasias. Inter intermittentes Noster hic memorat quinta-

nas cet. quarum a nonnullis est mentio facta, non
tem apparent, nec unquam grassantur epidemice
termittentes sunt morbi endemici et epidemici. In
chine morbis putridis nec semper superueniunt
criticæ sunt, neque semper letales. Respectu
serum remotarum et præcipuum symptomatum
febris putrida pesti similis euadit. Quo modo vti
que morbus, quaerit Noster, inter se differat? Sta
stant exempla, in quibus variolæ et morbilli
eodemque tempore simul apparuerunt. Fæta
animi sententia præditi, sobrii, puri et macilent
item ii, qui hæmorrhoidibus et vicariis, in
ratis laborant, aut phthisi pulmonali et arthritide
verantur, a peste magis immunes dicuntur, quam
alii. Porro quaerit Noster num, uti nonnulli asse
rant, eo tempore, quo pestis grassatur, alii epide
mici morbi cessent? Quo modo possunt bubones
pestilenciales crisin efficere, vel sunt ii potius signa
criseos? Dum ad anginam Noster venit, inque eius
potissimum inquit indolem, quæ maligna dici
tur, membranacea *) quoque mentionem fert
et angina gangraenosa, quæ contagiosa est, sunt
hanc sectionem. Tussis serena est interdum epi
demica et contagiosa. Plerumque una vice inu
dit ægros, multi immunes sunt, ab hoc morbo,
phthisis pulmonalis sequitur catarrhalem febrem,
pleuritidem, e. s. p. et inde deriuanda est eius va
rietas. Lingua valde rubet, pura et splendens est
et tunica albuginea oculi, clara pellucida et splen
dens deprehenditur et vergit in colorem subco
ruleum. Endemius quoque est morbus. Saepè
numero animaduertitur pus in hepate **) sine
signis, quæ hic inflammationem indicarent. He
patiten, qui cadit in totum hepar vel in maximam
eius

*) vid. comment. nostr. Vol. XXXII. p. 293.

**) ibid. 207. 389.

partem, inter raros morbos refert. Minores
 operationes vero hepatis, quae sequuntur ob-
 structiones ductuum felleorum et calculos biliosos
 citius apparent. Rheumatismus diffusetur in
 acutum et chronicum. Nostro, ut ceteris, ali-
 quod iam monuerunt. Differt ab eo arthri-
 tis et podagra, quae in regularem et irregularem
 dividitur. Est haereditaria et, ut nos obseruati-
 mus, contagiosa. Quo acerbior et vehementior
 erit impetus, eo breuior eundem et interuallum
 primumque durat unum, interdum duos usque ad
 tres annos. Interdum est arthritica acrimo-
 niæ cum rheumatica coniuncta. Arthritis nun-
 quam est epidemica, sed pertinet potius ad uni-
 versales, quam ad particulares morbos. Interdum
 est morbus criticus, et alius grauior morbus per
 eum tollitur.

IX.

Medical transactions etc. Volume the third.
 London. Printed for S. Baker and G. Leigh
 and J. Dodsley 1775. 8. pagg. 53:

Medicae transactiones. Vol. III. ***).

Secum constituit collegium hoc medicorum has
 plagulas ut partem tertii voluminis harum
 transactionum communicare, easque hic indi-
 cauimus.

De angina pectoris litterae ad Cl. HEBER- I.
 DEN ***), cum sectionis relatione. Dolore non par-
 vo in sinistro brachio supra cubitum percepto, illo
 eandem

*) vid. comm. nostr. Vol. XXIII. p. 685.
 **) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 195. et XIX. p. 195.
 ***) v. ib. Vol. XXIII. p. 684.

eandem thoracis partem occupabat et val-
quum animi non adeo magnum seu asthma
bat. Primum momento disparebat, breui
et si paroxysmi finis quiete non expectabat
lor redibat. Dolor quandoque subito ac-
durabat fere per tempus decem minutorum.
nebat autem aequè subito, ac apparuerat.
riodicus quidem non erat, saepe enim per
manam, per mensem et vel diutius cessabat, hy-
tamen potius quam aestate observabatur. Con-
dolore hoc superato, nulla ab aegro sanitatis
sentiretur, nec suspicio abscessus seu alius laesi-
in pectore oriretur. Noster in causam inqu-
tribuebat impedimento in circulo humorum
rheumatismo. Subitanam vero mortem Noster
sibi praedixit ob sensum quendam; saepe mi-
stando, sedendo, interdum etiam cubando silentium
quasi in functionibus sui corporis per tria quatuor
ve secunda minuta percipiebatur et dein cordis im-
pulsus parvus. Aliquando ter quaterve redibat
sensus horae dimidiae spatio; interdum non per unam
septimanam, imo per annum minus, quam ante.
Permisit autem hic aeger Cl. HEBERDEN sectionem
sui cadaueris, qua tamen nulla est reperta mal-
huius et mortis causa. Suadet Auctor potius ro-
borantia, quam euacuantia medicamina.

II. *Litteras Cl. WALL ad EVNDEM supra eandem et*
Cl. WALL inter praedisponentes huius morbi cau-
sas praeternaturalem indurationem partium circ-
lo humorum per eor seruientium refert, nisi
ipsa sit causa efficiens. Ex MORGAGNO *) exem-
plum Noster hic addit, quo arteriae magnae valv-
lae erant induratae, imo una ossa. Ceterum non ne-
gat huius rei explicandae difficultatem, eique vide-
tur causa esse spasmodica et pendere a stimulo
neruo-

*) v. de caus. et sed. morbor. Ep. 9. 23. 37. etc.

thoracis et cordis. Plerumque hunc
ut morbum musculorum considerarunt,
podagricam, rheumaticam et scorbuticam
causam. Verum enim vero doloris
est multo profundior.

III.
Herbos ossum attinentes casus et observationes
MISSAE AD CL. ELSE, et communicatae
NINKLEY. Comprehendunt cariem
scapulae facta erat cariola ex fractura, quam
opinati erant. Incidebatur itaque tota haec
tumida usque ad cubitum, ut materia et osseae
cariolae euocari possent et ita hic aeger
sanitati est restitutus. Plura eiusmodi in
viginti annos exempla Noster vidit, quae sine
putatione humeri sunt sanata.

IV.
Sequelas deglutitae monetae argenteae ab epile-
Auctore D. CORR. Quae oesophago inhae-
rens in ventriculum intrudebatur, indeque inflam-
matio et deglutitio laesa sequebantur. Quibus
cessantibus sanitas firma, ut ei erat sollemnis, redi-
it et epileptici insultus vehementia et fre-
quentia postea decrescebant. Non diu post, ex
onere cuiusdam, conquerebatur aeger de febre,
anaritie in ore, ventriculi pondere et de nausea.
Utebatur hic emetico et moneta a 12 martii 1771
usque ad d. 26 mensis hyemalis 1772 ventriculum
occupans euomebatur. Quo facto sanitas pe-
nitens restituebatur aegro nec abhinc epileptici in-
sultus reuertebantur. Moneta nigra et in margi-
ne et superficie erosa deprehendebatur.

V.
Modus, quo radix Ginseng in China praepara-
tur. Auctore CL. HEBERDEN. Haec omnino con-
venit cum ea, qua solent uti, differt tamen aliquo
modo quoad praeparationem, quippe qua variae
cautiones eam colligendi, depurandi, exsiccandi et
asser-

afferuandi adhibentur ibidem. Cardiacis vis exhibetur. In infuso ea exhibetur *).

VI. VI. *De angina pectoris observatio, cum historia et propofita methodo medendi.* Auctore HAYGARTH. Noster sedem huius morbi pectoris mediastino, quod in hoc cadavere tali parva materia impletum erat, qualem, vitus expuerat. Medelam forsan repetit a perforatione sterni, quam futurae experientiae reliquit. Pater de hoc morbo non multum ante tradidimus.

VII. VII. *De utilitate fermentum cataplasmatum praesente membrorum sphacelo.* Auctore IOANNE POWER. Aëri fixo **) tribuitur a Nostro antiseptica vis ob acidam eius naturam ***), quam CL. POWER lenem assamit et probat. Offecit his cataplasmatibus Noster sphacelo vtiliter ea adhibuit in vlcoribus phagadaenica.

XII.

Acta philosophico-medica Societatis Academicae Scientiarum Principalis Hassiacae. Vol. I. Gießae Cattor. 1771. Erf. et Lips. 1771. 4. c. fig. pagg. 192.

Continetur in priore hoc, quem curant societas principalis Hassiacae, actorum tomo:

- p. 1. 1. ANDR. BOEHMII *de rectis parallelis distinctiuncula.*
p. 5. 2. RIVSEMI *desideria circa rerum mensuras.*
p. 10. 3. RIVSEMI *de defensione urbium munitarum terna commentatio ad historiam architecturae militaris spectans.*

4. 10.

*) vid. comment. nostr. Indic. sub verbo *Ginseng*.

**) v. ib. Vol. XXII. p. 682. et 689.

*** v. ib. p. 388.

de fontium origine p. 20.
et de aquarum superficialium ortu speciatim.
 de fontium
 quibusdam rebus capitales, quorum ille ex aqua
 sublimis, hic o quodam subterraneis proficisci
 ostendit. Distinctio inde inter aquas subterra-
 neas et superficiales. Constitit enim Cl. DE LA MIRE
 experimentis, aquas pluviales non ultra sedecim
 pedes terrae cœlium penetrare, ideoque Car-
 penter adfipulatus sententia est vapores colligi
 in cavernis, imprimis quum fontes quidam
 ex contingente eadem ac illud fluxu et refluxu
 mutantur. Sed longe aliam esse fontium a mari
 essentiam rationem, Auctor operis dat, ut de-
 monstrat. Negat enim terrae cavum antris mul-
 tis pervium. Contra nucleum terrae consistere
 apertis durissim, quod verum molatum rubrum
 lapideum dicatur, (*das mars rote tode liegende*) et
 esse maximam aquarum vim solum in cortice tel-
 lis affirmat. Ceterum massam argillaceam, mon-
 tanis stratis discretis intercardiatam, facile prohibe-
 re, ne ex antris subterraneis vapores ascendant.
 Hinc fontium ex profundo scaturientium talem fin-
 gi originem. Aquam in fissuris montium colle-
 ctam demitti sensim, et longo temporis intervallo
 distillare quasi in locum, ubi una alterave series
 interrupta sit: ibi perfrangere strata silicea, et nul-
 lo negotio fodiendo, aut terebræ auxilio esse fontem
 proferendum. Semper autem, ubi fons fossus
 fuerit, inventam glaciem fuisse. Hanc fontium
 profundorum originem patere etiam ex eo, quod
 aqua semper talis sit, qualem montes, quos transie-
 rit, potuissent suppeditare. Sic in Wetteravia ex
 stratis calcareis et marmoreis in linea parallela
 auri et procreari arte posse fontes salinos quam-
 plurimos, retro hæc strata frustra tentari. Loca
 autem

autem mediterranea cum mari per cryptas volu-
re plane negat Cl. Auctor. Tenisse inde ad quatuor
nes de fontium loco et praesentia detegendum
docet ante montes imam planitiem versantibus
esse, et indoli stratorum, unde profiliunt, pluviam
venire. Wetterauiam huius rei testem efficit
pletissimum. Porro fontium principium non
ab eo loco, unde scaturiant, sed e strato fuit
unde prorumpant, licet plura ab ipso loco
ria distent. Deinde magnam aquarum vim profici
propter effusas series, unde collecta fuerit. Aqua
rum saltum et impetum altiore versus ex lege
hydrostaticis deriuat Cl. Auctor, quoniam ab eis
lapsa sit, et simili ratione eleuari debeat. Atque
tamen et spiritus minerales luare hunc ascensum
Frigiditatem summam, qua media aestate gaudent
inde esse, quod in tanta profunditate nulla vis
solaribus vis sit et effectus. Eandem ob causam
neque a solis calore intenso absque aut immixto
quemadmodum aquae superficiales, licet aliquan-
tum post longam ariditatem decreescere non negan-
dam sit. Postea soluantur problemata duo. 1)
Vitriolum illud semiuolatile, quod prodac sit sal
tanum amarum, siue natrum, prohiberi posse a
linis ope canalium ligneorum per strata argillosa
martialia adactorum, vel si fontes in loco vicinis
viori fodiantur, ubi stratum argillosum interruptum
sit. 2) Aquas alcalicas coniungi posse cum vitriolo
semiuolatili, uti in aquis swalbacensibus; si libet
ad eiusmodi fontes aquas e stratis argillosis martiali-
bus superioribus venienti aditus concedatur, ut
muro aut canalibus ligneis coerceatur. Dari etiam
acidulas solo vitriolo semiuolatili praegnantas, non
ex profundo, sed supremis argillae martialis stratis
scaturientes. Has non esse agendas in profundum,
neque lapide calcareo circumfundendas, ne impe-
diatur

aut efficitur principii martialis precipitantia. Eiusmodi aquarum praesentiam ex copia martis copiose patere. Huic domum addita figura est, montium diuersa frons exhibens.

1) EIVSDEM tractatus de stratis montium calcareo p. 19.

ne faciebatur. Tres repetantur ordinatae calcareorum series: calcareo metallica, montibus fixo, necnon accumbens: series media, vel marmorea, in paucis regionibus in gypseam ab acido citrici transiens, inter seriem scissilem rubram atque emendatam occurrentis: denique testaceo calcareo, seriei argillae lateris interioris vel declivius claudens. Imo vetustissima calcareo metallica est, ex lapidum calcareorum terra magica inter se congelata, stratis elegantissima constructa. Ostreocornata modo plura, modo pauciora continet; pyritas, tubulitas, refores, chamitas glebrae et aliae. Comprehendit etiam mineras metallorum vires. Ferri et cobalti in Thuringia, frequentissime viridem et coeruleam series ochream; nonnumquam cuprum nativum, et argenti matrices. In Thuringia Cl. Auctor hanc seriem contemplatus est, atque eandem ubique esse ex naturae ordine colligit. Series media s. marmorea montes altissimos, petrosos montientes, efformat. Ipsum marmor totum est. Externis horum montium stratis multum spathi pellucidi interpositum est. Ostreocornata marina rarius, sed frequentius eorum nuclei subinde cum corallitis occurrunt. Auctor in his superioribus chamas glebras atque stratas, encrinuras, trochitas et entrochitas in eiusmodi stratis comprehendit. Vidit marmor ferri mineras continere: alia metalla non facile reperiri. Huic seriei aquarum alcalinarum et salinarum ortum assignat, quoniam in his in regionibus, series marmoreas non habentibus

Sua, nullo modo inuenerunt. Vbi stratae
transiunt, plus minusue leidi viticolici volatili-
tatem, ubi autem intercluduntur, fore stellas
concludunt nonnullis regionibus; *Thuringia*,
conia, loco marmoreae, series gypsea adon, tam
que accuratae concludit. Gypsa nunquam con-
sistit concipulis petrosae vero simile est. Gypsa
Ordalio in *Norvegia* actis mineras in situ
legit *Cl. Auctor* apud montem magnum nominat
nusquam se tale vidisse, apertum fuerit. De gypsa
serie propolis aquas salis experientia docet
in serie petrosa aqua scilicet more marmoreae
hendantur. Transiit ad *seriem nouissimam*, talis
non calcaream. *Stela* longitudinis ordinem
quis melius feruat. *Strata* diuersae rationis, non
montes diuersi. In his stratis tabulae marmoreae
nonnunquam obueniunt, sed plerumque mares
sitauntur. *Strata* media duriora, ex ostreorum
matibus et argilla, subinde etiam *Maris* ostra
posita sunt. *Strata* exteriori, tabulata, si politam
adueniunt, marmoris testacei nomine veniunt. In
strata argilla runda sunt. Saepius vidit *Cl. Auctor*
lapidis etiam venis transire. Color lapideus
seriet diuersus est, color sequendae speciei
In *Montfeldis* ossium petrificatorum maximam
pism *Cl. Auctor* deprehendit. Metallifera non
Ex incredibili copia ostreorum et marmorum
constatam esse, nemini non constat. Alia in-
mera petrificata in *Thuringia*, *Wetteravia*, *Hessia*
inferiori vel reperiantur, quorum longum est
nomen referre. Per ostreorum et strombiceorum
strata non mixta exhibent. Mytilitae, antho-
tae et conchitae glabri simpli vna iacent, non
encrinitae et conchitae striati. Extrema montis
strata petrificatorum, quasi caldinatorum, infinita
copia superbiunt. Quae de petrificatis ipsis montis
Cl

Auctor filemus. Ceterum montes cretaceos inter
calcareas referendos esse, nullus dubitat. Hoc
ex natura cretae ipsius, venis corneis strata
interruptentibus, tandem et ingenti petri-
ferum numero, qua itidem gaudent montes cre-
tae. Cretam ipsam aliquod phlogistum comprehen-
dit, et ob multam argillam albam partibus calcareis
minutam calcis deteriore speciem largiri autumat.
Lapis corneus continetur quidem in creta, neque
ex ea ortus est.

§. 6. *idem de lapide corneo.* Intelligit Cl. BAY-P. 43.
hoc nomine lapides instar cornu transparentes
(*Wassersteinarten*). Lapidēs isti nullo cum acido effor-
escunt; in igne aperto calcinantur; cum sale, alca-
liis fusi in vitrum abeunt; corpori duriori attriti
phosphori ad instar noctu lucent. §. III. recenset de
istius lapidis auctorum opiniones. Interim non oriri
a creta, contra Cel. DE IVSTI, aliosque plurimos:
neque, ut putavit Cl. FUCHSEL, ex terra calcareo
glutine animali coagmentata constari, sed ex argilla
subtiliori concretum esse hunc igniarium lapidem
Auctor existimat. Vidit inter seriem calcaream infe-
riorem atque arenoso argillaceam Hassiae superioris
lapidem igniarium adhuc mollem, eiusque matricem
argillosam agnouit, cui materia phlogistica admixta
est: (at dubitamus valde hanc mollem petrosam mas-
sam reuera eiusdem fuisse cum igniario naturae.) Et
omnes lapides vitrescibiles, petram, (qualem?) lapi-
dem corneum, quarzum, crystallum, gemmas, non
nisi materiae argillaceae subtilitate, et admixti phlo-
gisti quantitate differre sibi persuadet. Nec negat se-
rie calcareae superiori strata minora cornea admix-
ta esse, et ostreocodermatum, gluten ad eius ge-
nerationem symbolam conferre. Sed dubitat, an
in topho mere calcareo lapis corneus vel tenuissi-
mum stratum efformans vnquam reperiatur. Imo

ipsa ostreocodermata marina in lapidem cornu-
mutata naturam calcaream prorsus amifere. Ma-
tis in locis, agris, ad ripas et sic porro deprehenduntur lapidum corneorum fragmenta, ibi vero nata esse facile patet. Seriem propriam potius constituit, inter seriem scissilem nigram, atque petrosam altissimam, ubi eius natales quærendi sunt: ac sæpe satis eleuatur, eoque tenebris structurae est, et magis diaphanus. Est quoque, ubi haec series inter alios montes heterogenos montis solitarii titulo prominet. Lapis corneus vel purus est, vel impurus. Hic dicitur pyromachus (*gemeiner Feuerstein*). Ille geminis ignobilioribus (*denen Halbedelsteinen*) adnumeratur. Lapidem isti vel mere cornei sunt, vel admirabili naturae artificio cum petra, iaspide, quarzo, crystallo etc. concreti, quales in Thuringia (*auf dem Schalkkopf*) occurrunt. Lapidem cornei nobiliores, i. e. duritie et colorum elegantia commendabiles, varias adipiscuntur denominationes. *Chalcedonius* primum locum obtinet, qui fere vbiuis terrarum in montibus altissimis obuius est. Sequitur *Lyncurus*, rarissime translucidus, quem in Thuringia in glareae atque filicum stratis, et ad Gerae ripas aliquoties Auctor vidit. *Chrysoprassus* subobscurus, viridis, cuius magna copia in Thuringiae montibus, prope Sulam, et Cosemitii in Silesia est, sed prior Sulensis omnino differt a Cosemitensi, neque recte ab Auctore coniungitur. Lapidem corneum coeruleum, cuius passim auctores meminerunt, recte monuit Cl. BÄYMER inter rariora naturae referendum, siquidem ipsi in Saxonia et Thuringia non alium, quam coloris violacei aut amethystini, cum chalcedonio concretum videre contigit. *Carniolus* vbiuis obuiam venit; sed raro in eum petrificata transeunt: mytilorum tamen carneolum con-

continentium facit mentionem CROWSTEDT in Mineralog. p. 245. *Onychius* vel *Camelyia* nigrescent, vel albouariiegatus; quem tamen existimamus Chalcedonii quoad colores varietatem, striis rubris et nigris distinctus *Sardonychius*, et *Onychius* ex circulis concentricis conflatus *Memphitis* nominatur. Quinque hae varietates (exceptis *Onychiis*, uti in propatulo est,) simplicibus coloribus tinctae sunt. Sed lapis corneus nobilior multis coloribus insignis *Achates* dicitur; cuius varietates et natura notissimae sunt. Vfus lapidis cornei in vulgus itidem patet.

7. CHR. LVD. NEBEL *de Asbesto observationes*, p. 50.

Omnis observatio eo redit, quod Auctor asbestum in Hassia in strato argilloso statuminis petrosi seriei fissilis rubrae deprehendit, illumque ex argilla tenuiori conflatum esse animaduertit. Ita primus inter scriptores rerum Hassiae naturalium asbestum commemoravit. Inuenisse etiam visus est sibi mensurum soluendi asbesti, saluam scilicet, qua in terram argillosam emolliri potest, si solui hoc dici queat. Contra constat ex MARGRAPII experimentis, non argillaceae, sed talcosae naturae esse hunc lapidem.

8. D. GE. CHR. SEBASTIAN *de insectis vulgo* p. 52. *ferè ignotis ad aquas Mattiacas repertis*. De podura niuali agit: sed omnis observatio minimi momenti est, nec Entomologum promittit, ut qui vermes insectorum nomine salutet, nec laruam ab insecto discernere sciat.

9. FR. AVG. CARTHEUSER *de acido salis se-* p. 57. *datiui Boracis, observatio*. Nondum recte de principiis salis sedatiui Boracis inter Chymicos constitit MODELIVM sal istud pro alcali quodam refractario falso habere: rectius iudicare, qui ex acido quodam, et principio siue terreo, siue salino com-

positum esse arbitrentur: hoc vero acidum non vitriolicum esse, sed salinum, Auctor promissa sequenti experimento adductus. Salis *vitriolici* purissimi aliquid balneo arenae in concha vitrea evaporatoria imposuit. Non in vitrum colligebat, sed fatiscebat sensim in puluerem, quae aqua frigida maximam partem soluebat, ita quidem, ut odor, croceus ascenderet, et quaedam pulueris grisei portio fundum peteret. Separauit bene filtrato, evaporauit solutionem, et superstitem salum moderato calore tamdiu in puluerem redegit, donec nec omne propemodum sal in terram griseum conuersum fuerit. Odor croceus, qui semper de nouo nares afficiebat, sine dubio acidum salis culinariae patefecit. Ab eo enim odore ad praesentiam salis salini argumentari soliti Chymici sunt. Porro aliud experimentum tentauit. Pulueris, quem diximus grisei, alteri portioni oleum vitrioli, alteri spiritum salis affudit. Solutus sine effervescentia est. Solutio per oleum vitrioli suppeditauit evaporata sal seleniticum plumosum. Posterior autem per spiritum salis reliquit verum sal sedatiuum, saporis licet paulo obtusioris, et quod difficilius in aqua soluebatur. Inde patet ex combinatione acidis salis culinariae cum principio quodam terreo sal sedatiuum nasci. De hoc autem principio nihil constat Cl. Auctori. Ignotae igitur naturae esse, fatendum est: neque enim est alcalinum, ob effervescentiae defectum, et alia signa. Dolendum omnino: siquidem principio isto perspecto, Boracem parare utique possemus *).

p. 60.

IO. IDEM *de praecipitatione metallorum per vegetabilia adstringentia.* Inter corpora, quibus metalla variis in menstruis soluta deici solent, reserui omnino possunt vegetabilia styptica: *gallae, cortices, floresque granatorum etc.* De ferri in acidis tribus

*) cf. recentiora *Hoeferi* inuenta.

alibus mineralibus soluti per gallas praecipitatione certum est. Sed haec experimenta diligentissimo CARTHEVSERO debemus. *Aurum* in aqua regia solutum forma pulueris fusci depulsum est. Pulvis hic edulcoratus et siccatus mortarium, in quo terebatur, splendore aureo obdixit. Ignitione in crucibulo colorem natium recuperauit, et in puluerem tenuissimum transiit, qui forsan picturis, autine encausticis, idoneus esset. Solutio *argenti* per aquam fortem ab infuso gallarum illico turbata, censem materiam ex albo grisea, quae filtro separata colorem fusco nigricantem induebat, deiecta est. Solutio *stanni et plumbi* puluerem album, *mercurii sublimati* albo flauescens, et *vitrioli cyprii* praecipitatum limosi coloris suppeditarunt. Facile haec omnia reducebantur, et purissima exinde metalla, et ut quaeque solutiones aqua magis diluebantur, eo facilius a vegetabilibus stypticis deiectione sunt.

II. EIVSDEM, de terra quadam coerulea, *salis* p. 62.
salis alcalicis fixis immixta observatio chemicophysica.
 BRANDTIVS quidem iam autumavit (in Act. Acad. scient. reg. Suec. a 1754.) salibus alcalicis fixis inesse coeruleam quandam materiam, sed eius inde utrahendae modum primus docet hoc loco Cel. CARTHEVSER; quem prolixè indicabimus. Soluantur aluminis in puluerem redacti unciae sex in aqua simplici, et admisceantur spiritus vitrioli unciae quatuor. Deinde lixiuium, per aquam ex salis tartari vel cinerum clauellatorum uncis duabus praeparatum mixturae instilletur. Per hanc instillationem semper aliquid terrae aluminaris deponitur: sed soluta effervescentia mixtura saporem stypticum assumit, coloremque ex viridi coeruleum. Qui liquor si requieverit diu satis, secedit pulvis elegantissime coeruleus, levis, qui non mutatur a spiritu

ritu vitrioli, aliove acido minerali, et cum magisterio coeruleo, quod ex sale sodae per affusum spiritum nitri secedit, omnimodo convenit. Spiritus autem vitrioli ad genesis coloris nihil conferre, eo patet, quoniam per spiritum nitri vel salinaris res eodem euentu gaudet. Haec substantia coerulea inest iamdudum in salibus alcalicis suis, et solum per aluminis effervescentiam melius coniungitur et separatur. Colorem coeruleum a phlogisto vnito pendere, dubium non est.

- p. 64. 12. ANDR. BOEHMII *de visione erecta, non obstante imagine in oculo inuersa commentatio.* c. t. am.
- p. 69. 13. IDEM *de stellis apparitionum et disparitionum vicissitudines subeuntibus, praecipue de ea in collo celi.*
- p. 82. 14. *Commercium litterarium Historiam priorum saec. XVI. annorum illustrans, curante H. CHRISTOPH. NEBEL.*
- p. 115. 15. IO. WILH. BÄYMERII *in montis Pami, a comm. Tacito citati, situm inquisitio.*
- p. 121. 16. EIVSDEM *inquisitio in quaestionem, an pulmones in aqua natantes fetus post partum vivi universale atque indubium signum sint? Casum, quem refert Cl. Auctor, paucis recensebimus. Secum infantem sexus sequioris, qui a suis in silva vicina ex arboris detruncati cauo protractus, digitosque sinistri pedis, brachium dextrum, et dextra lateris, a costa vera quarta usque ad septimam atque pulmonis dextri partem adesus a subulco magistratu traditus erat. Iacuerat circiter septimanam, et insignem foetorem contraxerat. Pulmo, qui illaesus erat, contractus ac conuolutus, non amplius cor et pericardium tegebat. Instituto experimento, pulmo totus et in particulas concisus pertinaciter aquae innatabat. Dubium inde posset nasci, an experimento vulgo inter medicos saepius recepto fides habenda, qui statuunt, pulmones submersi necesse*

necessario, si contorti in embryone conuolutique
non expansi inueniantur; contra eleuari, si infans
respirauerit. Sed Auctorum pauci absolutam vim
tribunt aut fidem experimento. Plurimi haec
duo monent. Primum, vt ne sit cadauer foetidum,
neue contraxerit putredinem. Haec enim, etsi
per externus nullibi intrauerit, excitare fermenta-
tionem, et quidni? aerem immitti. Alterum ma-
xime respiciendum, contra quod potissimum Cel.
HEBENSTREIT, Professor olim Lipsiensis, experi-
mento stetit, quo data opera in putredinem pro-
tractos pulmones neutiquam eleuari, aut aquae in-
spatere patuit, illud est, ne quis experimentum hoc
ultimo putredinis aut etiam fermentationis gradu
et tempore tentet. Primo enim fermentationis
gradu eleuari, subsidere ultimo tempore pulmones,
docuit sat luculenter experientia. Eodem iam Cl.
BAYMER casum hunc explicat modo, quo quem-
que lectorum nostrorum facturum existimamus.

17. D. I. P. BERCHELMANN *de fundo vesicae uri* P. 126.
*aerias rupto casum proponit, et de huius laesionis cu-
ratione tentanda sententiam suam fert.* Vir quidam
ebrius ab alio eiusdem farinae homine calcibus
probe mactatus et misere agitatus fuit. Inde per
triduum nihil lotii reddidit. Abdomen contumuit.
Febriles accessiones. Tertio die versus vespeream,
quartoque horis matutinis reddidit quidem urinae
ad uncias XII. sed nihil leuatus est, neque tumor
confedit. Symptomata aucta. Singultus. Vomi-
tus. Obiit die sexto. Dissecto corpore, muscoli ab-
dominales laxi, et liuidi deprehensi sunt. Ipsa ca-
uitas permulto lotio repleta. Fundus vesicae ru-
ptus foramine rotundo, pollicis longitudine et ul-
tra. Physicus loci vulnus absolute lethale iussit,
quod non dissimulamus, rationibus probauit. Sed
Cl. BERCHELMANN quaerit 1) quomodo fieri po-
tuerit,

tuerit, ut post diuturniorem ischuriam a vesicae rupta, vrina sine morbi leuamine subinde potuisset? Respondet: per cessionem musculorum contigisse, quum vis externa appellens maior esset elatere sphincteris vesicae. Secunda quaestio est; 2) an vesicae ruptura soli potulentorum abusu ac dysuriae a causis externis productae, vel laesioni externae tribuenda sit? Vtique per viam externam ruptam fuisse affirmat. Curationem non sperandam quidem, sed tentandam nihilo fecisse hisce. Regimine vulneratis conueniente. Paracanthesi, diligentique catheteris applicatione, vrina fere continuo exitu conciliato, usque dum spontanea vulneris consolidatio sequeretur. Fomentationibus externis impositis, et iniectionibus balsamicis, quibus viae urinae mundificantur. Hanc, si non in omnibus, in minoribus certe vesicae laesionibus proficuum curationem fore sperat Cl. Auctor.

p. 130. 18. D. PH. DAN. EUSCH *de laesione cranii curati nona tandem hebdomade lethifera.* Rusticus quidam trunco ligneo sat grandi ab alto decedente in bregmate sinistri lateris ita vehementer contusus debatur, ut sensus expers prosterneretur. Vbi ad sese redierat, paralyxis brachii atque pedis contritorum sequuta est. Sed haec post octo dies plene euasit. Aeger videbatur sanitati redditus. Verum quinta ab inflicto vulnere hebdomade omnia velut in deterius, vires frangi, appetitus prostruui. Febrilis accessio. Nona hebdomade obiit. Integumentis discissis, caluaria fracta cum subsidentia observata est. Depressa nempe cranii portio inter futuram sagittalem et coronalem figuram omnino, quod laeserat, instrumenti referebat. Dura mater sub hoc loco rubella. Cerebri abscessus pure plenus. Ventriculus sinister anterior, tertiusque sero turbido repleti; dexter vero anterior ania.

Hunc abscessum recte indicat Cl. Auctor
causam mortis proximam, nec non, ex compressione
verberi statim et exulcerationem esse subsequutas.
Hoc hoc vulnus per accidens lethalibus adnume-
randum censuit.

19. CHR. LVD. NEBEL *de glandis imperforatae* P. 133.

triquetra facta adaperitione. Historia infantuli
pene clauso nati: erat apertura fere in medio penis,
minima, vix conspicienda, per quam summo cum
passionis dolore urina erumpebat. Acu triquetra
perforavit glandem, foraminulum emplastri agglu-
tantis ope consolidavit, atque ita mendam natu-
rae correxit Cl. Auctor.

20. IDEM *de femore introsum luxato, eiusque* P. 137.

repositione. Rara quidem femoris luxatio, sed ta-
men nonnullis iam adnotata. Difficile omnino ca-
pitulum femoris ex acetabulo suo decedit, sed fa-
cilem esse luxationem eiusdem ad interiorem par-
tem, propter ligamentorum et musculorum infir-
mitatem praesenti historia demonstrat Cl. Auctor.
Scilicet rusticus, qui ex alto ceciderat, femur luxa-
vit, et ab Auctore vulgari methodo tractatus est.

21. IDEM *de umbilico infantis destructo, morte* P. 142.

insequente. Titulus continet tractationem. Ex in-
fusto obstetricis errore, quae, ante, quam deliga-
ret funiculum umbilicalem, digitis stringendo re-
siduum sanguinem in abdomen impulerat, stasis
inflammatoria, putredo, ac mors infantis.

22. I. W. BERCHELMANN *de prolapsu uteri in* P. 144.

apertione curato. Matrona Moravia quinquaginta an-
norum, uteri prolapsu graviter vexata, vitam mise-
ram pertaesa uteri substantiam cultro culinari inci-
dit. Vterus contractus in locum suum sese reco-
pit, et brevi sanata aegra est. Quo cognito auxi-
lio, plus ab eadem mulieres sospitatae sunt. Me-
ditationes Auctoris huc redeunt: Vteram re-

vera prolabi experientia docet. Eius desensus quum a relaxatione proficiscatur, quid mirum, si per irritationem ope incisionis sublata, spontanea subsequatur repositio? Vulnus non facile inflammatur, propter eiusdem absconditum locum, et labiorum contractionem. Leuiter quoque etiam inflammatus incidi debet. Quod idem de vagina valet. Sic per incisionem saepissime subleuatae inflammationes vidit Cl. Auctor. Neque vero in tali procidentia, propter laxitatem ligamentorum sequuta, incisio est tentanda. Vaginae prolapso simili modo auertitur. His calculum addit eundem suum Auctor, sed idem in partibus prolapsis et tumidis tentare suadet scarificationem, cuius eventum non destitui exemplis confirmat.

p. 152. 23. D. RAEMPF *variae observationes medicae*. Villicus quidam et alii multi, a dysenterica diarrhoea liberati sunt, postquam brassicae sale conditae muriam per triduum copiose ingesserant. Inflammatis fissisque mammarum papillis vtiliter imponuntur pileoli ex creta confecti excauatique. Ante usum spiritus vini, aut oleo ceras purissime irrorare decet. Ne faciem et collum nimiae infestent variolarum papulae, pedes et brachia lintae roob sambuci illito crebrius fouenda sunt, cauendum, ne frigescat roob. Praeter STOECKERII extractum aconiti, laudat quoque eiusdem herbae essentiam, a quinque ad quadraginta guttulas, in doloribus praesertim arthriticis sine febre, et glandularum tumoribus, ut quae effectus celeritate sese commendat. Essentiam galbani, quam laudibus effert Cl. BERNHARD (in exper. chem.) villicissimam expertus est in oculo, pulmonibus, et inflammationibus, doloribusque spasticis, internum ad usum cum liquore anodyno minerali praeparatum. Ceterum Cl. BERNHARDI utique tentanda medimenta

ista esse indicat. Aeger, cuius digiti manuum, et humeros verberibus vehementer caesos, torquent, emplastro ad humeros applicato, bene se habuit. Alius per errorem curatus est. Puerulo, tumore labii superioris ingenti laborabat, cum fuissent, ut ceruici cantharides admouerentur, inter stolta labro adhibuit, feliciterque tumorem depulsit. Mercurium viuum cum gummi arabico citum non solum in lue venerea, vbi praecepit *PLENK*, sed et in morbis a sanguinis deprauatione ortis, aliisque a lue venerea residuis, ut vehementissima epilepsia, efficacissimum expertus est. Adat aurantium folia, eorumque in neruorum debilitate optimum effectum. Pueros quoque eos epilepsia correptos, postquam euacuauerat primas, quas dicunt, vias, decocto foliorum machinae papinianae ope parato breui tempore sanauit. Saepe occurrunt morbi, quorum causam symptomata nulla declarant. Quodsi vel fermentans miasma venereum, vel vagum nec adhuc fixum morbum arthriticum, vel vermes denique in primis vis coniectura assequutus est *Cl. Auctor*, eiusmodi obdita morborum causas non facile se fefellisse fatetur. Putat etiam plerosque morborum huius notae purgantibus medicamentis, aut arte producta dysenteria benigna subleuari. Optat ideo, ut frequentius, quam factum sit, ea in usum trahantur, quorum virtute medica summos grauissimas infirmitates abegisse constat, modo tempore iusto adhibeantur. Ultimo conuincit errorem, quo lactantes, dum lactantibus vbera praebent, suum illis animum impertiri, vulgo putatum est. Observationibus enim annorum plurium sibi constitisse, cholericos infantes phlegmatica, sanguineos melancholica, et vice versa phlegmaticos cholericam matrice fuisse enutritos.

P. 159. 24. CAROL. STRACK *de rhachiticorum cura*
ne. In puella rhachitica extincta Cel. Autor lo-
 par, ut solenne est, solito maius conspexit, vnde
 qua intestina comprimeret. Femur mollissimum
 ut tenuis scalpelli ictu quasi lardum discinderetur.
 Reliqua de rhachitide aliis iam scripta relinquantur.
 Gibbositas non a lapsu ex nutricis incuria proce-
 nit. Eam a miasmate rhachitico derivandam ob-
 stimat Cl. STRACK. Non facile impetrari cura-
 tionem roborantibus, aut balneis aromaticis topi-
 cibus frigidisue, et aliis auxiliis externis, quamvis
 sint sine effectu, haec a mulierculis infantis cura-
 gerentibus neutiquam rite obseruentur. Ita enim
 nisi a morbi principio opem quaerendam. Sed
 quum scire multum omnino praestet, puer an rho-
 chiticus sit, fiatue, indicia, quantum eorum con-
 nuis observationibus eomperit, talia proponit. Si
 puer, maxime circa decimum quintum sextumque
 aetatis mensem, faciem pallidam et quasi per ter-
 morem rotundum nanciscitur, genaeque sunt co-
 loris citrei aut sulphurei. Haec signa si negligun-
 tur, topi sine dubio post aliquos menses articulos
 tenebunt. Rebus itaque sic se habentibus: lim-
 turae martis in puluerem tritae grana quinquaginta
 rad. rhab. tantundem, ex sacchari albi granis decem
 praescribit, et initio vnam, post, duplicem portio-
 nem dari iubet, alteram mane, vesperi alteram. In
 peragi plerumque quarto mense curationem, eam
 que nunquam se fefellisse testatur. Optat ad in-
 tremum, ut gravidarum venter leni pharmaco per-
 getur, et corpus motu atque labore exercentur ad
 prolis praecauendos morbos.

P. 165. 25. I. P. BERCHELMANN *bigae febrium inter-*
mittentium a. 1761. Gieffae epidemicarum. Tempore
 belli hostes, ut ipsi a periculis tuti essent, Gieffam
 tenuere aquis obsitam; quas stagnantes acron
 putre-

metodine corruerunt, effeceruntque febres epide-
micas intermittentes. In hoc rerum statu quae
Auctor observauit, eorum duo exempla cum me-
dicis iam communicat. Primum sistit tertianam
insequente lethargo apoplectico lethalem. Femina
annorum viginti sex, phthisica atque languescens
febre tertiana epidemica prehensa est. Hac tertio
iam die fugata, atrox et effera cephalalgia misere
feminam torquebat. Nocte media obdormiuit.
Sopor potius, quam somnus. Hora quinta pome-
diana cruoris fluxus e pudendis, inde excretio
molae aliquot vnciarum. Somnus trium dierum.
Hinc expergefacta assumpsit iusculum, et de dolore
capitis, viriumque debilitate conqueritur. Cephalal-
gia exasperata, iterum obdormiuit, et somno pro-
fundo ad tertium vsque diem oppressa, tandem
post sudorem lethiferum succubuit. In epierisi
Auctoris somnus ille duplex sic explicatur. Con-
gestionem sanguinis aliorumque humorum in cere-
bri vasis, extensiones vasorum, et haec pressio-
nis nervorum causa fuerunt. Hinc lethargus primus.
Evacuatis dein quibusdam et disruptis vasis exten-
sio et pressio quodammodo remittebat. Hinc eu-
gilatio ad paucas horas. Nervi autem iterum
pressis, sinibusque repletis, non lethargus, sed
vera apoplexia subsequuta est. Casus alter, seu hi-
storia febris tertianae insultu epileptico graui cura-
tae, ita se habet. Puella sex annorum, robusta et
valida, a medicamentis abhorrens, febre corripitur
tertiana epidemica. Fert insultus per quinque heb-
domades. Conuertitur in tertianam duplicem.
Tum puella medicamentorum auxilium implorans,
idoneis remediis ab ea liberata est. Sed, diæta
neglecta, spasmi epileptici aggressi totum corpus
trahebant. Spumam ex ore, dein mucum incre-
dibili quantitate et spissitudine emisit. Ingens su-
dor.

dor. Torquebant puellam spasmi epileptici. *h*am vnam cum dimidia. Tandem obdormi-
delirauit et denique post somnolentiam graui-
euasit.

P. 173.

26. IO. W. BAVMERI *de tussis ferinae consue-*
que curationis observatio. Auctor ipse morbo, tunc
epidemico, correptus est, quem sic descripsit. Sub-
sit tumorem vuulae, veli palatini, tonsillarum
dolorem punctorium in tonsilla sinistra: collum
cum pectore supremo frigebant. Corpore strage-
lo sollicite tecto, sudoreque prouocato, symptoma-
ta lenita sunt. Aliquot dies post ingrauescit mor-
bus: febris, ac tussis sicca: respiratione tamen
deglutitione illaesa. Tumor, quas diximus, piti-
tium, crescebat: tussis *δύσπνοια*. At pressione
serum viscidum, acre ex ore proiecit Auctor. Sen-
tiebat idem feri acris ex capite (sinubus frontali-
bus, antro Highmoriano cet.) destillationem in
vuulam partesque adiacentes. Coryza nulla. Na-
res patentes. Addit observationes: 1) dolorem sub
morbi exacerbatione per tunicam pituitariam ad
antra HIGHMORI et per palati membranam eiusque
neruulos ad gingivas extendi, tuncque e glandulis
salialibus multum salinae simul excerni; 2) a re-
mediis discutientibus, potuque omni frigido mor-
bum exasperari; leuari a mucilaginosi, diaphore-
ticis, infusis tepidis, recto regimine capitis, ac po-
nitus tolli.

P. 176.

27. EIVSDEM *de visu duplici observatio.* Titu-
lus continet observationem. In vtriusque pupil-
lae situ, non, uti in sanis, recto, sed sursum, a tu-
more, paululumque dextrorsum acto causam morbi
quaerit Cl. Auctor.

P. 179.

28. IDEM *de oedemate calido.* Quando per se-
serum stagnat, oedema frigidum; quando cum in-
flammatione, calidum appellatur. Ceterum dubi-
tat

❖❖❖ Auctor, an oedemata illa recte a scriptoribus tractata sint. Longum esset, quae de postremo oedemate ex aliis auctoribus adnotat, enumerare: itaque ad casus clinicos properemus. Viri cu. p. 183. in eodem sexagenarii plethorici, post cutis in meo corpore leniorem incisionem, oedema calidum anti-brachium totum occupabat. Neglecta remedia interna, resoluentia, perspirationem augentia. Chirurgus, qui aderat, vnguento albo simplici partem tumidam et inflammata[m] largiter inungebat. Inde exormis totius brachii tumor. Gangraena. Mors. Solidum adeo, poros cutaneos occludere, serique fluxu sugere. Literatus quidam annum agens aetate quinquagesimum septimum, post nimiam corporis animique exagitationem febre correptus est. Hinc oedema calidum in utroque pede. Quo extenuis remediis tractato, in hydropem, febremque habitua[m] degeneravit. Abdomen erat insigniter tumidum, asthma molestissimum, urina lixiviola. Mors. Vir quinquaginta annorum, polyphagus, sedentarius, plethoricus, oedemate calido in pede dextro corripiebatur. Post integrum annum diffidentibus emollientibusque potissimum effectum est, ut pes exulceraretur, ulceraque duos per annos ceteroquin validum vexarent. Incommodorum tandem pertaesus, exsiccare, oedemaque tollere iussit chirurgus: pessimo cum euentu: febre hemitritaea et habituali plectebatur, et morte impatientiam luebat. Contrarius plane euentus, quum medicamentis rite adhibitis suppuratio procuraretur: etenim duo aegroti sic integram valetudinem nacti sunt.

29. IDEM de hydroceles curatione. Hydroce. p. 290. lem, quae in pueri scroto dextro a sero stagnante orta erat, tartari vitriolati usu interno, externeque adhibitis emplastro diaphoretico Mynsichti, cum sapone

sapone Dippelii chemico in cerati formam ~~tota~~
perfecte sanauit exercitatissimus Auctor.

XIII.

An Essay on the Bath Waters, by W. FALCONER. London 1772. 8. Tom. I. pagg. 434.
Tom. II. pagg. 340.

i. e.

WILHELMI FALCONERI tentamen supra thermas
Londoni 1772. 8. Tom. I. et Tom. II.

Priori voluminis huius operis, quod in Germanicam linguam translatum est, introductio, in aquarum medicatarum studium praefationis loco praefixa est, in qua Cl. Auctor neglecti huius studii causas recenset has: Chemicæ doctrinae pecunia, artis verborum, quos terminos vocant, abusus, confusionemque, methodi certae defectum, luxu, cupidinem, laboris fugam est. Quibus praemissa suae de mineralibus aquis tractationis illud posuit fundamentum; impraegnationes huiusmodi aquarum ex substantiis fossilibus debere consistere, earum rursus has modo inueniri substantias esse credibile, quae aquis, modo naturae consueti, variari valeant. Quos quidem naturales modos, diffusionem, mixtionem et solutionem esse. In solutione partes soluendae tam intime aequaliterque fluido soluenti applicantur, vt in minima portione vnus, pars quaedam alterius contineatur. A diffusionem ita differt. Diffusio temporaria est, perquam requiem diffusum, suspensumque corpus praecipitatur; neque corpus hocce, adhucdum diffusum, per filtrum transit; fluidum vero hoc diffuso corpore fit obscurum et impellucidum, quamuis exiguum tantum ratione. In solutione contraria prorsus accidunt

Vol. I.
p. 5.

Pars I.
p. 30.

p. 36.

adunt. In mixtione mutantur corporum quali-
 tates, neutrumque quid producit; contrarium
 in solutione; in qua praeterea plus duo corpora
 iungi possunt; bina vero tantummodo in mixtione.
 In solutione fere idem caloris gradus ad corpora,
 ita combinata, volatilia reddenda abigendaque suffi-
 cit, qui in singulis, etiamnum separatis, requireba-
 tur. Ad specialem deinde eorum corporum re-
 consionem progreditur Ipse, quae aquis minerali-
 bus impraegnata sint aut esse videantur. Et de
 salinis primo, quorum characterem vniuersalem
 dicit esse, saporem et solubilitatem in aqua; fusibi-
 litatem vero in igne et quod haud inflammari pos-
 sint reicit, vt notas fallaces. Vitrioli acidum pri-
 mum est, quod, num aquas impraegnet, disquirat;
 succinctam simul eius descriptionem affert, con-
 centratissimumque et purum perfecte esse fluidum
 escolor, inodorum, pellucidum, contra Neu-
 mannum contendit. Butyracea vero et glacialis
 fere eiusdem interdum consistentia, vt et color fu-
 scus, inflammabili cuidam materiei ab Ipso tribui-
 tur. Num aurum in ipso solui aliquando vniri que-
 cum eo possit, in suspensio relinquit. Cuncta ista
 tria fermentationum genera eo impediri, nomen-
 que antiseptici inde trahere. Acidum vitrioli, vo-
 latile quoque deprehendi, idque odoratissimum
 esse. Obtineri ex omnibus inflammabilibus cor-
 poribus, quibus inditum sit naturaliter; saturare
 minori copia maiorem alcali portionem, sed ex ista
 coniunctione depelli per quodcumque reliquorum
 trium acidorum. Aetherem, spiritui ardenti iun-
 ctum haud efficit: cum terris vnitur. Minorem
 quam fixum cum aqua calorem, minoremque fri-
 giditatem cum glacie producit. Impraeagnationis
 vero acidi vitriolici in aqua possibilitatem ex vni-
 versali eius in rerum natura praesentia colligit.

- P. 45. Non audiendos esse, qui pro hac vniuersalitate afferant: alcali fixum vegetabile, si in aere per deliquium diffluat tartari vitriolati more crystallisatum cum tartari crystallisati forma eadem, quae aleae vegetabilis sit. Porro nullius esse momenti illud argumentum, quod sericeae vestes colorem in se mutant, ferrum etiam ferrugine obducatur, cum tamen et alcalini sales et compositi idem in ferro praestent. Contra vero Ipse grauiora adducit argumenta vniuersalitatem acidi vitriolici probantis. Durante electricitatis operatione sensibilis sulphuris, id est, acidi vitriolici volatilis odor percipitur. Atque etiam si filum ferreum ex conductore praediens linguae hominis isolati applicetur, acidus sapor persentiscitur. Quin et lux femina, vt acidum, in caeruleos vegetabilium succos agit. Et in terrae visceribus tale reperiri etiam, ex vaporibus, vt quidam putant, in fodinis reperiundis, vitae animalis perniciosus, colligi. Cui opinioni ita aduersatur ut dicat: in terrae interaneis plurima esse corpora, quae hoc acidum obuolitans attrahant breui; esse porro et alios, praeter acidi vitriolici vapores, humano corpori noxios. Inflammabilis in fodinis obuios vapores, quos pro eadem opinione afferunt, tantum acidi vitriolici in compositione praesentiam probare. Neque sane id quidem; cum et acidum muriaticum, si ferrum dissoluat, inflammabiles edat vapores. Ad praesentiam porro huius acidi in aquis medicatis vindicandam, quidam contendunt; ipsum in aquis pungenti et acido sapore dignosci, nec non, quod hae aquae caeruleos vegetabilium succos mutant. Quas argumentationes Noster Ipsi satisfacere ideo negat quod et nonnulli sales compositi, vt alumen, colorum vegetabilium caeruleum in rubrum vertant, et aer fixus, larga copia in aqua congestus, pungentem, nec satis ab acido distin-

discernendum saporem proferat; quid quod et
caeruleum vegetabile in rubrum ipse mutet, vt vno
physicorum ore affirmatur. Euidenter tamen cum p. 49.
quandoque hoc acidum in aquis mineralibus de-
prehendatur, vt ex MONROO Auctor demonstrat,
etiam in vniuersum in talibus aquis recte negari
non posse. Tum aliud eruditorum virorum argu-
mentum perstringit, qui dicunt: pyritem atque
sulphur ipsam, inprimis si madefacta fuerint, ad de-
liquescentiam in aqua et decompositionem esse
prona, impraegnari inde flumen aquarum posse,
praesertim si in superficie terrae id fiat, vt noua ali-
qua attractio in ipsa agere amplius nequeat. Cui
ipse ita respondet, ostenditque, id quidem ita per
terram fieri vix posse, nisi aer accedat, quae ratio
in terrae visceribus non saepe contingat; nisi qui-
dem forte speluncae vastae adsint, quae cum aere
atmosphærico communionem habeant. Non ta- p. 51.
men negat plane illum modum, et aquarum mine-
ralium acido abundanti saepe impraegnatarum in
igniuorum montium vicinitate frequentiam illis
sub terra cauernis tribuit. Etiam ignem subterra-
neum, vt MONROVS existimat, acidum vitriolicum
ex sulphureis corporibus depellere, indeque aquas
impraegnare posse; quae tamen ratio non frequen-
ter vsu veniat, cum acidum hocce inde depulsum,
raro diu ab aliis corporibus separatum circumuoli-
tet. Atque, etiamsi negat illud vnquam perfecte p. 53.
fixum in aquis mineralibus inueniri; tamen, non
vbique hoc penitus volatile esse, inde licere su-
spicari, ait, quod caeruleos vegetabilium succos,
rubros quandoque reddat, cum, si volatile fuerit,
omnem in vniuersum colorem tollat.

Ad nitri deinde acidum pergit. Perfecte pu-
rum colore carere; quod vero fumos validos edat,
id per reiteratam cum aqua destillationem coerceri.

- Efferuescere cum spiritibus ardentibus, in flammam tamen cum iis, nunquam erumpere; magis ab eo frigus in glacie et niue nasci quam ab acido vitriolico. Natrium non nisi in terrae superficie reperiri, idque semper cum alcali iunctum; quod vix ac ne vix quidem in aquis ipsum mineralibus
- P. 56. iri inuentum. Quod vero quidam summae auctoritatis Vir tale quid in aquis londinensibus (ut probabile est) repererit, id ex cellarum, cimiteriorum, cloacarum aliorumque huiusmodi fordidorum locorum colluue accessisse, quam aqua praeterflua traxerit secum. Probabile esse quidem, nitri generationem ex putrefactione corporum vegetabilium animaliumque pendere; sed inde ab institutis in Europa nitri fabricis, nitrum ex terris elutum, ammoniacale i. e. alcali volatili iunctum fuisse deprehensum et elixiuatione tantummodo per cineres clauellatos, nitrum nostrum euadere, expulso fale volatili. Ita et illius opinionis auctorem,
- P. 58. cum aquam nitro, ut credibile est, ammoniacali infectam disquireret, extricareque studens, num haec aqua nitri acidum sincerum contineat, adderet alcali vegetabile fixum, deprehendisse efferuescentiam expulso alcali volatili, indeque euaporatione facta, nitrum vulgare fuisse relictum; porro si ex terrae stercoreariae hortulanae destillatione acidum nitri obtineatur, non id inde accidere, quod solum et separatum antea ibi latuerit, sed arenae hanc terram constituentis ope, purum esse expulsam, ut in nitro communi cum arena coniuncto obtingere CL. POTT affirmat. Maximum denique contra eius in terris puram praesentiam argumentum id esse putat, quod nunquam nitri cubici in aquis mineralibus inuentum fuerit vestigium; cum tamen tanta falis communis copia in terra inueniatur, quae id efficere sane potuisset. Ad acidum postea salis
- P. 61. com-

communis progreditur. Imperfecte cum ardentibus spiritibus iungitur; aliquando mercurius atque antimonium eo soluuntur; eius cum calcarea terra conubio sal ammoniacum fixum oritur; sincerum in quibus mineralibus nunquam obuenire, ut omnium Auctorum consensu constet. De acido vegetabili tractans, triplicis ipsum generis esse ait, quod per expressionem fructuum naturaliter acidorum, ut citri succus, obtineatur, quod per destillationem, ut abietis aut pini acidum, tertium, quod acida fermentatione proueniat, quemadmodum tartarus vel acetum. Concentratissimum in ardentibus aliquantum spiritus agere, quaedam metallorum, praeuia calcinatione facta, quaedam sola trituratione, ut mercurium, in eo dissolui; calorem aliquem, si validissimum est, in aqua concitat; omne vegetabile acidum ab impraegnationibus aquarum naturalibus excluditur.

Ad alcalicos deinde progreditur sales, incipit. P. 64. que a vegetabili. Vrinofus eius sapor, ab ammoniaco sale in salina contento oritur; acausticum et lene si est, in crystallos, prisma hexaedrum, quod ab utraque parte in pyramidem exeat, formantes, compingitur; alcali fossili non vnitur; in caustico tantum statu, saponem cum oleosis corporibus efficit, atque etiam cum ardentibus spiritibus iungitur; calculum urinae dissoluit; causticum si est, omnia animalia et vegetabilia corpora destruit; per longam coctionem in aqua, in terram absorbentem vertitur; fermentationes omnes impedit ideoque antisepticum est; ante combustionem vegetabilium non apparet, ideoque nec naturalis, neque mineralis substantia videtur Auctori nominanda. Quod quandoque silvarum incendio generari et per pluviam in terram possit deferri, aquasque inferas inficere, non ideo esse naturalem aquarum impraegnationem appellandam.

- p. 68. Alkali fossile vero, STAHLIO et HOFFMANNO affirmantibus, potest et sincere et in compositione in aquis adesse; Cl^o. autem WALL auctores etiam in mero statu in Britannia magna copia in mineralibus adinuenitur. Volatile contra, a priori non possit eius in terra negari praesentia, quod lapis suillus, plantae acres aliaeque argumenta testantur, tamen cum aquae non euidenter ipso impraegnatae deprehendantur, etiam in hanc classis nondum esse referendum. Nam quod HENRI LVS, dum se id in aquis post distillationem co-
spexisse ait, hepar sulphuris formaret, alcali vero fixum, inde abactum, volatile appareret, nullius ad hanc hypothesin confirmandam momenti esse posse.
- p. 75. Ad compositos deinde sales progredietur de tartaro vitriolato primum agit; qui si perfecte crystallisatur hexaëdras crystallos formare solet, quae triplo aquae, solito atmosphaerae calore, solui possunt; in nostris fornacibus fundi nequit; ad certum gradum incalescens decrepitat, ob intus contentae aquae rarefactionem; decomponitur dein, addito phlogisto, heparque sulphuris inde generatur; etiam tum, si solutiones terreae calcareae, magnesia, aut metalli cuiusdam in acidis factae, infunduntur, in quibus posterioribus reactionibus duplex electiua attractio oritur. Quam rem Ipse tabula adiuncta illustrat. In nota deinde de attractione eiusque speciebus sigillatim exponit, et de electiua, quae vel relatiua vel absoluta esse possit, et de singulari duplicique fusa agit. Quod tartarum vitriolatum attinet, eum ab impraegnationibus aquarum naturalibus excludit, cum alcali hocce neque naturale sit corpus, neque sane minerale. At cum salis Glauberi partes constitutivae fossilis sint, naturaliter easdem cum aquis iungi in terra posse, vt experimenta insuper confirment. Eius crystallorum for-

nam eandem esse quae praecedentis, nisi quod ipsae apicibus obtruncatae sint; facillime omnium possit et solui et fundi; agere in metalla, ut quidam putent. Salem vero ammoniacum vitriolatum, p. 84.

etiam si HOFFMANVS a se in aquis prope vulcanos inuentum esse pronuntiet; tamen, cum non satis suam experientiam comprobauerit, et auctores caeteri similem nuspam inuenerint, non posse ut aquarum impraegnationem assumi, praesertim cum sal ammoniacum dubitanter fere et accidentaliter raroque in terra inueniatur. Nitrum commune, si perfecte p. 87.

se crystallifatur, in forma hexaëdra, alterutra eius parte per tot laterum pyramidem terminata, conspicitur, in cuius solubilitate caloris temperamentum maiorem exercet varietatem, quam in vlllo alio salium mediorum: funditur facile; nunquam aquas naturaliter impraegnat, id quod et de nitro cubico probatur, cuius crystalli sexlateres sunt, latere quoque rhomboidali. A nitro ammoniacali, cuius partes constitutivae nativae non sunt, aquae etiam infici nequeunt; inflammatur, decrepitat, exploditurque per se. Et salem digestivum p. 91.

ab aquarum impraegnationibus excludit, rationibus antea dictis; cubico, ut sal commune, crystallifatur. Sal commune duabus sui ponderis tertiis aquae vel frigidae, vel calidae, soluitur; antisepticum est, qua vero dosi adhuc latet; in statu naturali purum est, eo autem, quo nos ipsum nanciscimur, abundante terrae absorbentis copia scatet; calore enim nimio inter inspissandum acidi pars dissipatur, alcali vero ex parte in absorbitivam vertitur terram; moderatus contra et lenior si adhiberetur ignis, purum euaderet: Ipso vero sale hocce nihil frequentius in aquis mineralibus. Crystallus salis p. 93. ammoniaci stellae forma enasci et quidem quatuor apicum, ut vero alii dicant, sex; triplum sui ponderis

- deris aquae ad solutionem requirit, soluitur in
hole. Impraegnari aliquando quidem eo mi-
les aquas, sed accidentaliter tantummodo et in
P. 94. Tartari regenerati textura, foliata quasi et lamel-
lata est; eius deliquescenti pronitas a nimis facile
praecipitata ipsum crystallisandi festinatione oritur,
facile et in parua aquae copia soluitur, calorque
in simul generatur; haud aegre funditur; soluitur
in spiritu vini, diciturque huius in gummata res-
nasque actionem promouere atque intendere,
ipsumque oleis miscibilem forte et solubilem in
ipsis reddere, alcoholis in metallorum cineres
actionem augere perhibetur; ipsum vero in aquis
mineralibus nequaquam reperiri per se liquet, id
quod et de salé rupelensi dici potest; qui in spi-
ritu vini nequaquam soluitur, facile vero crystalli-
P. 95. tur et in aere calcinatur. Sal ammoniacum vege-
tabile item in aquis non reperitur; ipsum vero,
etiamsi semper fluida in forma appareat, tamen
quamuis difficulter, solidum reddi potest; olea in
spiritibus ardentibus reddit solubilia, eorumque
actionem in gummata resinas et metallorum pra-
cipitata promouet augetque. Postea vero ad cor-
pora inflammabilia, in aquis mineralibus reperien-
da, progreditur; ad olea expressa etiam refert
Ipse arungias et ceram, ad essentialia etiam mo-
schum et castoreum, balsamos et resinas. Nihil
horum oleorum in aquis reperiri, praeter fossilia,
quae raro fluida, saepius ut balsama, brunneoque
P. 101. colore obuenant; sincero statu in aquis per diffu-
sionem adesse interdum; in saponacea vero forma,
ideo forsitan occurrere non posse, quod alcali fos-
filis eiusdem crystallisati ope hoc fieri deberet;
quod non verosimile videatur accidere, cum hocce
alkali semper crystallisatum inueniatur; sed cum
ex chemicis constat, alcali tantum vegetabile, si
causti-

causticum sit, non posse crystallisari, minerale vero
 et volatile posse, tota etiam haec obiectio ruit;
 praesertim cum grauissimae auctoritatis exempla,
 quamuis rara, occurrant, vbi oleum fossile, in sa-
 ponaceam formam hoc modo redactum, in aquis
 mineralibus sit repertum. Sulphur deinde per p. 103.
 stringit, et argumenta de eius praesentia in aquis
 in vtramque partem affert, quae, quamuis lectu
 dignissima, attulisse longum foret. Deinceps eius
 praesentia vera probatur vel Aquisgranensibus
 aquis; sulphur neque in puro statu, neque in py-
 ritis posse per se in aqua fieri solubile, vt Cl. Auctor
 duobus comprobat experimentis; nihilominus ta-
 men diffusionem ipsis inesse, vt Aquisgrani. Vbi
 sententiam eorum refutat, qui dicunt, partes tan-
 tum constitutivas sulphuris, in aquis hisce adesse,
 quae, cum sublimantur, coeant, tuncque verum
 sulphur constituent. Quo pacto autem sulphur
 tam subtiliter in terra comminui possit vt in aquis
 continuo ferri valeat, id ita explicat, vt, cum sul-
 phur iis in locis, vbi aer in terra non accedat, per
 subterraneum ignem sublimetur in flores necesse
 sit, aqua praeterfluens eos abluat in seseque recipiat
 feratque. De hepate dein sulphuris, in aquis p. 114.
 reperiundo, nullus dubitat; cognoscitur ipsum
 per praecipitationem ex caeruleo albicantem, post
 addita acida, ac nigricante colore, in papyro solu-
 tione sacchari saturnini madefacta, oriente; frequens
 talis impraegnatio, alcali fossile non vbique in leni
 statu, sed interdum etiam in caustico adesse in terra
 ostendit; cum alcali hocce, lene dum est, minimam
 sulphuris portionem aqua reddere possit solubilem.
 Dum de hepate sulphuris per calcem viam parato,
 agit, disquirat num calx, (cum ad tale hepar forman-
 dum, causticitate eius opus sit,) aut ex parte, aut tota
 quandoque caustica inueniatur in terris, affertque,

calcem recens effossam non tam acriter cum acido
 efferuescere, quam aliquamdiu aeri expositam;
 lapides inueniri, qui longe pertinaciorem, sphaerae
 exposti aut aedificiis adhibiti, acquiritur
 duritiem, quam in terrae visceribus obtinuerunt.

p. 119. Plerumque a se obseruatum, quod in praegranda
 lapidum intimo medio mollities et friabilitas quae-
 dam extitisset, exteriori eorum parte praedura, qui
 quidem lapides maximam calcareae terrae partem
 fouissent. Praeterea, ait se obseruasse, calcem vi-
 uam non nullas per hebdomades aeri expositam, in-
 que aliquantulum cum acidis efferuescentem, nihi-
 lominus satis causticam ad sulphur, calore adiun-
 tante, in aqua soluendum mansisse, idemque adeo in la-
 pide calcareo quamuis minori gradu vidisse; sed
 thermis hoc potius, quam acidulis vsu venire, se-

p. 120. spicatur. Ardentes spiritus propter eorum natu-
 ram sub terra non contingere; fontes vinosi vapo-
 ris et inebriandi potestate praeditos, et ab HERO-
 DOTO, POLYBIO, OVIDIO, PLUTARCHO laudatos,
 nulli esse alii rei tribuendos, quam aeri suo,
 etiamnum in aquis soteriis obuio.

Aquas minerales metallis infectas deinde recen-
 set, easque non nisi salino quodam corpore inter-
 medio iis impraegnari posse, autumat; nec olea
 soluerent metalla, nisi acidum quoddam iis inesset.
 Aurum, cum tantummodo, si prius suo proprio
 menstruo solutum sit, acidoque vitriolico praeci-
 pitatum et fufum, hepate sulphuris, solui possit,

p. 129. inter impraegnationes non esse referendum; in-
 dem rationibus, et quod nitri acidum, proprium
 argenti menstruum sit, hoc a mineralibus aquis
 recludi iure. Cuprum omnibus salibus fossilibus
 solui; non tamen, vt plerique dicunt, vitriolico,
 nisi concentrato et calore accedente. Quam
 quidem posteriorem opinionem, experimentis ad-
 ductis

ductis negat, aitque vel dilutum acidum vitrioli etfi-
 lente, plene tamen soluere cuprum; alcali fossili
 corrodi tantummodo, experimentis probat; etiamsi
 vero sal Glauberi et sal amarum spissa solutione cor-
 rodant cuprum, hanc tamen inde productam mi-
 felam in aqua esse indissolubilem; alcali quidem
 volatili potenter dissolui, illam vero substantiam in
 terris non admitti posse. Propter ingentem in
 terra cupri vim, expectari eius impraegnationem
 frequentius posse, fortasse tamen illud plerumque
 ferro praecipitari; praeterea ipsum semper in for-
 ma metallica in terra adeste, ideoque acidis obno-
 xium esse nullis. Quare raro quidem, sed aliquan-
 do tamen in aquis mineralibus occurrere. Iam p. 134.
 ferri frequentissimam omnium esse impraegna-
 tionem, propter maximam eius cum salibus affini-
 tatem, facilemque in ipsis solubilitatem; magis
 acido vitriolico volatili solui, quam fixo; alcali fos-
 sili non corrodi tantum, sed quadam ex parte etiam
 dissolui; salern Glauberi et catharticum corrodere
 ipsum; minerales vero etiam aquas, hepate sul-
 phuris impraegnatas soluere ferrum; in magna
 sane copia aere mephitico, vt experimentis Ipse
 probat, dissoluitur, quod quidem ab acido quodam
 adhaerente euenire, negat; idem et aere putrido
 fieri, demonstrat. Plumbum, cum semper minera- p. 147.
 lisatum inueniatur, eoque statu, acido vitriolico ebul-
 liente tantum dissoluatur, ab impraegnationibus
 reiicit.

Eadem de causa stannum aquis inesse negat. Mer- p. 148.
 curium vero, quoniam plerumque sub cinnabaris for-
 ma inueniatur, et si metallico statu adsit, vitrioli acido
 non nisi concentrato et calore adiuuante, et hepate
 sulphuris etiam calore tantum accedente in terris
 dissolui queat, ex isto catalogo exterminat. Nullis
 fossilibus mensstruis bismuthum soluitur, ideoque
 reiicit

- reiiicit ipsum. Nondum esse probatum, num zincum in mineralibus aquis reperiatur, per vitrioli acidum
- p. 150. certe in aquis solubile potest reddi. Antimonium semper mineralisatum reperi; atque etiam si alcalicis salibus sulphur ablui possit, tamen maiorem ad id caloris gradum requiri, quam aqua per se possit. Arsenicum vero salinis corporibus potius accensendum, cum phlogisto combinatum, nulli menstruis posse solui, mineralisatum verum tantummodo inueniri. Et cobaltum eadem ratione
- p. 154. impraegnandis aquis non posse inferuire. Ad terrae deinde corpora pergit, et de calcarea terra primo agit, quae etiam si acaustica non soluitur in aqua, tamen, cum quandoque, recens fossa, aliqua ex parte, caustica appareat, ideo etiam aquis inesse possit. Neque audiendos esse qui, ut Cel. CAVERISH, calcaream terram fixo aëre superabundanti unitam, in aquis solui opinantur, quam quidem suam sententiam, duodecim allatis exemplis,
- p. 171. extra dubium ponit. Magnesia neque sola et immixta in terra reperitur, neque quamuis reperitur, aquae uniri potest. Nullo menstruo crystallinam, ait, solui terram, et non, nisi cum larga portione alcalini salis fusa, aqua dissolui; quae quidem ratio a natura expectari nequeat, adfuisse tamen quandoque in aquis non negat. Argillacea autem simplex, nec ne sit, dubitat, et quoniam vitrioli acido, tantum concentrato et calore adiuuante, queat solvi, eam ab aquarum impraegnationibus suo iure reiiicit.

- Inter compositas terras sub terra reperiundas selenitem inprimis ponit; quem ubique fere in aquis obuenire nullus dubitat, exigua tamen, re-
- p. 175. spectu aquae, ratione. Ingentem deinde illam inter Physicos litem, num alumen in aquis reperitur, enarrat, colligitque non possibilem tantum eius esse

esse impraegnationem, sed experientia quoque confirmatam. Progreditur postea ad aereas aquarum p. 180. impraegnationes; in aqua vulgari communem aerem inesse per bullulas, sub antlia pneumatica egredientes, atque per aeolipilam conspici; multum aeris huiusce aquis, hauriendo eas per antliam hydraulicam, iniungi; talem aerem ideo impraegnationibus medicatis debere accenseri, quoniam, ubi ille in aquis deficiat, ut in glacie deliquescente obuehit, medicis usibus ipsae sint inutiles. Idcirco aquam elixam, sanitati non esse idoneam, nisi aëri deinde ad tempus exposita, steterit. Fixibilem vero aërem, p. 185. aut mephiticum in plerisque aquis medicatis adesse, nemo dubitat; Auctor vero obiectiones contra eum fieri solitas, redarguit strenue. Inflammabilem vero ipsum aquis iniungi in terris posse contendit ex inflammabili quarundam fodinarum vapore et ex solutione ferri et zinci in acido vitriolico facta; ac plerumque perperam pro fixo haberi suspicatur. Acidularum deinde et thermarum differentias exponit, magnique cuiusdam viri de igne subterraneo, originem earum explicante, opinionem, adoptare videtur. Paulo vero post, tabula affinitatis et attractionis corporum exactissima subiuncta, partem prioris voluminis secundam ordi- Pars II. tur, quae impraegnationum detegendarum ratio- p. 202. nem continet. Vbi nobis quidem pauca tantum delibare liceat. Non esse signum salis neutralis, si per destillationem aquarum liquor transcendat, qui caeruleos vegetabilium succos rubro colore tingit (ut Cl. LEWIS contendit) quippe cum ut Cl. PERCIVAL observauit, omnis sal, qui acidum vitriolicum continet, inque aqua solutus est, ut selenites inprimis, acidum suum, transcendere sinat in excipulum; certiora esse signa si effervescentia cum alcali et magnesia, et mutatio caerulei

rulei vegetabilis, si per aliquod tempus aeri ex-
 sita fuerit aqua, cessat, acidum enim vitriolicum
 in volatili fere statu in aquis adest, etsi incombustum
 et sincerum ibi inest, paulo post acidi signa
 cessabunt; si alumen aut sal metallicum talia per-
 tulerit, permanebunt. Porro si additis terris ale-
 linis acausticis et magnesia, non praecipitatio, sed
 p. 210. effervescencia sequitur. Sal Glauberi et catharti-
 cum vt dignoscantur, monet, illud facile in igne
 fundi, hoc vero minus, hoc, addito alcalino sine
 praecipitationem pati, illud nequaquam. Vtrum-
 que crystallos, si recte producantur, esse prismatis
 p. 221. hexaëdri, truncati. Zinci impraegnatio hucusque
 parum cognita, ita detegitur: semper ipsum vitrioli
 albi forma in aquis mineralibus apparet; si inde
 crystallifatur, patet nauseoso, subdulci et styptico
 sapore, colore et forma crystallorum, quae pyra-
 midales parallelopipedales et fusca (ob ochram vix
 inueniri solitam) nonnunquam transparente spe-
 cie sunt. Praeterea si tales crystallos, de quibus sus-
 picio haec orta est, aequo calcareae terrae ponderi
 et quadruplo carbonum pulueris, admisceantur,
 totumque illud oleo in pastam coactum interque
 duas laminas cupreas positum, aliquantulum tem-
 poris mediocri fornacis igni immittatur; zincum
 manifestabitur mutando cuprum, quo pertigit, in
 orichalcum. Alumen in aquis praesens, inter alia
 per floccosam, addito sale alcalico fixo, praeci-
 pitationem, dignoscitur. Aër inflammabilis non in-
 ebriat neque ferrum dissoluit, neque certe calcem
 ex aqua calcis praecipitat.

Pars III. In tertia huius voluminis parte, ea, quae de im-
 p. 229. praegnationibus mineralium aquarum in vniuersum
 pronuntiauerat, ad thermas sigillatim applicat, earumque
 partes constitutiuas rimatur, quod exemplo
 trium sui loci fontium fit (*the King's bath, the Hot
 bath,*

the Cross bath) quorum primus 116° gradus coloris, secundus totidem, postremus 112° possidet. Neque acidum vitriolicum per se, nisi forsitan minima in copia, neque alcali fossile sincerum, neque alcali volatile, neque sal Glauberi, neque sal ammoniacum vitriolatum, in istis aquis detegitur. Sal commune vero, exigua tantum in copia aquis P. 265. istis inhaeret. Petroleum neque per se, neque in forma saponis vnquam ipsis inest. Litem deinde, P. 269. an sulphur sincerum contineant, nec ne, exponit in vtramque partem, eiusque existentiam, pensatis omnibus argumentis, negat. Hepar vero sulphuris cum alcali omnino abest; contra ea idem cum calce viua impraegnare aquas huiusmodi, duodecim experimentis et disquisitione sedula instituta, affirmat. Cuprum nunquam, ferrum vero P. 290. parua in copia ($\frac{3}{4}$ grani in sextario aquae) adest. Zincum in thermis non reperit. Corrodi soluique posse plumbum, ex quo cisternae et ductus, quibusdam in locis confecti sunt. Calx per se vix, composita vero, in forma selenitae, frequenter ipsis inest. Alu. P. 310. men magnis crystallis vndecim planorum format, quorum quinque hexagona, sex vero quadrangula sunt. Communis aeris perparum aut nihil in thermis reperiri, ex fonte ipso haustis. Magna aeris fixibilis vis in huius generis aquis continetur. Sed quod perniciosos illos effectus ipse hic producat, id inde sine dubio oriri, quoniam aeris communis alicui parti admixtus ipsis insit.

Pars denique quarta prioris tomi practicis disquisitionibus, praeceptisque est dicata. Thermas, si eadem potus instar adhibentur, stimulantem vim, aeri fixibili maxime; adstringentem, nonnunquam plumbeae cuidam accidentali impraegnationi et chalybeae; diureticam, salibus, praecipue autem aeri fixo; diaphoreticam, stimulantis causae; antispasmodicam et

Pars IV.
p. 319.

- et ipsi aëri fixo (qui stimulans, vnaque sedatiuus est, in quibus ambobus principiis, antispasmodicae medicinae fundamentum est); antisepticam denique
- P. 334. eidem aëri debere. Hi primarii earum sunt effectus; secundarii vero ex istis oriundi, sunt attenuantes, antacidi, cathartici, purgantes, expectorantes, sialagogi, emmenagogi. Indicationes deinceps earum persequitur. Vt stimulantes agunt in vasa sanguifera, in nervos, in primas vias; vt adstringentes, in debilitate et laxitate fibrarum. Propter diureticam eximiam earum vim, hydropicis
- P. 366. eas suadet. Contraindicationes earum in eo ponit, vt in sanguinis nimio velocique motu, in intermittentium paroxysmo, in phthisi pulmonali, vbi motus humorum partialiter ingens est (vt in topicis inflammationibus, vulneribus, gangraena recenti, excepta arthritide) in haemorrhagia, in plethora, in mania ex inflammatione cerebri, in abdominalium viscerum obstructione, in scirrhis (cum quadam tamen restrictione) in nimia teneritudine et friabilitate solidorum, nec non in fluidorum tenuitate (vt in maligna scabie), in consueta alui obstructione, vt in istis inquam propinari vetentur.
- P. 373. Morbos deinde Cel. Auctor ex CULLENI systemate eos recenset, in quibus internus thermarum usus ex re sit. Scilicet in rheumatismo vulgari, et arthritico, in arthritide rheumatica, in lumbagine rheumatica, in ischiade rheumatico et sanguineo, in pleurodyne rheumatica, in rheumatismo scorbutico, in lumbagine scorbutica, in rheumatismo calido et metallico, in arthritide hyemali, aestiva, rachialgica, chlorotica, melancholica, scorbutica et asthmatica, in leucorrhoea, in dysenteria scorbutica, in apoplexia pituitosa, in lethargo literatorum, in hemiplegia ex apoplexia, in paralyysi serosa, metallariorum, rheumatica, lochialgica, biliosa, scrophulosa

phulosa et scorbutica, in hemiplegia saturnina et scrophulosa, in paraplegia rachialgica, in tremore metallurgorum, in cardialgia bradypepta et flatulenta, in anorexia pituitosa, paralytica, biliosa et arthritica, in vomitu pituitoso et ab hepate obstructo, in nausea ex cacochylia, in gastrodynia flatulenta, atterente, biliosa, hypochondriaca, et chlorotica, in flatulentia acida et nidorosa, in hypochondriasi melancholica, pituitosa et hysterica, in chlorosi virginea et rachialgica, in tetano tonico, emprosthotonico, opisthotonico, et holotonico, in scelotyrbe, chorea viti, in epilepsia cachectica, stomachica et vterina, in asthma humido, stomachico, hypochondriaco et arthritico, in colica flatulenta et spasmodica, in cardialgia pictonum, metallica, arthritica et scorbutica, in cholera arthritica, in diarrhoea vulgari ab hypercatharsi et arthritide, in diabete hysterica, a vino, et arthritide, in hysteria chlorotica, a menorrhagia, a leucorrhoea, in emphysemate spontaneo, in pneumatosi hysterica, in tympanite intestinali et enterophysode, in plegmasia vulgari et a menostasia, in anasarca a fluxu, a febribus, metastatica et rachialgica; in ascite ab oppilatione, ab hepate, a liene, a sanguifluxibus, ex quartana, arthritico et scorbutico; in rachitide, in scrophula vulgari, in elephantiasi legitima, in lepra graecorum et indica, in aurigine rachialgica, ab obstructione et accidentali, in contractura, in obstipatione.

Ultimo denique differit, de delectu therma- p. 395.
rum, de statu, quando maximam ipsae habeant efficaciam, de quantitate, qua aquae potari debeant, de diei et anni tempore, quo earum vsus maxime conueniat, quamdiu bibi debeant, de victu, sub earum vsu obseruando, de medicamentis interea propinandis et de rebus thermarum potui officientibus.

Vol. II. Alterum huius operis volumen externum balneo-

Pars I. rum vsum continet. Et primo quidem de calida et de balneis in vniuersum tractat. Balnei calor ab octuagesimo ad centesimum et vigesimum vsque gradum adhiberi potest. Aquarum, quibus Russi (secundum Abbatem CHAPPE') vti dicuntur, calorem 144° neque verisimilem, neque auctoritate satis suffultum esse. Calidae aquae externum vsum aut mechanicum esse, aut in nervos vel in solida viua ipsa agere, aut denique chemicos producere effectus, vbi ipsa in corpus absorpta, fluidis immixta fuerit. Specifica grauitas aquae, vel frigidioris, vel calidioris parum differt; id quod idem barometri status in diuerso aquarum calore demonstrat. De qualitate aquae calidae. Balneum abstergit mucum sordesque acres et putridas, atque caetera inquinamenta cutis, vnde frequentior eius in calidiore climate vsus, pori cutanei recluduntur dilatanturque, tactusque, qui magnopere ab epidermidis laxitate aut constrictione, densitateque dependet, augetur. **p. 6.**

p. 10. Aqua per vascula absorbentia in lymphatica deducitur, glandularum cavitates eluit, dissoluit acres particulas, excernendasque adiuuat. Vt absorptionis huius rationem ineat, exactissima affert experimenta. Manum duas horas ante prandium in aquam 112° graduum caloris per quindecim minuta immisam, 98 grana; duas vero horas post prandium, caeteris paribus 43 grana absorbuisset; iisdem in teneriore corpore experimentis institutis, inuenit, eiusdem hominis manum secunda hora ante prandium, 64; eodemque tempore post

p. 13. prandium, 38 grana infuxisse. Aqua calida humores calefacit et accelerat nostros, quamquam et modo ad gradum caloris animalis calefacta sit. Nam aere nostra corpora ambiente, longeque infra animalis caloris gradum constituto, multum caloris

per-

perdimus; si vero fluido nostrum corpus ambienti
idem, qui animantibus, est calor, non tanta caloris ia-
ctura sit, ideoque fluidorum motus calorque augeri
videtur. Experimentum deinde et disquisitionem dep. 15.
sucta sanguinis per calorem mole exhibet, quod
augmentum, calore thermometri a 96 ad 120 gra-
dum ascendente, $\frac{1}{10}$ totius massae sanguineae erat.
De vniuersali caloris in nervos stimulo. Sedant p. 19.
aquae calidae spasmosque tollunt; et diaphoreticas,
diureticas, expectorantes, sialagogas, emmenago-
gasque sese probant. Postea vero de earum indi-
cationibus agit; detergentem earum virtutem vsui
esse in lepra, in arthritide; absorbentem, in lue ve-
nerea, in scorbuto, glandularum affectionibus; ra-
refacientem, in debilitate ex inanitione, in menstru-
orum suppressione; stimulantem praecipue in paralyti-
cis passionibus, in chlorosi, in menstruorum obstruc-
tione, in cachexia, in hepatis affectionibus, in alui ad-
strictione, in hypochondriasi, et in sterilitate; anti-
spasmodicam earum vim, in colica pictonum flatuosa p. 37.
et biliosa, in asthma spasmodico, in calculosis mor-
bis, in dysuria spasmodica, in calculis biliaris et bilia-
riorum ductuum spasmodica constrictione, in men-
struorum obstructionibus, in abortu metuendo, in ce-
phalalgia nervosa, in contractura, in insania, in epile-
psia, in chorea viti, in hysterice et hypochondriacis
affectibus, in atrophia nervosa, in febribus tam inter-
mittentibus quam continuis, in delirio febrili, in
variolis, in pleuritide, peripneumonia et paraphre-
nitide, in nephritide, in phrenitide, in enteritide,
in hepatite, in vesicae et vteri inflammatione; dia-
phoreticam, in rheumatismo, in arthritide, in scorbu-
to, in lue venerea, in cholera, in colica, in dysenteria,
in diabete, in mania, in lepra; diureticam, in hepa-
tis obstructionibus, in scorbuto, in scrophula, in
lepra, in mania, in calculo; expectorantem, in

- p. 67. peripneumonia, in tussi arthritica, in asthma *fac* modico. Accedit deinde ad aquas calidas medicatas, id est eas, quibus substantiae, medico vsui *feruientes*, sunt additae; quarum aquarum et artificialium et naturalium constitutiuas partes considerat: ambarum virtutes detergentes, dissoluentes, stimulant, antispasmodicas, diaphoreticas, diureticas, expectorantes, demulcentes, *sialago* gas, emmenagogas, antisepticas, adstringentes, catharticas comparat. Aquarum calidarum contraindicationes et obseruationes, cautionesque sup^{er} earum vsu exponit, caloris gradum, tempus permanendi in balneis, diei horas, anni tempus, regi-
- p. 124. men circa eas obseruandum docet. Agit porro de
- p. 160. gradu immersionis, de applicationis modo, nec non de vaporariorum partibus constitutiuis.
- Pars II. Haec praefatus, partem alterius voluminis secundam orditur, atque de externo thermarum vsu ex-
- p. 268. ponit, earumque virtutes, indicationes, contraindicationesque, cum aquis calidis comparat earumque adhibendarum methodum edocet, vt antea in tractatu de calidae aquae vsu. Subiungit denique morborum catalogum ex CVILLENIO, qui aut subleuati thermis curatique sunt, aut quos curatum inu^{er}isimile est. Morbi hi fere sunt: febres intermittentes, rheumatismus vulgaris, calidus, scorbuticus, metallicus, hystericus et arthriticus, lumbago rheumatica, nephralgia rheumatica, ischias sanguineum et rheumaticum; arthritis rheumatica, hyemalis, aestiua, rachialgica, chlorotica, melancholica et scorbutica; hemiplegia ex apoplexia, spasmodica, saturnina, et arthritica; paralysis serosa, metallariorum, traumatica, rachialgica, scrophulosa, febrisequa, ab insolatione, ab evacuatione suppressa, et a menorrhagia; hypochondriasis melancholica, pituitosa, hystericam et calculosa; chlorosis virgi-

virginea, tetanus tonicus, emprosthotonicus, opisthotonicus, holotonicus, trismus traumaticus, scelotybe, chorea viti, epilepsia symptomata, cachectica et vterina, asthma hypochondriacum et arthriticum, colica biliosa, rachialgia metallica, diarrhoea vulgaris, diabetes a vino, hystericus, chloroticus et emphracticus, atrophia nervosa, scrophula vulgaris, syphilis venerea, scorbutus, elephantiasis orientalis et legitima, lepra graecorum et indica, aurigo calculosa, ab obstructione et rachialgica, contractura dolorifica, scorbutica, paralytica et rachialgica, obstipatio et ischuria. Adduntur ad finem experimenta quaedam, ad prius volumen referenda.

XIV.

JOHANN IACOB FERBERS *Beyträge zu der Mineralgeschichte von Böhmen, Berlin bey Himbürg*
1774. 8. 10. Bog. m. K.

h. e.

IOANNIS IACOBI FERBERI symbolae ad historiam mineralem Bohemiae.

Praefatione, qua summe necessaria coniunctio rei metallica et historiae naturalis in vtriusque commoda luculenter demonstratur, praemissa, ipse liber tribus absolvitur partibus. Prima de situ et diuisione metallorum Bohemiae exponit; secunda historiae naturalis et metallorum, quae Cl. Auctor vidit, descriptionem exhibet; tertia PEITHNERI, consilii metallici, diatriben de iure Bohemiae metallico regio et feudali, iam olim in nouellis Vindobonensibus excusam, continet, quam quidem nos, quia remota est ab argumento nostro, non attingemus.

- p. 3. Terminatur Bohemia Morauiam versus, mon-
 p. 4. tibus mediis, argentiferis, Bohemis *Zdarskyhori*;
 versus Silesiam, montibus *giganteis*; versus meri-
 diem montibus Carolinis (*Carlsberskyhori*); versus
 p. 5. occidentem monte, ab abietibus dicto (*Fichtelberg*);
 versus septentrionem montibus Saxoniae. His pro-
 missis exponit Auctor ex ordine circulorum, quae
 quisque metalla et qualia contineat.

Quae quum ad rem metallicam potius perti-
 neant ad alteram transimus partem, qua Cl. Auctor
 singulorum locorum historiam mineralem tradit.

- p. 23. E Circulo Saatzensi memorantur loci hi: *Cathari-
 naeberg*: hic montes sunt e *Gneisso* compositi; inter
Catharinabergam et *Grünthal* reperiuntur *Basaltae*
 fragmenta e vicinis montibus, vbi hic *Gneisso* est im-
 positus, vt inter *Lowositz* et *Toeplitz* *Granitae*. Sunt
 p. 24. autem hi montes propagatio montium Saxoniae, eo-
 demque modo, quo hi, in schistum argillaceum
 transeunt, cuius quidem *Gneissum* tantum variatio
 ratione situs videtur, quemadmodum ratione par-
 tium, quibus constet, sit variatio *Granitae*, in qua spati
 p. 25. scintillantis locum obtineat terra argillacea, quae ipsa
 p. 28. nascatur e dissolutione spati scintillantis et quarti
 in aëre, quum inclusum acidum vitriolicum con-
 iungat se cum terra vitrescibili. Esse vero in ce-
 leberrimis montium Europae tractibus, tria gene-
 ra montium, primos et infimos, qui se extollunt,
 p. 30. *graniteos*; his impositos *schistosos*, seu montes e schi-
 sto argillaceo, *gneisso*, aliove saxo argillaceo con-
 stantes, his rursus *calcareos*.

Sunt igitur *Catharinaebergae* metalla in monte
 suboppidano ex septentrione et occasu in meridiem
 et orientem tendente, quem quidem, quod memo-
 randum est, venae metallicae non eodem situ per-
 meant, sed secant transversim. *Commotauii* montes
 sunt e *Gneisso*, qui transit in *schistum* argillaceum ni-
 grum

gram, qui Auctori videtur, non secus atque ille, qui
Tolfae est, ad montes primarios referendus, non
 stratiarios, etsi ex eo alumen excoquatur. *Press*. p. 47.
nitzii montes sunt e gneisso, in quo sunt strata cal-
 carea, minerae ferri, et argillaceo micacea. *Wei*. p. 50.
perthi luna cornea naturalis reperta est et gneissum
 in schistum transiens in ipso cuniculo Antonii. p. 54.
 Circa *Ioathimsthal* montes sunt e gneisso, quod p. 55.
 e quartzo, mica, et argilla indurata constat, et transit
 in schistum argillaceum: in his venae metallicaep. 63.
 sunt variae, in ima usque montium penetrantes.
 Massam venae constituunt argilla, schistus argilla. p. 65.
 ceus, quartzum, petrosilex. Memorandae etiam
 sunt venae insignis crassitudinis non metalliferae
 e *Porphyro* et argilla indurata siue *Trappo*, in qua-
 rum una, centum et quinquaginta orgyiarum alti. p. 71.
 tudine, arbor petrefacta inuenta est. Mineraep. 78.
 hic reperiuntur hae: argentum natium, minera
 argenti rubra, vitrea, alba, galena, pyrites cupri,
 bismutum, cobaltum, pseudogalena, arsenicum. Pro-
 pte ab oppido *Platte* in monte, *die Zwittermühle* di. p. 94.
 cto, cuius pars orientalis constat quodam gneissi ge-
 nere, occidentalis, corneo fissili, reperiuntur mine-
 rae argenti; ferri, in vena, *der Irrgang* nominata, ex se. p. 96.
 ptentrione et occasu versus meridiem et orientem
 per tria milliaria tendente, maxime per granitem;
stanni, etiam in granite. Circa *Gottesgaab* in monte. p. 100.
Kaff, e schisto argillaceo constante, ferrum; profun-
 dius, stannum et, quum se horum metallorum venae
 secant, argentum reperitur. Montes circa *Bleystadt* p. 105.
 ferunt galenam, plumbum spatiosum, et ochras plum-
 bi in schisto argillaceo cum quartzo. In montibus cir. p. 106.
 ca *Schlackenwaldam*, qui e gneisso componuntur, vena
 stanni cumulata obuenit, cuius massam granites con-
 stituit, de cuius ortu suam proponit Auctor senten-
 tiam: a dicto loco horae unius spatium abest, *Schönfeld*, p. 118.

- vbi olim stanni minerae fuere, stanno crystallisato.
- p. 119. bo in primis diuites. Iuxta oppidum *Graessnitz* in monte chistoso reperiuntur pyritae, et ochrae cupri. In circulo *Pilnensi* sunt haec. *Mies*: in montibus schistosis sunt venae quartzi, galenam, sed pauperem, con-
- p. 120. nentes. Prope *Wilkschen*, quod abest ab oppido *Kladrau* horae spatio, inuenta est carbonis fossilis vena,
- p. 122. qua occasione Clariss. Auctor sequentia proponit. Montes prope *Kladrau* constituuntur *Schisto argillaceo* cum quartzo, e cuius maiori copia verus existat *corneus fissilis*. Huis et *granitae* in confinio oppidi reperiuntur fragmenta *rhomboidea*, eam ad formam crystallisationis accedentia, quae aeri incisa conspi-
- p. 123. citur in Linneani System. Nat. To. III. Tab. 1. Fig. 8. eiusdem formae reperiuntur etiam alia quaedam fragmenta *schisti argillacei* veluti transeuntis in graniten. Idem vero *schistus* quum alio loco veram efficiat *Ardesiam*, efficitur, hanc non
- p. 126. propriam esse montibus stratiariis. Hinc Auctor concludit etiam venam *carbonis fossilis* extitisse, ex illo *Schisto bitumine penetrato*, atque adeo esse originis *primariae*, non *secundariae*. Progreditur Auctor
- p. 128. in refutandis iis, quae opponi ei non sine specie quadam inde possent, quod hi montes Pragae versus decliues sint contineantque varia strata carbonis fossilis, et coniicit carbonum fossilium in silua ab
- p. 130. accipitribus dicta (*dem Habichtswalde*) ad Cassellam et
- p. 131. alibi eandem esse originem. *Zinnwaldae* montes sunt e Granite, *venae* iacentes e quartzo, stanno cristallisa-
- p. 133. to, pyrite; *fimbriae* venarum e mica. Hinc *Toeplitium* usque montes granitei admodum praecipites descendunt, hic sunt strata argillacea, calcarea, et carbonis. Inde ad *Marienschein* iterum ascendunt montes e Gneisso, ad quorum radicem *Graupae* sunt minerae
- p. 136. argenti et stanni; eorum vero summum fastigium
- p. 140. est in monte *der Mückenberg* dicto; inde leuiter decli-

vs. *Altenbergam* versus sunt, vbi *granites* obuenit. *Ratiborwitz* siue *Berg städtel* est in circulo *Tabor*, hic in montibus argillaceis sunt argenti minerae.

Tabularum aeri incisarum prima *mappam metallographicam* regionis *Ioachimsthalensis*; altera varia quaedam ad artem metalleuticam pertinentia continet.

XV.

IOH. IAC. FERBERS *bergmännische Nachrichten von denen merkwürdigsten mineralischen Gegenden, derer Herzoglich Zweybrückischen, Churpsälztischen, Wild- und Rheingräflichen Länder. Mietau 1776 8 Bog. 8. m. K.*

h. e.

L. I. FERBERI relationes metalleuticae de regionibus mineralibus memoratu dignissimis Ducatus Bipontini, Electoratus Palatini, agrorum qui Comitibus Rhenanis aut iis, qui ius habent emancipandi errores parent.

Distributum est hoc opusculum, Gustauo III consecratum, in sectiones *septem*, de quibus ex ordine dicemus.

Prima prosequitur iter Auctoris inde ab Hel. p. 1. vetia per regiones modo dictas. *Alpes* Helueticae inferiores, quae constant lapide calcareo albo, granulati compacto, ad *Basileam* vsque decurrunt, hinc dirimuntur in brachia duo. In Lotharingia incipiunt montes arenacei, quibus prope *Bitsch* calcareus p. 3. fissilis cum petrefactis impositus est. Horum locum non longe a Bipontio occupant montes e saxo, p. 5. *Puddingstone* Anglis dicto, horum iterum vltra *Breitenbach*, *schist*us argillaceus, hunc excipit saxum *amygdalitos*

- P. 7. *dalites* f. bolus indurata cum maculis gypseo spatosis et inde ab *Vitzenbach* calcareo spatosis. *Charsteinio Meisenhemiam* usque, Auctor reperit haec deinceps e viae ordine, 1) amygdaliten modo dictum, sed nigrum, 2) lapidem argillaceum rufum, particulis micaceis inspersis, horum continentem 3) mineram ferri argillaceam, rufam, in qua 4) venae achatis apparent, 5) amygdaliten, fusco colore, insigni duritie, etiam tam steatitae infectum 7) schistum argillaceum cum arena micantem 8) ardesiam tegularem, inde *Moersfelden* usque schistum argillaceum et lapidem arenarium.
- P. 10. Altera pars agit de metallis et regionibus mineralibus Ducatus *Bipontini*. In fodina achatis, quae est *Vitzenbachii*, inest maxime dendrites, velut
- P. 12. venulis quibusdam passim vagantibus, amygdalitae supradicto fusco non nigro: deinde memorantur
- P. 15. aliquot hydrargyri minerae. Prope *Muschel-Landsberg* tres eleuantur montes: mons arcis (*Schloßberg*) argillaceo arenarius, mons animarum (*Seelberg*) eius continuatio in parte vallis altera, hinc decliuus et
- P. 21. strata calcarea continens, tertius *der Olichberg*, mons stratofus et carbonum fossilium ferax. In primi ex his montibus latere versus urbem vergente
- P. 25. sunt hydrargyri fodinae, in quarum vna, a *Catharina* dicta, venam constituit lapis calcareus argilla conglutinatus inclusus duobus stratis schisti argillacei, in quo inuentum est *Amalgama* naturale hydrargyri et argenti crystallifatum. (Est eiusmodi crystallus perelegans *Dresdae* in museo rerum naturalium).
- P. 26. Etiam e stratis carbonariis in fodina: *Baron Friedrich*, apparet, primum montem, stratium esse. Mons, *der Stahlberg* dictus, hora vna et dimidia remotus est a *Muschel-Landsberg*, e lapide argillaceo, etiam stratis schisti argillacei distinctus:
- P. 32. hic in venis aliquot contingunt minerae maxime hydrargyri.
- P. 33. hydrargyri.
- P. 35. hydrargyri.
- P. 38. hydrargyri.
- P. 40. hydrargyri.

hydrargyri, quarum fodinae et in his reperta strata describuntur.

Pars tertia versatur in metallis Electoratus Pa. p. 51. latini. *Moersfeldae* in monte argillaceo sunt et foduntur venae hydrargyri, in quibus bitumen montium liquidum et induratum reperitur. Reliqua metalla intacta mittimus, ne iusto longiores fiamus.

Pars quarta, regiones comitum, quos diximus, p. 73. illustrat in his *Fischbacum* cupri bonitate nobile est. Ex comitatu Grumbacensi vidit Auctor *Achatem*, p. 75. eorum *Lichenem completentem*.

Pars quinta, comitum Rhenanorum agros de. p. 77. scribit. In *Nassauico* sunt minerae ferri, carbonis fossilis, cupri, plumbi argentiferi, hydrargyri, quae singulae nominantur.

Pars sexta de methodo hydrargyrum e mineris p. 88. eliquandi in locis enarratis vsitata exponit. Fit in fornacibus reuerberatoriis e retortis ferreis, igne e carbonibus fossilibus facto.

Septima denique pars tradit de administratione p. 94. et iudiciis rei metallica per romanum imperium.

XVI.

Abhandlung von dem Ursprunge der Gebirge und der darinne befindlichen Erzadern, oder der sogenannten Gänge und Klüfte; ingleichen von der Vererzung der Metalle und insonderheit des Goldes. Leipz. bey Christ. Gottl. Hilschern. 1770. 10 Bog. in 8.

h. e.

Disquisitio de origine montium et venarum metallicarum, quae intra eos sunt, quae venae et fibrae dicuntur; item de mineralisatione metallorum, maxime auri.

Auctor

Auctor libelli huius, a SCHREBERO, Professore
Oeconomiae quondam Lipsiensi celeberrimo,
editi, est Clar. DELIVS. Quaestio prima de mon-
tium, venarum fibrarumque origine, tribus absolutis
capitibus. Primum de *origine montium* exponit.

- p. 11. Hic, variis de ea sententiis enumeratis, refellitur
opinio de *Iusti*, eos ex igne subterraneo deriuantia.
- p. 12. Docetur 1) totam *terram* ingentem videri *saxi maf-*
sam, qualis certe in altissimis puteis sit deprehensa,
adeoque nec ipsam posse inflammari, nec continere
in se materiam inflammabilem, quippe in quam
venae metallicae non ultra ccc aut cd orgyas
- p. 13. (*Klaftern*) descendant; 2) hanc totam *terrae maf-*
sam videri *aqua humectatam*, quae e facie eius trans-
colata sit, quam auctoris coniecturam videtur etiam
- p. 14. imminutio maris confirmare; 3) *ignem ardere sine*
aere non posse, cui aditus in terram, quo pateat lo-
- p. 15. co, nondum esse detectum; 4) hunc *ignem ipsam ter-*
ram fuisse consumpturum. Iam si quis forte *elemen-*
tarium velit *centralem* illum *ignem* supponere, osten-
- p. 16. ditur, si quis elementarius ignis flagrare sine ali-
mento possit, eum ob grauitatem exiguam supre-
ma terrae loca non ima fuisse petiturum. Eos,
qui *terrae motu* montes ortos affirmarent, non suf-
ficiente causa vti neque tantis effectibus idonea;
- p. 17. qui ex *prima mundi generatione* sola, aut solo *diluui-*
o, repugnare *experientiae*, quae vtramque rationem iu-
beat coniungere. Sequitur ea montium diuisio, quam
- p. 18. in *metallurgiae* DELII lustratione pluribus perse-
- p. 22. quemur, eaque ostenditur cum *grauitatis* legi-
bus optime conuenire. Iam *montes* primarius
- p. 23. montibus *appositos* deduci ex *prima mundi origine*
- p. 26. non posse, ostenditur e *petrefactis*. Ipsum tamen
montium magnorum dorsum, primarium quoddam et
- p. 27. *mundo* aequale esse, vt sine quo illi alteri ne apponi
- p. 33. quidem potuerint. *Alteram sectionem* de *venarum*
et

et fibrarum origine omittimus, pluribus in conspectu
metallurgiae eiusdem auctoris, qui hunc sequitur, con-
siderandam. Vnum laudamus memorabile exem- p. 45.
plum *massae* ingentis *calcareae*, e iugo calcareorum
montium, in appositos lateri *schistosos montes* pro-
rutae, cuius distantis a *schisto rima* cupri *venam* consti- p. 55.
tuebat. *Sectio III.* de verosimili *minerarum* in venis
arte exponit. Initio explodit Auctor alchimicorum ea p. 56.
dere somnia, et fabulam *Lehmanni*, tum amplectitur p. 57.
sententiam *Becheri* de tribus metalli terris, tertio p. 59.
tamen elemento phlogisto substituit *terram tingen-*
tem. *Venarum repletionem* refert qualis infra tra- p. 61.
detur, et quae indiguerit *aqua*, ad deducendam se- p. 62.
cum metallicam materiam, *aere* et solis *calore* ad p. 64.
exsiccandam: haec deinceps exemplis confirmantur, p. 67.
quibus efficitur naturam nostro tempore metalla p. 76.
modo *transformare*, non generare, nec producere, ut
cuius officina h. e. rimae montium et fissurae, clau-
sa iam diu sit.

Quaestio II. de *mineralisatione metallorum*, ma- p. 87.
xime *auri* exponit. *Mineram* esse corpus e variis me- p. 88.
tallicis aliarumque fossilium *particulis congestum* te-
mere inter se confusis, non ex *metallis*, quae sint *vapo-*
re aut *succo minerali penetrata*, constans. Omnia, quae p. 91.
semimetalla dicuntur, mineralisationi inferuire, etiam p. 94.
aurum contra alterius sectae errorem patere illi
confusioni; naturam *maligni aeris* (*des Bergschwa-* p. 97.
der) impraegnationi isti non sufficere, ut quae in
fodinis demum oriatur, non ex terra ascendat, ca- p. 101.
lore, in fodinis quibusdam reperto, *ignis centra-*
lis commentum confirmari non posse, ut qui ex
solutis aere sulphuris mineris s. *pyrite* oriatur. Hic
memorabile refertur exemplum fodinae, quae *May-* p. 102.
danbecki in *Seruia* exarserit. Vnum porro *metal-*
lum alterum *penetrasse*, concedi non posse, nisi idem
de *auro* dicere velis cum *argento* in *mineris* con- p. 112.
iuncto.

- p. 113. iuncto. *Varietatem autem minerarum, venis contentarum, ex montium, quibus includuntur, varietatibus*
- p. 115. constare. *Esse quasdam metallorum mineras eorum non prima origine, sed recentiori transmutatione deducendas, vt malachites et ochrae metallorum.*
- p. 116. Refellitur opinio DE IVSTI, de mineralisatione
- p. 117. *alkali minerale*, quippe quod existat nusquam, nisi in thermis fortasse, atque adeo longe recentioris aevi sit, et quae ille protulit de eiusmodi mineris variis
- p. 120. tatis conuincuntur. De *auro mineralisato* s. *minera Nagyayensi* exponitur, et de *pyritis, aurum in his continentibus.*
- p. 129. Appendicis loco beatus Editor adiecit 1) *Relationem de nouo genere auri mineralisati, scilicet Nagyayensis, repetitam ex eius scriptis cameralibus (Cameral Schriften P. II. p. 136). Continet descriptionem eius externam et chemicam analysin et Scopoli anno III. historico naturali IV. de promissa*
- p. 146. ptam. Suspiciatur Auctor relationis eam esse *Zincum mineralisatum (Blende)*, quod multum auri continet
- p. 147. tineat. 2) huius relationis *emendationes* aliquot auctore BRÜNNICHIO e *scriptis cameralibus* SCHREBERI
- p. 151. BERI P. XII. p. 498. 3) *locum mineralogiae Cronstedtii Brunnichanae*, qui est de *auro mineralisato*, nescio quare integrum descriptum.

XVII.

Anleitung zu der Bergbaukunst nach ihrer Theorie und Ausübung, nebst einer Abhandlung von den Grundsätzen der Bergkameralwissenschaft, für die kaiserl. königl. Schemnitzer Bergakademie, entworfen von CHRISTOPH TRAUGOTT DELIUS, Ihro Röm. Kaiserl. Königl. Apostol. Majestät wirklichen Hof-Kommissionsrathe bey der Hofkammer im Münz- und Bergwesen. Wien, gedruckt

gedruckt auf Unkosten des höchsten Aerarii bey
Joh. Thomas Edlen von Trattnern, 1773.
2 Alph. 21 Bog. in 4. mit 24 Kupfertafeln.

h. e.

Institutio ad monticulturam theoreticā et pra-
ctica, vna cum tractatu de scientiae metallur-
gico-cameralis fundamentis, in vsum aca-
demiae metallicae Schemnitiensis confecta
a CHRISTOPH. TRAVGOTT DELIO etc. Vien-
nae Sumtibus Aerarii 1773. 4. c. tabb. ae-
neis 24.

Quamquam hic liber in metallurgiae et monticul-
turae praeceptis tradendis occupatus, eorum-
que et varietate et copia et perspicuitate commenda-
bilis, parum videatur ad instituti nostri argumentum
facere; tamen eum omittendum non esse iudicavi-
mus, maxime quod *subterraneam* montium geo-
graphiam attingit.

Est enim haec libri ratio: praemissa ei est de p. I -
camerali scientia, quae ad *metalla* pertinet, tractatus. 45.
Liber ipse quatuor partibus continetur. *Prima* p. I -
Orographiam subterraneam persequitur, *altera me-* 113.
tallifodinarum rationem, hoc est de cuniculis, puteis, p. 114 -
secturis venarum, de succisione venarum dilatata: 410.
rum, de fodinis muniendis et sustinendis, de lapidi-
bus et venarum massis in lucem efferendis, aquis
exhauriendis, aere renouando ope machinarum,
denique de receptaculis aquarum constituendis; p. 411 -
tertia eius, quod effossum est, *tundendi et lauandi* 496.
varios modos tradit. *Quarta in oeconomia metallur-* p. 497 -
gica occupatur. 519

Primae igitur partis caput primum Orographiam
subterraneam theoretice tractat: exponit primo, quid p. 2.
sint montes, montium iuga, valles: obseruatione ali-
quot

- p. 3. quot iugorum montium ostendit, *medium* semper inter eos eminere *dorsum*, cuius *latus* vtrumque *decliue* decurrat, distinguitque adeo *montes anteriores* s. *promontoria*, qua iugum e planitie ascendit, *altius* siue ipsa *montium dorsa*, et *medios*, qui inter hos inter sunt. *Promontoria* constant diuersis stratis *silicis*, *fragmentis venarum*, *arena*, *argilla*, *lapide arenaceo*. *Montes medii* et *arenaceis* et *corneis* lapidibus, *schistis*, *granite*, *marmore*, *gneisso*. *Dorsa* denique *montium*, quae e *granite* composita vulgo dicuntur, in iis, quae Clar. Auctor conspexit, e calcareis lapidibus contendit constare, eosdemque *solidos* et *continentes* esse, quum reliqui in strata fere sint dispositi.
- p. 8. Apparet igitur montes, praeter primarios omnes, aquarum fluctibus congestam colluuiem esse, quae
- p. 11. exsiccata induruerit. *Primarii* antiquissimi fuerunt, ut quae reliquis velut fundamentum quoddam dederint et materiam suppeditarint, id quod ex im-
- p. 13. *positis* montibus intelligitur. Hi quum *exsiccando*
- p. 519. in varias rimas diffunderentur, (*exsiccatos* autem non euaporatione, sed *percolatione* aquae esse, singularis
- p. 14. ad calcem libri obseruatio docet), illae rimae postea tenuissimis terrae vitrescentis aut phlogisti et
- p. 15. mercurii s. metallicaе substantiae particulis, cum aqua
- p. 17-36. percolatis, repletae sunt, quae est *venarum* origo; de quarum vario genere, directione, descensu, sequentia exponunt. Sequitur *massae lapideae* venas constituentis contemplatio. Diuidit eam Clar. Auctor in *schistosam* ex argillacea maxime terra veluti in laminas dispositam, parum duram, nec scintillantem, colore cinereo aut nigrescente; *arenaceam* veluti granulis conglutinam, cinereo albescentem, scintillantem; *corneam* e silicea terra compositam, cinerascens, nigrescentem, aut flauescens, scintillantem, fragmentis conuexis aut cubi-

is, praeacutis, fractura laeui, inpalpabili; *calcaream*, p. 39.
candidam, cineream, coeruleocinerascentem, fractura inaequali, micante, granulis inaequalibus squamosis, non scintillantem, e terra calcarea congestam, quae, si structura laminosa est argillam sibi admixtam habet; denique *compositam*, ex antecedentium inter se confusione natam, cui etiam gneissum est annumerandum. Hic, inter alia metallur- p. 40.
go utilissima, obseruatur, *venas auri, arenaceis fere* p. 41.
et corneis saxis, argenti argillaceis et filiceis, aeris et plumbi schistosis, ferri et nonnunquam aeris, calcareis inesse. Quod tamen constans non esse et Ipse fatetur, et nos videmus ex Saxoniae mineris, quae gneisso insunt.

Sequentibus, *calcareos montes primarios* esse p. 68.
demonstrare annititur exemplo montium Thraciae, p. 69.
eorumque qui Transylvaniam ab Hungaria dirimunt, ex indole *maris, calcaream terram, etiam ru-* p. 70.
pes calcareas, aqua sua continentis, etiam ex simplici admodum eius terrae natura. Volcanicam originem contra Lazarum Moro negat, Sulzerianam terrae theoriā confutat, petrosactorum originem ex p. 76.
vniuersae terrae singulari quadam conuersione, et p. 78.
inundatione deducit, metalla etiam nunc generari in- p. 81.
fitiatur, Walchianam denique crystallisationis theo- p. 87.
riam explodit.

XVIII.

Mémoires de l'Académie Royale de Chirurgie.

Tome cinquième. A Paris, chez P. Fr. Didot

le jeune, c1c1ccclxxiv. 4 mai. Alph. V.

plagg. 3. tabb. aenn. 19.

h. e.

Commentarii Academiae regiae chirurgicae,

Tom. V.

Tertiae Decad. Suppl. II.

X

I. LOUIS

- p. 1. I. **L**ouis de fungosis durae matris tumoribus. Est negari omnino nequit, fungosas durae cerebri membranae excrescentias a variis chirurgiae magistris obseruatas, earumque curandarum rationes descriptas esse; characteres tamen, quibus possint ab aliis tumoribus accurate dignosci atque distingui, annotatos in horum virorum scriptis vix ullos deprehendi certum est; qua de re hoc sibi sumsit Auctor, vt hanc ipsam chirurgiae partem aliquo modo clariorem reddere studeret, eamque variis obseruationibus illustraret. Hinc primum recensuit historiam atque dissectionem hominis, qui, cum versus finem Decembris civis occlxi in nates fuisset prolapsus, de capitis concussione que rebatur, quam, quibusdam mensibus post, tumor in dextro bregmatis osse, isque parum eleuatus, nec dolens insecutus est. Consulebat eapropter aegrotus varios medicos atque chirurgos, qui, cum tumorem disquisiissent, eumque in dies maiorem euadere sensissent, veram tamen eius naturam perspicere non poterant; nam reperiiebatur, qui ad aneurysmaticos tumores eum pertinere censeret, alii vero cerebri hernia aegrum affectum esse putabant, et alii omne iudicium suspendebant. Cum itaque, ignota morbi natura, haud satis perspectum esset, quae remedia adhiberi deberent, nihil fere praescriptum est, praeter antiscorbutica medicamenta, quae eam potissimum ob rem commendabantur, quod in iuuentute aeger eo morbi genere, quod his medicamentis nomen dedit, laborauerat. At vero, tantum absuit, vt haec medendi methodus tumoris incrementum praepediret, vt ea potius totius corporis habitui noxia esset, et ipsi tumori veluti noua alimenta suppeditaret, eiusdemque incremento faueret. Praeterea nunc etiam tumor erat dolore conspicuus, qui tamen, compresso
- p. 4

presso quodammodo tumore, non poterat persentisci, quod omnis aegro sentiendi facultas hac ipsa ratione adimebatur. Quae cum ita essent, aeger se quibusdam empiricis sanandum tradiderat, quorum inefficacibus medicamentis postquam per quatuor aut quinque menses fuisset usus, vires sensim amittebat, tandemque die XVII Mens. April. MDCCCLXIII moriebatur. Instituta paulo post obitum funeris dissectio docuit, tumorem, eumque pagni magnitudine conspicuum, in conuexa durae matris superficie sedem habere, eiusque basin superiori parte latiore esse, et in cerebro velut cavum formasse, quo tumor, quatenus sub cranio positus erat, circumdabatur. Interna durae matris facies circa tumorem crassior erat, ac reliqua pars, vasaque eiusdem magis conspicua et quasi varicosa reperiabantur. Cum cranio hic tumor non cohaerebat, cet. Fungosa ipsa substantia, quae tumorem constituebat, inter duplicaturam durae matris habebat locum, membranaque erat inclusa, qua limites eiusdem exacte definiebantur, et ratione consistentiae sarcomatibus sic dictis similis erat; etenim neque fluctuatio, neque renifus digitis deprehendi poterat; sanguis, qui ea incisa exibat, subnigro colore erat conspicuus, illique similis, qui venosis sarcomatum vasis inest. Haec brevis est morbi a LOUISIO observati historia, qua praemissa de diagnosi huiusmodi tumorum loquitur, eorumque argumenta, qui inter aneurysmata eos referendos censuerunt, examinat. Praeterea simul de eorundem cum ab externis, tum ab internis causis ortu disputat, suaeque placita aliis observationibus, iisque a ROUINO, CHOPARTO, GRIMA, cet. suppeditatis, aut ex HEISTERI, PETITI, aliorumque chirurgorum, quorum etiam medendi methodos recenset, scriptis desumptis, illustrat. Ceterum, quod

pertinet ad rationem, qua in sanandis his tumoribus vtendum est, ea, LOUISIO auctore, in hoc vtatur, vt primum ossea pars, sub qua basis tumoris abscondita iacet, remoueatur. et ipse deinde fungus idoneis mediis, velut extirpatione, aut ligatura, aut aromaticorum puluerum, immo causticorum opede-
struatur.

- p. 60. II. FERRAND *de hernia cerebri*. Recensitis, dimicatisque breuiter CORVINI et LE DRANII de herniae cerebri natura placitis, ad enarrationem praecipuorum huius morbi signorum Auctor progreditur, infantisque, qui eo fuit affectus, tradit historiam. Scilicet nascebatur hic infans cum tumore in ea capitis regione, in qua occipitale os cum bregmatis atque temporis ossibus coniungitur, cum iisque ad formandum lateralem fonticulum ansam praebet. Ipse tumor, in quo sentiri cerebri motus accurate poterat, fere ad gallinaei oui magnitudinem accedebat, ceterum erat mollis, et, cum comprimebatur, euanescebat. Aperturae osseae, per quam haec hernia exiuerat, diameter vnus erat et dimidii pollicis, cet. Parentes itaque, de salute infantis solliciti, varios consulebant chirurgos, qui, cum tumorem conspexissent, eum humoris plenum esse, atque proinde aperiendum censebant; at SALLENEUVE, qui ad academiam de huius infantis historia perscripsit, tumorem humoris plenum praesentibus signis haud manifestum reddi perhibebat; qua de re, consentientibus nunc reliquis chirurgis, potius plumbeam laminam, cuius diameter eam, qua tumor erat conspicuus, paululum superabat, mitrae infantis insuendam, eaque tumorem comprimendum curauit, qui cum constantem et sensim auctam hanc vim fuisset expertus, indies minor euadebat, neque vltra prohibebat, quo minus ossificatio rite progredere-
tur. At-
qui

qui haec levis compressio vnicum erat medium, quo succurrere naturae ars debebat; nam, ea adhibita, lambdoideae suturae formatio rite peragebatur, et parietale os cum occipitali coniunctionem inibat eam, quae a cohaesione reliquorum capitis ossium haud esset diuersa. Ceterum, etsi huiusmodi herniis infantes tantum obnoxii esse videntur, QUESNAYI tamen atque PAREI experientia constitit, adultos etiam, si vel carie exesa, vel externa quadam vi destructa ossium cranii quaedam pars fuerit, iisdem affici, eosque proinde eadem ratione, qua SALLENEUVE vsus est, aut, quod, auctore DE LA PEYRONIE, praestat, compressione cum charta ex pluribus laminis, iisque inter se conglutinat, parata, aut eum corio cocto, esse sanitati restituendos.

III. LASSVS *de vulneribus sinus longitudinalis* p. 71.
superioris durae cerebri membranae. Etsi omnes fere chirurgiae doctores professi sunt, trepanum in ea capitis regione, in qua sagittalis sutura decurrit, haud esse applicandum, quod laedi facile longitudinalis sinus, atque grauissimae haemorrhagiae occasio praeberi possit; Noster tamen, cum rationibus, tum experimentis nisus, asseuerat, sinus longitudinalis superioris incisione huiusmodi sanguinis profusiones, aduersus quas summa, et velut extraordinaria remedia sint tentanda, haudquaquam produci, atque adeo posse sagittalis suturae partem trepano separari, si necessaria haec administratio fuerit iudicata, neque eam propter subiecti sinus laesionem esse extimescendam. Observationes, quibus hanc sententiam vero reddere similem Auctor studuit, a WARNERO, POTTIO et GAIGNERE mutuo sumsit, eaeque sunt huic fini admodum accommodatae.

IV. *Examen doctrinae veterum atque recentiorum* p. 80.
auctorum de modiolis applicatione in iis cranii regionibus

bus, in quibus futurae offenduntur. Materiem praebuit antecedens dissertatio huius diatribes auctori (LOUISIO), vt variorum chirurgorum, velut BERENGARII, FABRICII *Hildani*, FIENI, I. L. PLATNERI, HEISTERI, GARENGEOTI, cet. scripta accurate inspiceret, et, quae ipsis fuerint de trepani super futuras applicatione, sententias perspicue exponeret. Laudauit proinde cum eorum, qui futuras in hac operatione vitandas esse praeceperunt, tum contrariae sententiae addictorum argumenta, eaque simul ita diiudicauit, vt, quae probari mereantur, non posset non clarum fieri atque perspicuum. Imitandum autem BERENGARIUM potissimum censet, qui, tametsi *in commissuris magis panniculos alligari, quam alibi, quia illic non intermediat os, bonumque eapropter esse, in operando cauere a commissuris* dixit, alio tamen loco fassus est, *reperiri aliquos casus posse, in quibus non minus necessaria sit ossis amotio in commissura, quam alibi; nempe si contingat, caput laedi notabiliter in loco commissuratum, ob quod vel statim, vel paulo post contingat, ibidem duram matrem esse separatam, tunc, etsi in commissuris operetur, nullum fieri nocuum tum venis et arteriis, quia iam sint separatae et a cranio distantes*, cet. Ex variis auctorum locis, quos Noster laudauit, apparet, celeberrimos nuper chirurgos, FABRICIUM *Hildanum*, PLATNERUM, SHARPIUM, FIENUM, aliosque hoc ipsum consilium esse secutos, eosque modioli in suturis applicationem raro commendasse, aut ab ea omnino abstinuisse, vtpote quae haud raro cum doloribus, inflammationibus, spasmis, febribus, cet. coniuncta sit.

p. 97. V. BORDENAVE *de noua reflexarum palpebrarum tractandarum methodo.* Orditur Auctor hanc disputationem a diuersis hoc malum denominandi rationibus, quibus recensitis ad causarum scrutinyum

nium progreditur. Paralyfin ad eas referendam non esse iudicat, quippe cum vel tumefactionem coniunctivae tunicae, illiusque potissimum partis, quae palpebram interne inuestit, vel externarum oculi partium relaxationem, qua senes decrepiti, quorum oculi admodum humidi sint, inprimis afficiuntur, vel denique cicatrices, quas vulnera, vlcera, cet. harum partium reliquerunt, illis morbis originem ut plurimum praebuisse, observatum fuerit. Quod ad sanationem pertinet, ea pro causarum diuersitate ipsa diuersa est. Et primum quidem, cum a tumore coniunctivae, eoque inflammatorio, morbus pendet, sanguis vel scalpello, vel, quod praestat, hirudinibus, iisque prope morbosam palpebram applicatis, mittendus est, simulque emollientium suffituum et relaxantium topicorum usus commendandus; quando autem nullis inflammationis signis tumor conspicuus, neque ipse iam diu contractus est, suadendi potissimum suffitus resoluentes et aromatici, aut tonica et stimulantia remedia applicanda sunt, immo, si haec indicationi haud fecerint satis, infernalis lapidis ope escharam in tumefacto loco excitare conuenit. Quod si vero hac ipsa medendi ratione inflammatio forte producta fuerit, infernalis lapidis loco scalpellum adhiberi, et ipsa coniunctiua tunica scarificari, aut eiusdem portio, quae ad palpebram spectat, auferri debet; hac enim operatione id obtinetur, ut stagnans materies melius remoueri, ipsaque palpebra in naturalem suum statum redire queat. Palpebrarum propter relaxationem coniunctivae in senibus reflexarum restitutio difficilis admodum, quin fere impossibilis est, quod, potissimum si inveteratum est malum, atonia summa hae partes laborant; quam ob rem omne auxilium a spirituosius liquoribus, et a tonicis atque roborantibus medica-

dicamentis debet repeti, quae, dum solidas partes stimulant, vel malum tollere, vel saltem eius progressum impedire possunt. Iam vero, quod attinet ad palpebrarum retractionem a cicatrice quodam productam, ea etsi haud est insanabilis, methodo tamen a CELSO commendata *) sanari nequit. Etenim postquam in duobus aegrotis ectropiis laborantibus haec medendi ratio accurate fuisset adhibita, palpebrae retractae manserunt, neque eae oculis obtegendis aptae fuerant hoc modo redditae. Quam ob rem Auctor alia via est progressus, et in huiusmodi aegroto partem ipsius membranae inter palpebram et oculi bulbum tumefactae resecurit, quo facto palpebram in naturalem statum sensim redire vidit. Quum autem, aliquo tempore post, membrana quodammodo tumida adhuc esset, sectionem repetiit, eamque observavit optimum successum sequi, ita ut oculus claudere accurate satis posset. In duobus aliis aegrotis, quorum inferiores palpebrae etiam retractae erant, hanc ipsam operationem Auctor cum optimo successu instituit.

p. 110. VI. *Variorum de ratione reflexas palpebras tractandi sententiae in epitomen redactae a LOUISIO.* Succinctam exhibuit Auctor in hoc tractatu operationis a CELSO **) primum aduersus laudatum malum commendatae, et deinde a PAREO, THEVENINO, DIONISIO, aliisque repetitae, descriptionem, eique simul varia cum rationi, tum experientiae innixa addidit argumenta, propter quae lagophthalmi atque ectropii curatio methodo celsiana haud debeat institui. Ipse LOUISIVS SEVERINI medendi rationem, qui *palpebram a curato carbunculo*

*) vid. AVL. CORN. CELSI de medicina Libri VIII. Lausannae MDCCCLXXII. Tom. II. p. 95. 96.

**) l. l.

ita cuersam, ut inferior omnis oculi sinus pateret, incisione circuli deglabratae palpebrae plurimum commendari expertus sit, commendat, eamque cum suis, tum BORDENAVII tentaminibus egregie confirmari fatetur.

VII. *Animadversiones novae super carnis in vul-* p. 128.
neribus atque ulceribus regeneratione falso asserta,
auctore EODEM. Quantumvis omnes fere chirurgiae doctores novam carnem in iis vulneribus, in quibus ipsius substantiae quaedam pars perditā est, regenerari, vulnusque hoc modo consolidari, perhibuerint; varia tamen, eaque grauissima esse argumenta, quae opponi huic sententiae possint, nuper FABRO *) atque LOUISIO **) demonstratum est. Haec ipsa autem argumenta cum nonnulli ad persuadendum parum idonea putauerint, mota sunt aduersus ea varia dubia, quibus diluendis Auctor in hac dissertatione studet, simulque nouis cum rationibus, tum experimentis suam sententiam defendit. Scilicet substantiam, quae regenerata in huiusmodi vulneribus putatur, novae carnis nomine omnino indignam esse, eamque potius basin cicatricis sistere, et conglutinatione atque exsiccatione carnum ipsius vulneris formari asserit. Recte igitur aduersus BOERHAAVIUM et SWIETENIUM BEZOETVS ***) monuit, *vulneris cavitatem novae substantiae productione haud imminui, sed apparentem hanc incarnationem necessarium esse detumescen-*
tiae marginum vulneris effectum. Ceterum verae carnis regeneratio probari fungosis carnibus in vulneribus enatis haud potest; huiusmodi enim

X 5

praeter-

*) Conf. Mémoires de l'acad. roy. de Chirurg. T. IV. pag. 94 seqq. vid. comm. nostr. Vol. XVI. P. I. p. 11.

**) Ibid. p. 118. comm. nostr. l. l. p. 12.

***) Disp. de modo, quo natura solum redintegrat, Lugd. Batav. CXCCLXIII.

praeternaturales excreſcentiae humoribus in vaſis
et adipoſi textus cellulis collectis formantur, iisque
adeo non magis, ac polypofiſ tumoribus in variis
humani corporis partibus generatis, verae carnis
nomen conuenit.

p. 161. VIII. *Commentarius ſuper pluribus bulbi oculi
morbis*, auctore EODEM. Caſus potiffimum eſt,
qui oculi exſtirpationem exigunt, definiendos,
hancque ipſam operandi rationem accurate deſcri-

p. 163. bendam ſibi Auctor in hoc tractatu ſumſit. Qua
de re primum *de proptofi*, ſive *bulbi oculi proci-
dentia*, quam SAUVAGESIUS *exophthalmiam traumati-
cam* dixit, diſputat, ſimulque varia affert exempla,
quibus aegros ea laborantes reſtitutos, neque ta-
men ipſius bulbi exſtirpationem neceſſariam fuiſſe,
probat. Ac COVILLARDVS quidem, cum de
homine, cuius oculus yehementi quadam vi ab or-
bita in omni eius circumferentia eſſet ſeparatus,
conſultus fuiſſet, laeſam partem in ſuum locum
reponendam curauit, aegrumque ita reſtituit, vt
nec oculus in ſitu ſuo quodammodo mutatus eſſet,
nec viſus diminutus. Similium aegrotorum ſine
bulbi exſtirpatione ſanatorum hiftorias SPER-
LIUS et LAMZWERDE reliquerunt, quibus non
minus, atque argumentis a ſitu bulbi in orbita,
eiusque cum ea cohaeſione, et a laxa nerui optici
ſtructura petitis innixus Noſter, omnino bulbum
abſque eo, vt neruus et muſculi dilacerentur, ex
orbita prodire, hinc etiam reſtitui eum in priſti-
num locum poſſe, ſtatuit.

p. 167. Alter oculi morbus, cuius Noſter in hoc commen-
tario meminit, *exophthalmia* ipſi dicitur, eiusque cha-
racter potiffimum in praeternaturali quodam tumo-
re in fundo orbitalis foſſae generato, cuius vi bulbus
ſupra genam protruditur, conſpicuus eſt. Scilicet
adeps, qui poſterioreſ bulbi partem ambit, et in na-
tura-

turali statu molli natura gaudet, inflari nonnunquam, et fungosus, scirrhosusque fieri solet; inde oculus, quod ita est protrusus, vt. palpebris obtegi, lisque adeo ab aëris iniuriis defendi nequeat, veluti lacrymans videtur, simulque inflammatur et dolores experitur plus minus vehementes, cet. Tentanda autem est huiusmodi aegrotorum restitutio internis medicamentis; nam TRINCAVELLI iis solis hominem hoc morbo laborantem sanavit, et SAINT YVES continuatum mercurii dulcis et purgantium, aut aethiopis mineralis vsum saluberrimos nonnunquam sequi effectus vidit. Neque tamen desunt exempla, quibus hunc morbum nullis internis remediis, nec vesicantibus, setaceis cet. restitui posse, sed extirpandum bulbum nonnunquam esse probatur. Ceterum quandoque etiam evenit, vt huiusmodi exophthalmiae causa extra orbitam in vicinia laminarum ossearum, quae parietes huius caueae formant, posita deprehendatur. Sic vidit p. 169. Auctor hominem quadraginta annos natum et venera labe infectum, cuius ossea lamina, quae inferiorem orbitae partem constituebat, a carcinomato fungo destructa, et bulbus fere prorsus supra genam protrusus erat, vt facies inde admodum deformis esset reddita, tandemque aeger ex sequelis malignae exulcerationis moriretur. Fungosos durae matris tumores, quos interdum eundem bulbi statum producere. PAAUWIVS atque PETITVS experti sunt, solemnibus medicamentis destruere conuenit.

Aprocidencia bulbi oculi *dilatatio* eiusdem, quam p. 171. NVCKIVS *hydrophthalmiam* dixit, bene distinguenda est, quae haud cernatur in totius bulbi extra orbitam situ, sed potius in aucto eiusdem volumine, eoque praeternaturali humorum colluie producto, consistat. Hoc malum, cuius praecipua et velut caracte-

ristica

rifica signa in eleuatione transparentis corneae etiam
dis profunditate versantur, chronicum ut plurimum
est, et quandoque cum oculus ad summam, quam
membranae eius patiuntur, extensionem peruenit,
diu potest sine ulla mutatione subsistere. Ut sanari
illud possit, eo respiciendum potissimum est, ut
p. 173. stagnanti materiae exitus paretur. Etenim cum
in duabus aegrotis, quae ex variolis hunc morbum,
eumque febre, et vehementibus doloribus conco-
mitatum, contraxerant, hoc auxilium, etsi Noster
illud suaserat, neglectum fuisset, altera mortua est,
altera vero hunc ipsum morbi exitum naturae be-
neficio euitauit; spontanea namque formabatur
apertura, per quam omne pus intra oculi tunicas
collectum exibat. Hinc patet, quam necessaria
in huiusmodi morbo oculi incisio sit. Eam vero
inferius, prope marginem corneae transparentis,
in hac ipsa tunica, esse instituendam, cum SIDI. 60
Noster censet, duabusque obseruationibus de ex-
cellentia huius operandi rationis lectores reddit
persuados.

p. 179. Iam ad fungosas excrescentias in superficie
bulbi oculi enatas Auctor progreditur, quarum
nonnullas extirpatione totius oculi sanandas esse,
alias vero hanc operationem haudquaquam exige-
re, sed destrui absque ea posse, multis multorum
obseruationibus euictum est. Quam ob rem valde
conuenit, ut tumoris cum natura, tum latitudo
atque profunditas accurate examinentur; nam in-
dicationes ab indole eiusdem atque radicibus plus
minus profundis repetendae potius sunt, quam ab
eiusdem volumine. Meminit Noster inter aucto-
res, qui de huiusmodi fungosis tumoribus, iisque
sine oculi extirpatione sanatis, retulerunt, REVS-
NERI cuiusdam, qui etsi est professus, se hominem
oculi carcinomate, eoque oui gallinaei magnitu-
dine

dine conspicuo, affectum exsiccante atque anodyno collyrio, et deinde vnguento ex cera, olibano, camphora, oleo iuniperi, puluere terrae sigillatae, minio, tutia, et calcinato plumbo parato, quibus insignis puris quantitatis exitui, tumorisque immi-
nutioni ansa fuit data, restituisse, satis tamen patere noster Auctor monet, tumorem huncce haud carcinomaticum, sed fungosum fuisse, eumque sup-
puratione esse destructum. Ceterum satis constat, fungosas huiusmodi carnes ligaturis etiam, vel inci-
sionibus remoueri, earumque radices, nisi carci-
nomaticae fuerint, causticis mediis consumi posse, ea modo cautione adhibita, quam organon, eiusque
partes postulant. Historias huiusmodi tumorum
felicitè solutorum, quas Noster laudat, silemus,
accedimusque ad eas oculi excrecentias, quae
quod carcinomaticae sunt, radicesque profunde P. 186.
positas habent, ipsius bulbi extirpationem deside-
rant. Quo periculosius autem, atque curatu diffi-
cilius est oculorum carcinoma, tum propter mali
ipsius naturam, tum propter affectum locum, cui
auxilia, quae aliis partibus applicari possunt, omni-
no non conueniant, hoc magis allaborandum est
in eo, vt affecta pars remoueat, radicesque car-
cinomatis omnes funditus destruantur; nam ii
aegroti, quorum oculi descripta labe affecti extir-
pati fuerunt, sanitati sunt redditi, ii e contrario,
qui operationem recusarunt, haud potuerunt re-
stitui, sed morte morbus eorundem fuit termina-
tus. Laudat Noster varias huc spectantes obser-
uationes, quas FABRICIVS *Hildanus*, MUYSIVS,
KALTSCHMIDIVS, alique reliquerunt, et simul de
ipsa extirpandi oculi ratione quaedam addit, suam-
que methodum accurate describit. Ceterum ob P. 205.
venire quandoque aegrotos, quorum palpebrae si-
mul cum bulbo carcinomate affectae sint, certum
est;

est; hinc non solum bulbi extirpatio est in his aegrittentanda, verum etiam palpebrae debent remoueri. GVERINVS, Chirurgus Lugdunensis, huiusmodi aegros sanauit, quorum mala cum admodum profundas radices egissent, quae extirpari perfecte haud possent, malignae carnis quicquam reliquerant, quod sabinae puluere prorsus destructum fuit, impeditumque adeo, quo minus morbus reuertetur, cet. Reliqua praecepta, quibus hic commentarius abundat, silentio praeterimus.

IX. BORDENAVE *Continuatio obseruationum de*
p. 225. *morbis maxillaris sinus.* Docuit nuper Auctor, quomodo suppuratio atque caries maxillaris sinus tractari debeant *), iam ea addit, quae ad sarcomata, exostoses, et fracturas eiusdem pertinent. Satis autem constat, narium pariter, atque maxillaris sinus membranam progenerandis sarcomatibus, siue fungosis excrescentiis, quibus polyporum nomen datum est, ansam praebere posse; at vero signa, quibus de ortu huiusmodi tumorum persuasi reddamur, nondum stabilita sunt; etenim prius cognosci illi haud possunt, quam ad insignem magnitudinem peruenerint, adeoque causis et formationi eorum obices poni posse nullos patet. Summo itaque studio Noster in eo est versatus, ut hanc doctrinam illustraret, signaque cognita redderet, quibus polypi antea, quam periculosi euadant, detegi possint. Ac primum quidem, inquit, ad formam sinus est respiciendum, quae omnino mutataprehendetur. si polypus in eo inest; deinde dentes, qui in huiusmodi casu vacillare, immo sponte decidere solent, examinandi, simulque alueoli disquirendi sunt, ut animaduertatur, utrum sani sint, an fungosae carnes ex eorundem aperturis prodierint.

Con-

*) vid. Mémoires de l'Académ. de chirurg. T. IV. p. 329. Comm. nostr. l. l. p. 19.

Conuenit etiam, vt intelligatur, an narium hæ-
morrhagia aeger sæpe vexetur, eaque in vno tan-
tum latere locum habeat; porro vtrum aliquis tumor
sarcomati similis in laterali narium parte reperiatur,
et num ossei parietes tumidi quasi redditi, aut a se inui-
cem diuisi sint; hoc enim semper euenit, quando ad
certum magnitudinis gradum tumor peruenit. Atqui
his signis certi de polypo præfente reddimur, cuius
deinde progressus variis mediis impediendus est.
Aperiri scilicet maxillaris sinus, et præternaturalis
excrescentia vel extrahi, vel suppuratione, eaque
digestiuis, aut plus, minusue fortibus escharoticis
medicamentis, aut actuali cauterio excitata destrui
debet. Necessesse autem est, vt, si extrahere poly-
pum velimus, omnem eius basin remoueamus; nam
si apparentes tantum partes soluuntur, mox renasci
polypus solet. Ceterum, vt malum feliciter sanari
posset, opus esset, vt aegri, simulac principia morbi
animaduertantur, medicis curandi traderentur;
nam ambigua et prorsus quandoque impossibilis est
sanatio, si late malum serpsit, nimisque profundas
radices egit. Quod ad suppurationem attinet, ea
nonnunquam sponte fuit in his tumoribus excitata,
iisque destruendis egregie inseruiit.

Exostosis parietum sinus maxillaris a variis cau. P. 246.
fis produci potest; etenim mox aegritudinis cuius-
dam, qua molles sinui incumbentes partes laborant,
est effectus, mox ex morbosa ipsorum ossium dispo-
sitione contrahitur, et quandoque a duris partibus
ad molles malum serpit, iisque solet communicari.
Præsentia huiusmodi vitii cognita redditur eo, quod
dilatati sinus parietes prementi vi valde resistent,
neque vlla adsint suppurationis, aut sarcomatis signa.
Quod ad eius causas attinet, eae, quum ab aliis aegri-
tudinibus, quibus corpus affectum est, sæpe pro-
ducantur, potissimum iis mediis, quae primario
morbo

morbo sanando conueniunt, remoueri debent; hinc si a venereo miasmate ortum duxerit, hydrargyri vsus suadendus est, cet. Praeterea possunt etiam, inprimis si recens malum est, topica medicamenta quandam vtilitatem afferre, ea tamen, siue emplastrorum speciem prae se ferant, siue sub cataplasmatum forma applicentur, per diuturnum tempus adhiberi debent, simulque cum internis remediis, quae morbo sanando conducunt, eorundem vsus coniungendus est. Quodsi vero externa media, eaque diu adhibita vtilitatem attulisse nullam visa sunt, tum operatio instituenda est. Conuenit ergo, vt simplici perforatione cum modiolis, aut alio idoneo instrumento tumor aperiatur, aut, si perforatio, atque modiolus non suffecerint, ipsaeque exostosis in suppurationem forte abierit, cauterium, quod vocant, actuale admoueatur, hacque ratione os exsiccetur et ad salutarem exfoliationem

p. 249. disponatur. Ceterum cum maxillaris sinus exostosi quandoque alia huius loci mala coniuncta sunt, sic internum sinus velamentum obstruatum, immo in fungosum tumorem degeneratum inuentum est, et nonnunquam illud tumidum euadit atque exterius solidum, interius autem spongiosum redditur, quemadmodum Noster exemplo a DAVIDE suppe-

p. 255. ditato probat, cet. Fracturas maxillaris sinus vt complicata vulnera tractari conuenit, peculiarem tamen eae merentur attentionem, quod humida illa loca sunt, metusque est, ne huiusmodi vulnera fistulosa euadant. At vero, nisi forte osseae quaedam partes, aut alia aliena corpora in sinu haeserint, fistulosa vlcera haud esse extimescenda Noster fatetur; nam conuenire tantum extractionem huiusmodi corporum, qua peracta, idoneae ligaturae auxilio, vulnera fere sponte coeant. Si autem hac medendi ratione laesus sinus in integrum statum

statum restitui prorsus non posset, succurrendum naturae leui compressione esse, simulque aegri situm ita mutandum, vt mucosorum humorum versus vulnus affluxus cohibeatur, Noster asseuerat.

X. LOUIS *nouae observationes de fistulis saliuallibus.* p. 263.

Etsi varia ipse Auctor olim cognita reddidit sanatarum huiusmodi fistularum exempla *), nuper tamen peculiari obseruatione fuit edoctus, consolidationem earundem quandoque esse perdifficilem, neque semper repetitis chirurgorum laboribus aegros iis affectos posse sanos atque incolumes reddi. Qua de re operam dedit Noster vt variorum de praeternaturalium huiusmodi salivae ductuum sanandorum ratione praecepta examinaret, emendaretque, et simul nouis quibusdam obseruationibus, iisque lectu dignissimis, sua placita stabiliret.

XL. *Continuatio obseruationum de labio leporino.* p. 292.

In hoc chirurgiae capite illustrando ita LOUISIUS pergit, vt varias obseruationes, quas ipsi CARONVS, BELMAIN, DESORMEAUX, ABBADIE, aliique expertissimi viri suppeditarunt, recenseat, iisque excellentiam methodi operandi, quam nuper suasit **), demonstret. Ceterum addidit etiam Auctor BVSCHII, chirurgi argentoratensis, de aetate, qua infantes ad hanc operationem aptissimi sunt, opinionem, et simul obiectiones, quae aduersus locos varios primi de labio leporino commentarii factae fuerunt, remouere studuit. Quod autem attinet ad p. 307. aetatem huic operationi aptissimam, iuniorem praeferendam semper adultiori BVSCHIVS censet; hinc in recens natis infantibus chirurgos institui hanc opera-

*) vid. *Mémoires de l'Acad. Roy. de Chirurg.* Tome III. p. 431. Comm. nostr. Vol. VIII. P. II. p. 215.

**) vid. *Mémoires de l'Acad. Roy. de Chirurg.* Tom. IV. p. 385. Comm. nostr. Vol. XVI. P. I. p. 21.

operationem omnino posse, eamque felicem habi-
turam esse successum, variis rationibus nifus al-
verat. Etenim quum pateat ex labiorum structu-
ra, ea esse ad conglutinationem hoc aptiora, quo-
niores infantes fuerint, non potest non facile celi-
gi, nuperrime natos esse ad operationem labii la-
porini aptiores iis, qui prouectiori aetate vtuntur.
Accedit, quod vasa in recens natis infantibus sunt
numerofiora, flectique facilius queunt, et ipsa nu-
tritio melius procedit, cet. Omittimus reliqua ar-
gumenta, quibus BVSCHIVS suam sententiam con-
firmare studuit, et hoc vnum addimus, eum multis
experimentis fuisse de veritate eiusdem persuasum.

p. 338. XII. BORDENAVE de quibusdam maxillae inferioris exostofibus. In hoc commentario Auctor primum de ea exostofeos specie loquitur, quae ossi maxillari inferiori solemnis esse consuevit. Quemadmodum autem in longorum ossium canalibus vltimum exostofes cum suppuratione in interiori ipsius excrescentiae praeternaturalis substantia enata coniunctae sunt, ita reliqua ossa, maxillaeque inferior altera huius mali specie, quae simplex dicitur, et tantum nimiae osseorum succorum collectionis sequela est, affici fere semper, suppurantem autem raro experiri solent. At enim vero, et si structura maxillaris inferioris ossis simplici exostofi contrahendae solummodo par esse videtur, quandoque tamen euenit, vt hoc malum simul cum interna suppuratione, quae in ipso osse cauum format, et exostofi in spinam ventosam degenerandae occasionem praebeat, coniunctum sit. Nam aegrotum Noster sanandum habuit, qui hoc vitio, eoque cum vehementibus et pulsanlibus doloribus coniuncto, laboraret, cuius proinde historiam et medendi methodum, qua aegrum restituit, enarrat, simulque aliorum de huiusmodi morbis relationes per-
cent.

set. Ceterum ab externis causis raro exostoses maxilla inferior contrahit, quae potius variorum internerum vitiorum, velut venerei, scrophulosi, cet. sint effectus. Scorbuticae exostoses raro occurrunt; nam tantum abest, ut hoc malum huiusmodi vitia producat, ut cariota ossa reddat, et fragilitati eorundem materiem praebeat.

XIII. *De necrosi ossis maxillaris inferioris.* Ex. p. 335.
 ossi velut opposita ea aegritudo est, quae necrosis ossium dicitur, quippe in qua quoddam os, vel eius pars mortua quasi sit, ita ut sanatio aegri locum habeat nulla, nisi haec ipsa demortua pars extrahatur. Oritur autem in aegroti emolumentum in ossea parte illi, quae mortua est, adiacente inflammatio, quae in suppurationem abit, laesamque partem a sana separat, quae deinde vel ab ipsa natura reijci, vel arte extrahi possit. Retulit Auctor (LOUIS) in hoc commentario mulieris, cuius os maxillare inferius necrosi erat affectum, historiam, simulque methodum, qua chirurgus LÉGVERNER in ea sananda usus est, recensuit. Satis insignis autem huius ossis portio in hac femina a chirurgo fuit exempta; nam in dextro latere praeter condylum, qui cavitati temporalis ossis insertus est, nihil remansit. Musculorum, qui exemptae illi parti adhaeserant, functiones extractione eius haud turbatae sunt redditae, neque linguae motus impedimenta sensit; duobus mensibus praeterlapsis, quod tempus ad restituendam aegrotam necessarium fuit, gingivae rursus basi utebantur, velut ea nunquam fuissent destitutae, hinc osseos succos in locum extractione mortui ossis vacuum redditum delatos rursus fuisse, et periosteum novae partis ex iisdem generandae limites descripsisse, ex hac observatione patere Auctor iudicat.

p. 372. XIV. *Commentarius de morbis cavitatis oris.* Inter varias aegritudines, quarum sedes in hac cavit-
tate sunt, nulla est, quae chirurgico auxilio, et per-
saepe efficacissimis remediis non egeat; causam
huius rei positam FABRICIUS ab *Aquapendente* in eo
putat, quod partes oris valde humidae sunt, et mor-
bi varii, quibus affici eae solent, ad putredinem ad-
modum proclives reperiuntur, cui ipsum actuale
cauterium opponi debet. Varia autem haec
mala, quum diuersa iis ratione chirurgus non
possit non obuiam ire, seorsim Auctor pertractat;
multisque obseruationibus ex aliorum auctorum
operibus partim excerptis, partim ab ipsis obserua-
toribus ad academiam missis, suum sermonem illu-
strat. Ac primum quidem *de fungosis gingiuarum*
excrecentiis differit, quae ex ipsa gingiuarum carne
progerminant, volumine sensim augentur, et inter-
dum ad oui magnitudinem accedunt, immo eam ali-
quando superant, atque adeo cum masticationi, tum
pronunciationi impedimento sunt. Solet vero hu-
mor salivae similis ex huiusmodi praeternaturali
carne prodire, eaque praeterea foetido odore esse
conspicua et in cancrum saepe degenerare, cet. PA-
RAEVS, extirpatione horum tumorum peracta, cau-
sam eorundem fuisse in portione arcus alveolaris
carie exesa positam inuenit, qua extracta eorundem
regenerationem, quae saepe locum habet, impedi-
vit. Ceterum externas quandoque causas carni
fungosae ex gingiuis excrescendae occasionem prae-
bere posse, MECKREN expertus est, qui hominem
perfecta sanitate fruientem, post inferioris maxillae
fracturam, huiusmodi tumorem contraxisse obser-
p. 380. uauit. Leuius tumoris genus, quo, DUPOUY au-
ctore, magna arcus alveolaris portio persaepe affi-
citur, ipsum etiam os aggredi solet, quippe cuius
exterior superficies, quae tumefactae carni vicina
est,

est, mutetur. Oris aegrotorum cauitas in hoc statu male olet, putridaque materies alimenta corrumpit, quorum partes cum sanguini fuerint admixtae, variorum morborum origini materiem praebent. Gargarismata antiscorbutica, quibus tractari hic morbosus affectus ut plurimum consuevit, eidem tollendo non sufficiunt, sed potius ea methodo, quam FABRICIUS ab *Aquapendente* suasit *), utendum esse Auctor fatetur.

Alium gingiuarum morbum, *scorbuticam* scilicet P. 381. earundem *gangraenam*, quae infantibus est infesta, chirurgus BERTHE descripsit, simulque addidit rationem, cur hic morbus in infantili aetate periculosior, quam in adulta, esse soleat. Multi autem sunt, qui, quod infantum fibrae debili natura, partes eorundem laxo textu, et carnes mollitie utuntur, gingiuarum gangraenam celerrimos in iisdem facere progressus, mortisque eorundem causam esse putent; at vero Noster, naturalem habitum parum ad explicandam huius mali in infantili aetate malignitatem conferre arbitratur, cuius potius ratio a consuetudine infantum, qua ex gingiuis gangraena affectis humorem exsugunt, vnguibus ipsas has partes dilacerant, separatasque particulas, prout etiam saliuam deprauatam deglutiunt, cet. repeti debeat; nam pessimo hoc more primas et secundas vias putrida materie inquinari, functionibus peragendis impedimenta opponi, et omnia medici conamina reddi prorsus inania, certum est. In adultis, ut constat, haec consuetudo locum habet nullum, hinc sanitas ipsis potest ratione longe faciliori restitui. Quammaxime ergo conuenit, ut, si felix medici consilia sequi debeat euentus, prohibeatur, quo minus infantes descripta labe affecti ad colligendum in primis et secundis viis putridum miasma idonei sint.

Y 3

Noster

*) Operation. chirurg. Cap. XXX.

Noster hoc fine ita est potitus, vt, ore infantis gingiuarum gangraena vexati, cuius vehementia mandendi methodo alias vsu recepta infringi haud potuerat, aperto seruato, portionem gingivae in superiori maxilla omnem, quae remoueri debebat, abscinderet, eamque ex ore eximeret: deglutitionem sub hac ipsa operatione digito in os immisso impediuit, et penicillis ex spongia factis omnem sanguinem, qui ex gingiuis profluxerat, et sub lingua erat collectus, absorpsit, atque adeo eius cum deglutitioni, tum resorptioni obfuit. Sanguinis ex gingiuis profluxum liquore ex aequalibus partibus solutionis aluminis et aquae RABELII parato sistebat, spongiosis penicillis repetitis vicibus purgabat os, et ipsa operatione peracta a collecto humore illud omni hora eadem methodo depurandum curabat, cauebatque simul, ne quid infanti deglutendum daretur, antequam huius ipsius depravati humoris ratio fuisset habita. Insequentibus quatuor aut quinque diebus reliquas gingiuarum morbosas partes a sana carne soluit, vsusque est ad impediendam deglutitionem, ad sanguinem in ore collectum separandum, cet. eadem methodo, quam priori vice suo fini accommodatam inuenerat; ita factum est, vt, quicquid sphacelosi et fungosi in ore fuerat, separaretur, os minus redderetur foetidum, bonaque infanti restitueretur valetudo. p. 396. Ceterum gingiuarum putredinem interdum repente incrementa capere, eamque, nisi mox ipsi obices ponere studuerimus, omnem medici operam reddere superuacaneam, ex obseruatione a CAP DE VILLA litteris consignata patet. Infans scilicet sex circiter annos natus cum ex ardente febre, ventris et capitis doloribus stipata, conualescere esset visus, sexto morbi die rursus febrilem experiebatur insultum, capitisque vehementibus doloribus corripie-

ripiebatur. Sequenti die cum OS CAP DE VILLA examinasset, malum illud odorem exhalare, gingivas duorum dentium incisiuorum mediorum superioris maxillae liuido colore et nigris maculis esse conspicuas, dentesque ipsos vacillare animadvertit, hinc antisepticorum medicamentorum internum, externumque commendabat vsum. Haec vero medicina cum spreta fuisset, vespertino eiusdem diei tempore progressus putredo fecerat insignes; nam anteriores incisivi dentes deciderant, et duo vicinos, qui adhuc alveolis continebantur, eandem sortem mox esse subituros, aspectus eorundem patefaciebat. Hinc denuo Noster consilia iam data repetiebat, sed rursus ea negligebantur, adhibebanturque potius remedia ab alio medico commendata, quae vero erant tollendo huic morbo haudquaquam idonea. Octauo die laterales incisivi dentes etiam deciderant, et anterior arcus alveolaris portio nigram veluti pastam referebat; superius labium hoc ipso nigro colore erat conspicuum, os exhalabat odorem cadauerosum, pluraque signa, ex quibus putrida partium sanguinis resolutio et solidorum corrosio apparebat, aderant. Decimo die maxillaria et nasalia ossa prorsus emollita atque destructa reperiebantur, et decimo tertio, aut, si ab eo die, quo prima putredinis signa in gingivis animaduertebantur, numeres, octauo moriebatur infans. Similia putredinis gingiviarum celerrime progredientis exempla vix annotata in medicorum scriptis reperiri Auctor monet, simulque SWIETENI verbis huic morbo medendi methodum recenset et DE LA PEYRONIE praecepta, eum in aedibus expositis infantibus recipiendis, alendisque designatis praecauendi, addit.

De tumoribus sub lingua enatis. Repetita ob-
 servatione constitit, infantes quandoque nasci singulari tumore affectos, qui maiori mox, mox mi-

nori volumine utitur, linguamque ad interiorem oris partem alligat. Nonnunquam ipse linguae figuram carnosam haec protuberantiam imitatur, eaque infanti impedimento est, quo minus lac assugere ex mammis possit. Tres huiusmodi infantes FAURIO, auenionensi chirurgo, sanandi traditi fuerunt, quorum cum mala, tum operationes in hoc commentario accurate descriptae sunt. Hoc unum addimus, sublinguales huiusmodi carnes sectionem haud semper exigere, sed euenire intendum, ut tumor simplex sub lingua enatus post breve tempus vel sponte dispereat, vel scarificatione tolli, linguaeque sua mobilitas reddi possit. Huius rei quaedam Noster exempla profert, pluresque alias observationes ad caput chirurgiae de tumoribus sublingualibus, ranulisque pertinentes addit.

p. 423. *De tonsillarum tumefactarum resectione.* Quam multorum de chirurgia auctorum locis demonstratum LOUISIVS iuit, varias excogitatas esse rationes, quibus possint tumefactae tonsillae tractari, quae resolutione earundem, si inflammatae fuissent, saepe frustra tentata remanserunt; in resectione tamen, modo ea secundum artis regulas instituitur, optimum huius vitii auxilium cerni MOSCATVS suis experimentis edoctus est. Neque enim omnis tonsillarum substantia, sed ea modo pars, quae tumida reddita est, remouetur, nec haemorrhagia, quam MORGAGNVS absque ratione metuit, hanc insequitur operationem, quum magna vasa instrumentis haudquaquam laedantur. Ceterum quod spectat ad enchireses atque instrumenta, quibus MOSCATVS, alique chirurgi, qui observationes de resectis tumefactis, iisque partim calculosarum concretionum plenis tonsillis, ad academiam miserunt, sunt vsi, ea in ipso libro legere descripta praestabit.

pente tumidam redditam, eiusque volumen valde augmentum sentiant, quasi omnis maligna materia hanc partem sit delata. Expediit ergo, ut, cum respiratio hac ratione impediatur, humorum circulus perturbetur, aliique periculosi producantur effectus, mox remedium adhibeatur, quod causas eorundem tollendae par sit. Atqui hoc neque in medianae, aut saphenae, nec in iugularis venae sectione, sed in ipsius linguae incisione cernitur, quae quippe ita facta, ut cum media pars, tum marginis linguae a basi ad apicem usque laesi essent, multum sanguinis profluxit, tumorque sensim disparuit, ut brevi tempore post aeger loqui rursus posset.

P. 521. XVII. *Observationes quaedam de alienis corporibus in tracheam illatis.* Prima harum observationum, quam DE LA MARTINIERE ad academiam misit, spectat cupream acum asperae arteriae pueri illatam, eamque perforantem, quam arteriae incisione Auctor extraxit, aegrotumque, qui convulsiones experiebatur et respirationem vix exercere poterat, morti eripuit. Vulnus hoc modo enatum brevi tempore consolidatum fuit.

P. 524. In secunda observatione, de qua LESCURE retulit, narrantur symptomata, quae portio nuclei mali armeniaci in asperam arteriam puellae quatuor annos natae illata, produxerat. Tussis scilicet mox post deglutitionem huius corporis excitabatur, et respiratio subito reddebatur difficilis, ut suffocatione perituram esse aegram crederetur. Breui tempore post tussis rursus fuit sedata, respiratio autem permanebat difficilis, simulque leuem aegram in gutture dolorem sentiebat, alternis vicibus sub larynge tumebat trachea, aer ex pulmonibus exiens producebat sibilum, aliaeque observabantur symptomata, quae Auctorem docebant, alienum quoddam corpus in fistula spiritui ducendo designata haerere, illud.

illudque esse impedimento, quo minus rite peragi respiratio possit. Sequenti die, quam tranquilla nox erat praegressa, omnis gutturus dolor evanuerat, neque, si a sibilo discesseris, villo puella morbo-
so symptomate vexabatur. Vespertino autem tempore, siue, quod idem est, vicesima quarta post alieni corporis in tracheam illapsum hora, respiratio quadebat valde difficilis, pulsus turbabatur, deglutitio reddebatur molesta, nec tamen cum dolore coniuncta erat, et tumor tracheae alternis vicibus conspicuus valde augebatur. Nocte, quae hanc diem excipiebat, iisdem aegra laborabat symptomatibus, qua de re ipsi sequenti die a parentibus tartari emetici granum exhibebatur; tantum autem aberat, vt hoc medicamentum infanti prodesset, vt vomitus eo productus cuncta symptomata peiora redderet. Oleosus potus cum kermes minerali mixtus et per diem datus quibusdam mucosis humoribus per os excremendis suffecit, ipsi autem morboſi affectus tempore vespertino ita augebantur, vt respiratio esset cum summa molestia coniuncta, nec quicquam, praeter exiguam fluidi portionem, deglutire infans posset. Quarto tandem morbi die, quinta matutina, et sexagesima circiter post infelicem euentum hora, mortua est aegrotā, in cuius funere, sectione instituta, pulmones emphysemate affectos, nonnullisque in locis obstructos, et nucleī mali armeniaci portionem sub cricoidea cartilagine in trachea haerentem Auctor inuenit. Operatio ergo, vt patet, vnicum fuisset medium, quo extrahi alienum hoc corpus, infantique sanitas restitui potuisset, sed variis Noster circumstantiis, vt ipse dicit, fuit prohibitus, quo minus hanc medendi rationem proponeret. Huic obseruationi quaedam aliae additae sunt, quibus probatur, aliena corpora diu, et quandoque

doque per septendecim annorum spatium intra-
chea haerere posse, eaque, nisi quantocyus ope-
ratione extrahantur, respirationem impedire, voh-
mentem tussin excitare, et haemoptysin, pulmo-
numque exulcerationes producere.

P. 539. XVIII. *De substantia, vas quoddam pulmonale san-*
guineum cum ramis suis referente, tussi reiecta. Quam
scilicet magnam essentiae terebinthinae dosim ho-
mo quidam assumsisset, reiecit ex pectore corpus
singulari forma conspicuum, quod trunci venosi,
vel arteriosi cuiusdam ramis suis praediti, nec vlla
cellulari tela inuoluti, speciem prae se ferret, vide-
returque primo intuitu vasorum pulmonalium por-
tio esse. Accuratori autem illud examini post-
quam a se fuisset expositum, apparuit, massam
hanc ex lymphatico, aut mucoso humore ex aëreis
pulmonum vasis secreto atque coagulato constare,
eamque polypum pulmonum referre, neque ad or-
gicas huius visceris partes pertinuisse. Similes
observationes, quas TVLBIVS, ANATVS LVSITA-
NVS, THOMAS BARTHOLINVS, alique relique-
runt, huic relationi LOUISIVS addit, et plurimos
huiusmodi aegrotorum phthisi mortuos esse per-
hibet, quibus restituendis medendi methodus in se-
quenti commentario descripta suffecisset.

P. 549. XIX. *Annotata et observationes de suffituum in*
pulmonali phthisi usu. Praemissis BENNET, londi-
nensis quondam medici *), WILLISII **), NICO-
LAI PISONIS ***), aliorumque celebrium medi-
corum de suffituum in pulmonali phthisi praestan-
tia

*) Vestibulum ad theatrum tabidorum, Londia-
CICOCCLIV.

**) Pharmacia rational. P. II. Cap. VI. de phthisi pul-
monali.

3) ***) De cognoscendis et curandis morbis. Lib. II. Cap.
X. de phthisi, seu tabe.

tiā placitis, methodisque, quibus illi vfi sunt, breuiter descriptis, ad commentarium, quem super hac ipsa re BILLARDVS, brestensis chirurgus, ad academiam ante aliquot annos misit, LOUISIVS progreditur, eiusque praecipua capita ita recenset, vt cum methodus, qua in suffiendis, vt ita dicamus, pulmonibus BILLARDVS vsus est, clare pateat, tum quibusdam obseruationibus excellentia eiusdem demonstretur. Censet autem BILLARDVS, humiditas inhalationes phthificis, iisque pulmonum labe affectis, haud conuenire, quae non possint non varia ipsis ratione noxiae esse. Etenim quum phthisis debilitatis vasorum pulmonalium saepe sit effectus, eaque feminas, iuuenes, hominesque mollis et debilis constitutionis, atque in catarrhum pronos aggradiatur, et iis potissimum, qui humidum et nebulosis exhalationibus conspicuum clima incolunt, quorumque proinde pulmones sunt relaxati et atonia affecti, sit infesta, facile patet, debile hoc viscus vaporum inhalatione haud esse magis debile, laxumque reddendum, sed potius roborandum atque confirmandum. Iam vero balsamicos vapores, quos aromatica, antiseptica et balsami plena corpora, plantae suauolentes, cet. exhalant, admodum profuisse huiusmodi aegris, eorumque aliquos morbo fere prorsus oppressos iis esse restitutos, BILLARDVS expertus est. Sumisit scilicet flauae atque recentis cereae libram vnam, et similem resinae communis, aut picis siccae, aut, quae praestat, terebinthinae portionem, haecque corpora in terreo vase super igne, eoque prunis excitato, et in media cubiculi, in quo aeger phthisi affectus versabatur, parte collocato, fudit; hoc modo vapores cum atmosphaera, quae moderate calida et ab omni acredine atque humiditate aliena esse debet, commixti sunt, quorum et odor erat gratus, et vires deprehendebantur saluberr-

berrimae; etenim postquam per quinquaginta dierum spatium aeger huiusmodi aërem inspirasset, pulmonum suorum morbus sanatus fuit, viresque ipsi de nouo sunt redditae, vt negotiis suis peragendis sufficeret. Ceterum balsami canadensis albi, atque perūiani, aut alius corporis resinosi atque balsamici exiguam portionem cum cera et terebinthina simul fusam vapores reddere magis gratos et haud dubie efficaciores BILLARDVS censet, neque omnem humidis exhalationibus aduersus phthysin denegandam esse vim fatetur, quippe quae iis aegrotis, qui sicco et conuulsuo asthmate, tussi pectorali sicca, phthiseos veluti prodromo, et vomica laborant, quorumque proinde pulmones relaxandi, humectandi atque emolliendi sunt, egregie possint conuenire.

P. 575. XX. BRASDOR *commentarius super claviculae fractura, et nouae ad eam accommodatae fasciae descriptio.* Quum sua experientia edoctus Auctor fuisset, fasciandi varias rationes, quibus fracturarum clavicularum consolidationem promouere chirurgi studuerunt, haudquaquam esse ita comparatas, vt medentis expectationi satisfaciant, sed multis potius eas incommodis premi, in eo allaborauit, vt nouam, eamque meliorem fasciandi methodum excogitaret, cuius in hac diatribe accuratam dedit descriptionem, eamque simul figuris illustrauit. Plura de hac methodo referre nobis non licet, quod neque in compendium ea redigi, neque ita transcribi potest, vt absque iconē intelligatur.

P. 592. XXI. SABATIERI *commentarius de anis praeternaturalibus.* Variis euietum est obseruationibus, incarceratas hernias, quibus chirurgicis auxiliis satis cito haud obuiam ventum est; canales quandoque formare, qui veluti anum referant, [scybalisque excernendis inferuiant, ita vt, praeter mucosam mate-

materiem e glandulis secretam, nihil per rectum
intestinum ex corpore educatur. Neque tamen
herniae solum huiusmodi praeternaturales vias ex-
crementis praebent, verum etiam vulnera, quibus
infimus venter atque intestina laesa sunt, eundem
effectum nonnunquam producere constat. Etsi
vero crassa ut plurimum intestina, si laesa fuerint,
ad felicem huiusmodi exitum tenuibus esse aptiora
solent, quod situ magis fixo utuntur, nihilo tamen
minus tenuium intestinorum vulnera pari ratione
interdum fuisse terminata, hominesque praeterna-
turali huiusmodi ano instructos diu quandoque vi-
tam protraxisse observatum est. Etenim quan-
quam negari omnino nequit, tenuia, vel crassa inte-
stina praeter naturam in anum mutata hoc habere
incommodi, ut, quod sphincteribus destituantur, in-
scio homine scybala expellant, neque tam diu ea
retineant, donec omnis vel nutriendo corpori, vel
bili praeparandae, vel aliis muneribus peragendis
idonea materies subacta satis atque resorpta fuerit,
praestare tamen artificiali quasi ano vitam trahere,
quam consolidatione vulneris mortem accelerare
observationes, quas Noster laudat, docuerunt.
Ani proidentia, de qua Auctor sub finem huius p. 610.
diatribis disputat, neque in mutatione situs inferioris
recti intestini partis, neque in productione tunicae
eiusdem interioris obstructae et tumefactae cerni-
tur, sed potius ROBINO, aliisque testibus, voluuli est
species; nam coecum intestinum et maxima coli
pars in ultimam huius, et in superiorem recti inte-
stini partem, velut in vaginam, immittitur, ita ut,
nisi prominentem canalem caute examines, pro
ipso recto intestino habere illum possis.

XXII. CAMPER de bracheriorum construendorum p. 616.
ratione. Enarratis breuiter atque diiudicatis iis
praeceptis, quae nonnulli celebres chirurgi de his
fasciis

fasciis construendis dederunt, sua Auctor conamina, quibus eas perfectiores reddere studuit, recenset, simulque de methodo, quam optimam deprehendit, accurate refert, et idoneis figuris praecepta sua illustrat.

P. 643. XXIII. PIPELETTI, iun. *animadversiones de fallacibus herniarum omenti signis*. Multo studio, longaque opus esse experientia, ut ab aliis morboſis affectionibus diſtingui epiplocele poſſit, inter omnes artis peritos conſtat; namque mox varicocele ea aemulatur, mox hydroceles, ſarcoceles, cet. prae ſe fert ſpeciem, redditque proinde conamina medici prorſus inania. Et primum quidem ſpermatico funiculo adiacens omenti portio, eaque obſtricta et tumida reddita pro varicoſo ipſorum ſpermaticorum vaſorum tumore haberi facile poteſt, quod genuinis characteribus epiplocele fere deſtituitur. Saepe tamen Noſter obſervauit, ſubitaneas mutationes, quas calor et frigus in tumore producunt, omenti herniam teſtari, varicocele non item; calore ſcilicet atque humiditate cito tumor augetur, frigore autem volumen illius valde imminuitur, quod ſecus in pampiniformi plexu, eoque varicoſo euenit, qui licet pariter frigoris vi conſtringatur, hic tamen effectus adeo conſpicuus non eſt, quam in omenti hernia. Praeterea conuenire Auctor reperit, ut, ſi aeger ſitu ad reductionem herniae idoneo utatur, chirurgus rationem formae tumoris habeat; etenim ſi cirſocele tumoris cauſa eſt, non mutata eius forma deprehendetur, volumen autem herniae ut plurimum inuenietur quodammodo imminutum cet. Iam vero ſi, omenti hernia aegrum laborare, his aliisque ſignis conuiſtus chirurgus eſt, reductio inſtitui, et apta fascia omenti pars retineri debet; ſuſpenſorium bracherio applicare expedit, quando caſus complicatus eſt, elasti-
sticæ

ficæ autem scroti virtuti augendæ valde profuisse externum aquæ frigidæ vsum variæ Auctorem observationes docuerunt.

Cum hydrocele confundi etiam omenti hernia potest; sic vidit Noster aegrotum, cuius epiploon in scrotum delapsum, in eoque valde extensum erat, et ita inuoluebat testiculum, vt hæc pars duplo maior, quam in naturali statu esset. Examine instituto hunc aegrotum hydrocele laborare Auctor credebat, quum autem animaduertisset, volumen tumoris alternis vicibus mutari, et tumorem ipsum quandoque vel prorsus, vel aliquo modo quasi evanescere, morbum denuo examinavit, et, vera eius natura detecta, reductionem instituit. p. 646.

Sarcocelen aemulatur omenti hernia, cum prolapsa pars scirrhusa reddita est, vel osseam aut quasi lapideam induit naturam; aliquando etiam epiploon in scrotum illatum testiculi formam assumit, vt facile possit credi, tribus testiculis hominem epiplocele affectum a natura donatum esse. Frequentius autem euenire Noster refert, vt pro glandulosa obstructione hæc affectio habeatur; sic aegram habuit sanandam, in cuius inguinali plica tumor paululum oblongus et nucis magnitudine conspicuus erat, qui sentiendi virtute destituebatur, nec incommodis dabat occasionem. Impulsu, quem tussis in eo producebat, Auctor potissimum nixus, omenti hernia aegrotam laborare suspicabatur, quæ de re externum medicamentum ex emplastro de cicuta et diabolano mixtum applicabat, cuius virtute duodecim aut quatuordecim diebus post tumor ita fuit imminutus, vt facile vera mali natura intelligi, et omentum reduci posset. p. 647.

XXIV. BORDENAVE *de causticorum in hernia-* p. 651
rum cura adhibitorum noxiis effectibus. Quanquam
Tertiæ Decad. Suppl. II. Z variū

varii cum veteres, tum recentiores chirurgiae doctores retinendis in naturalibus suis sedibus herniis nullam medicinam magis idoneam iudicarunt, quam cauterii vel actualis, vel potentialis applicationem; summorum tamen virorum experientia evictum est, noxios per saepe atque lethales effectus hanc medendi rationem esse secutos, neque escharam hoc modo in annulo, dissectis primum integumentis, productam id effecisse, ut annulus redderetur angustior atque firmior, et intestinorum prolapsus impediretur. Qua de re mirandum omnino est, MAGETVM quendam nuper huic, iam pridem explosae, herniarum radicitus veluti sanandarum methodo excolendae denuo operam impendisse, eamque ipsam a GAVTHIERO, facultatis medicae parisiensis doctore, variis in scriptis *) laudatam fuisse atque commendatam. Operae ergo se pretium facturum censuit BORDENAVE, si argumenta, quibus GAVTHIERVS ad excellentiam huius methodi demonstrandam usus est, diiudicaret, eaque cum rationibus, tum experimentis refutari ostenderet.

1. Atqui sunt profecto dubia, quae Noster MAGETO atque GAVTHIERO opposuit, ita comparata, ut dilui omnino non possint; etenim nituntur tristissimis effectibus, qui caustica medicamenta ab ipso MAGETO adhibita in variis aegrotis comitati sunt, quorum quippe vnus intestini vulnus, idque haud facile sanandum, hac sibi medicina contraxerat, alii vero, vehementibus primum doloribus praegressis, gangraena, eaque nullo remedio compescenda, obierant.

p. 670. XXV. SABATIERI *disquisitiones historicae super variis hydrocelen radicitus curandi methodis.* In per-

*) Conf. Journal de médecine, pharmacie, chirurgie, etc. mens. Nouembr. C1810CCLXXIII. it. Journal des Savans.

perconsensendis rationibus, quibus iis, qui aquam in vaginali testis tunica collectam habent, mederi salutaris artis magistri studuerunt, hunc Noster secutus est ordinem, ut primum de incisione atque excisione ageret, tum applicati cauterii, setacei et turundae vires expenderet, et tandem iniectionum faceret mentionem. Et ad incidendi quidem methodum quod p. 671. attinet, eam CELSI, GALENI, AEGINETAE, cet. iam tum temporibus in usu fuisse, et FABRICIVM *Hildanum* eam lubenter, atque felici cum successu instituisse, variis Noster testimoniis comprobatur; at vero nonnulla etiam in chirurgorum scriptis exempla, quae de infelici huius methodi successu testantur, inueniri addit, et SHARPIVM monet historias duorum aegrotorum reliquisse, qui etsi robusti satis, nec male constituti videbantur, peracta tamen operatione symptomata varia, eaque difficulter mitiganda, experti sunt. Causas grauium huiusmodi symptomatum, quae nonnunquam operationem sequuntur, varii in eo positas putarunt, quod difficulter membranae suppurent; hinc consultum fuit, ut causticis vaginalis tunica irritaretur et lenis hac ratione promoueretur suppuratio. AC BERTRANDVS quidem antimonii oleum huic fini admodum aptum inuenit, et videtur haec medicina omnino magis conuenire, quam commendata a LEDRANIO ad hunc scopum aluminis in aqua solutio, quae suppurationi sufficienti excitandae impar sit. Ceterum ut radicitus morbus incisione sanetur oportet, qua de re curandum est, ut interior sacci superficies vbique suppuret et ad salutarem exfoliationem disponatur; nam si qua portio remanet, quae cum testiculo coniunctionem iniit nullam, verendum est, ne serosus humor denuo colligatur. Neque tamen solum expedit, ut sacci interior facies suppuret, verum in testiculi superficie pariter genera-

tio et puris exfoliatio promouenda est, vt albuginea tunica cum interna cystidis membrana coire possit. Haemorrhagia, quae, POTTIO teste, operationem nonnunquam insequitur, graue est symptoma et quandoque lethale, aduersus quod corticis peruviani et opii vsum cum fructu POTTIVS semel adhibuit, Noster tamen putat, ipsi compescendo aquam RABELII, aliaque adstringentia interne assumpta magis, quam POTTII medicinam, esse idonea.

p. 681. Exscindendi methodum SABATIER eam, quam DOUGLASIVS *) commendauit, laudat, simulque opposita ipsi dubia diluit, et incommoda, quibuscum ea coniuncta est, haud valde, dicit, esse timenda, quae multis commodis compensentur; etenim symptomatica febris, quae operationem comitatur, lenis deprehenditur, medela est facilis, et reditus mali locum habet omnino nullum. Expedit autem, vt omnis vaginalis tunica ad illum vsque locum, vbi inferiori spermaticorum vasorum funiculi parti vnitur, chirurgica manu remoueatur; nam facile est ad intelligendum, occasionem aquis rursus colligendis prorsus haud adimi, nisi omnis sacculus, in quo illae insunt, extirpetur. Praestantia huius methodi variis obseruationibus confirmari potest, et potissimum experientia LOUISII ipsi fauet, qui, cum incisio bis frustra instituta fuisset, excisionem egregium successum fuisse insecutum testatus est.

p. 687. Nonnulli, duabus his methodis haud contenti, hydroceles curationem ita instituendam putarunt, vt sacculus vel actuali, vel potenciali cauterio aperiretur, et aquarum exitui daretur occasio. Neque vero omnes, qui hanc medendi rationem commendarunt,

*) A treatise on the hydrocele by JOHN DOUGLAS, London MDCCCXV. comm. nostr. Vol. VI. P. IV. p. 700.

derunt, eodem modo in causticis applicandis vfi sunt; namque alii hydrocelen in omni sua longitudine huiusmodi remediis aperuerunt, alii tantum hiatus mediocris magnitudinis in tumore producerunt, vt humor collectus effluere, et simul in superficie sacci interna inflammatio atque suppuratio testiculi cum membrana cohaesionem productura, excitari posset. Atqui haec altera methodus in Anglia potissimum solemnis est, et, ELSIO auctore, optimo cum successu instituitur. Neque profecto est, inquit Noster, cur de excellentia huius methodi subdubitemus; etenim cum applicatum hac ratione causticum in vaginali tunica inflammationem, eamque omnem sacci internam faciem late occupantem, producat, et tandem putrida suppuratione atque escharis terminetur, non potest ea non maloradicatus tollendo par esse, omnemque reditui eius occasionem praeripere. Etsi vero in anteriori et inferiori scroti parte causticum applicari debere varii perhibuerunt, illud tamen alii etiam scroti loco admoneri posse, neque praeterea euentum minus esse felicem, Noster iudicat. Observationes ex variis chirurgicis operibus excerptae et huic disputationi additae placitis Auctoris stabiliendis admodum aptae sunt.

De modo hydrocelen setaceorum ope sanandi eandem cum POTTIO *) Noster fouet mentem, cuius proinde operandi methodum describit, et observatione a se ipso facta eam illustrat.

In turundae applicatione ita esse versandum, Auct. p. 709. Auctor dicit, vt, incisione primum, quae digiti longi-

Z 3 tudi-

*) A treatise on the hydrocele, or watry rupture, and other diseases of the testicle, its coats and vessels, by PERCIVALL POTT. The second edition, London, MDCCCLXVII. vid. Comm. nostr. secund. decad. Suppl. II. p. 235.

tudinem habeat, in inferiori scroti parte facta, turunda ex carpto lino, vel spongia parata, et oleo rosato illita, in eam immittatur. Finis huius operationis est is, vt vulnus turunda apertum seruetur, leniter irritetur et ad puris generationem disponatur, quo tunica, praegressa suppuratione, coniunctionem cum testiculo inire possit. Ceterum fuerunt, qui plumbea cannula, vel cereo turundae loco vsi, mox felices, mox noxios euentus se animadvertisse perhiberent; in vniuersum autem hanc methodum suadendam non esse, Auctor fatetur, quae fistulis et abscessibus occasionem dare possit.

Ultimus tandem hydroceles radicitus sanandae modus cernitur in iniectione cuiusdam liquoris, cup. 720. ius vi mox lenior, mox vehementior inflammatio excitetur. Solet nimirum in hunc vsu vel vinum, vel spiritus eiusdem a chirurgis summo interdum eum fructu adhiberi; nam SHARPIUS hominem quadraginta et duos annos natum, qui pluries punctiorem erat passus, iniectione feliciter restituit, et MONRO, castrensis chirurgus, eodem auxilio multis aegris reddidit sanitatem. In Gallia nuper singularis huic methodo excolendae opera data est, pluresque ad academiam missae sunt observationes, quibus SHARPII et MONROI experientia satis confirmatur. Et SAUCEROTTE quidem vinosi rubrarum rosarum infusi in saccum hydroceles tantum iniecit, quantum aquae ex eo punctiione extraxerat, optimosque in duobus aegrotis hanc medicinam effectus praestitisse animaduertit. Ter autem in quouis aegroto hanc iniectionem repetiit, ita vt in altero liquorem quauis vice per trium horarum spatium, in altero autem prima et secunda vice pariter per tres, tertia autem per quinque horas in sacco relinqueret. Tumor et febriles insultus hanc operationem sequebantur, repetita

petita tamen sanguinis missione, idoneo victu, quiete et cataplasmatibus anodynis primum, tum tonicis haec symptomata mitigata sunt. MAIAVLTVS duas uncias spiritus vini in cavitatem ab aqua liberam redditam iniecit, et liquorem per duo minuta in ea morari fuit, faccumque simul manibus contrectauit, ut in omnes eiusdem partes vini spiritus diffunderetur. Edueto deinde per cannulam rursus liquore, qui multis aëreis bullis mixtus, et lacteo colore erat conspicuus, cannulam ipsam soluit et emolliens cataplasma adhibuit. Tumor, qui operationem sequebatur, etsi satis insigni magnitudine conspicuus erat, topicis tamen medicamentis et sanguinis missionibus quinto, aut sexto die post fuit dissipatus. Multos aegros hac ratione restitutos fuisse MAIAVLTVS testatus est, Noster autem, eam tollendo malo mox suffecisse, mox breui post operationem tempore illud rediisse, et quandoque graua symptomata, velut spermatici funiculi tumorem, ventris tensiones, vehementem febrem, cetera iniectiones huiusmodi fuisse secuta, obseruauit. Qua de re, ait, non omnibus hydrocele affectis, sed iis potissimum, quorum malum simplex et parum inueteratum est, haec medicina conuenit. Caustici atque setacei vsus huiusmodi aegris pariter accommodatus est; excisio e contrario conducit, Nostro auctore, iis, quorum saccus durus euasit atque spissitudinem contraxit, prout etiam illis, de quibus verendum est, ne inflammatio in interna sacci facie excitata naturam morbi mutet, cetera.

XXVI. CAMPER de partibus propter caput inclauatum molestis, et de instrumenti Roonhuyfiani in iis v/u. Disputat primum Auctor de ratione, quae sit inter partus ob inclauatum caput difficiles, et inter eos, quos aliae causae molestos reddunt, tum instrumenta ad ROONHUYSENI modum parata, quibus BRVYN, BOOM et TITSING, obstetriciae

artis inter Belgicos magistri, vñ sunt, describit, et diuersitatem, quae ea intercedit, cum sermone, tum figuris declarat, tandemque modum, hoc instrumento recte vtendi, docet, et simul de smelliani forcipis vsu quaedam addit. Male autem ROONHUYSENI sectatores contendisse monet, inclauatum caput semper ita situm deprehendi, vt occiput versus pubis os spectet. et frons in sacri ossis cauitate posita sit; etenim plus, minusque obliquo illud vtitur situ, et quandoque cauitatem peluis transuersali ratione occupat, quandoque faciem praebet conspiciendum. Attamen praeternaturali huiusmodi capitis situ deterreri ab instrumenti roonhuyseniani applicatione chirurgus non debet; nam quando obliquitas non magna deprehenditur, eo vti omnino potest, quemadmodum COOPMANS animaduertit. VANDERHAAR, chirurgus, idem vtile inuenit, cum caput transuersim situm esset, vt occiput versus sinistrum matris ischium spectaret, et STYLKE-IANS, chirurgus Snecae celeberrimus, partum propter inclauatum caput, cuius facies conspiciebatur, molestum eo ipso instrumento facilem reddidit.

P. 747. XXVII. BRASDOR *de amputationibus in articulis.* Multo labore Auctor in hoc commentario argumenta collegit, quibus amputationem membrorum ex articulis commendare, eamque methodo operandi hactenus vsu receptae praeferre studeret. Et primum quidem suam opinionem summorum quorundam chirurgorum, velut BARTHOLOMAEI MAGGII, FABRICII *Hildani*, PETITI*), aliorumque experientia niti, eique etiam argumenta a modo brachium, atque

*) *Traité des maladies chirurgicales, et des opérations, qui leur conviennent. Ouvrage posthume de M. J. L. PETIT, publié par M. LESNE, à Paris, MDCCCLXXIV. Tom. III. p. 224.*

atque digitos amputandi petita admodum fauere iudicat. Etenim quum commune fere sit chirurgorum praeceptum, brachium, si morbus, qui amputationem necessariam reddit, superiorem humeri partem occupat, ex articulo refecari, et in manibus operationem eodem modo institui debere, non potest non, inquit Noster, ex felici successu, quem hanc chirurgiam comitatum esse variae observationes testantur, facile colligi, eorum, qui alia membra ex suis articulis haud debere excindi perhibent, placita idoneis argumentis esse destituta. Neque vero est, auctore Nostro, membrorum ex articulis amputandorum ratio reliquis methodis periculosior existimanda, quae felici ut plurimum successu terminetur, et paucis aegrum incommodis exponat; hinc si propter aliquem cruris morbum amputatio in femore institui debeat. ex articulo ipso potius membrum excindendum esse, hacque methodo, quod locus, in quo operatio instituitur, a trunco magis est remotus, vulneris superficies deprehenditur minor et dolor, inflammatio atque suppuratio, minus sunt vehementes, nec remedia sanguinis sistendi causa adhibita grauib. symptomatibus producendis materiem praebent, omnino periculum imminui patet. Accedit, quod chirurgus vno tantum scindente instrumento hanc operationem peragere possit, neque incommoda, quibus ferra occasionem dat, velut membri concussionem, membranae medullaris inflammationem, deprauationem medullae, cet. debeat timere. Atqui his Noster argumentis ad demonstrandam suam sententiam utitur, quibus relatis observationes quasdam a SEDILIERO, HOINO, DE p. 767. LA MARTINIÈRE, cet. sibi communicatas in altera diatribes parte recenset, ex iisque simul colligit, dignam omnino esse eam, quam suavit, membrorum

rum refecandorum rationem, quae chirurgis commendetur, et methodo vsu receptae praeferatur. De ipsis operandi rationibus, quae variis membris accommodatae sint, in tertia parte Auctor prolixè loquitur, optatque, vt, quid vere statui de methodo membra ex articulis exscindendi debeat, repetitis tentaminibus definiatur.

P. 791. XXVIII. SABATIER *de luxationibus femoris ex interna causa ortis.* Obuenire quandoque femoris luxationes, quae ortum contusioni, vel alii interno malo violentia quadam externa producto debeant, nec tamen cum laesione in externis partibus conspicua coniunctae sint, multis multorum observationibus constitit. Etsi vero nequit negari, femur potissimum morbosae huiusmodi affectioni esse expositum, male tamen PETITVS, eam in hoc tantum osse locum habere, neque in aliis partibus animadverti, contendit, quippe cum alia quandoque membra simili ratione affecta deprehendantur. Quod autem ad femoris luxationes ex internis causis productas spectat, earum ortus non solum explicari debet ex cartilaginum, glandularum HAVERSIJ, et ligamenti rotundi contusione, superioris ossis femoris partis ad cavitatem cotyloideam vehementi allusione excitata, et progenita exinde inflammatione, nimiaque synoviae collectione, qua femur ex cavitatem sua pellitur; verum etiam erosionem et destructionem partis ossis ilei, cui femur vnitum est, similes quandoque effectus producere, Noster ter observavit. Etenim quum funera hominum, qui ex luxatione femoris partim lapsu in genu, partim in trochanterem, cet. excitata mortui erant, difsecavisset, cavitatem ossis innominati semper carie exesam, et molles partes pure destructas reperit. Sunt vero huiusmodi luxationi cum iuvenes, tum adulti homines expositi; hoc tamen magis ad eam aliquis

aliquis idoneus censendus est, quo minori duritie ossa sua vtuntur. Ceterum si semel malum radices egit, morte illud semper terminatur, quod progenita caries latius serpit, et profundius in ilei os penetrat; hinc auerti tantum illud arte potest, sanari non item. Conuenit proinde, vt, si indubitatis signis, velut dolore vehementi in femoris articulo post lapsum statim enato, impossibilitate membrum mouendi, tumore paulo post insecuto, et plus minusue insigni febre, cet. de imminente periculo certi fuerimus redditi, illud remediis discutiendae inflammationi accommodatis, topicis emollientibus atque relaxantibus, et potissimum repetitis venae sectionibus, cet. imminuere atque auertere studeamus.

XXIX. GUGENOT *de luxationibus inueteratis.* p. 803.

Inanis plerumque, aut saltem admodum difficilis iudicata est a multis chirurgis ea opera, quae reponendis luxatis ante longum tempus membris, neque statim in suum locum reductis impenderetur, quod, vt FABRICII ab *Aquapendente* vtamur verbis, *firmam ea sibi sedem fecissent, ita, vt callo etiam quodammodo obduruerint; praeterea cauitates ipsae carne replentur, qua os etiam repositum nihilominus a proprio sinu, prolabi cogatur.* At enim vero, etsi summorum quorundam virorum auctoritate hoc placitum nititur; valde tamen illud restringendum esse, neque reductionem luxatorum iam pridem membrorum semper frustra tentari, Noster obseruatione quadam fuit edoctus. Femina scilicet, quae partus tempore recte sibi femoris luxationem contraxerat, diu hoc malo, quod vera eius natura ignota esset, laborauit, multaue remedia absque omni fere salutari effectu adhibuit. Tandem vero cum nostrum Auctorem ea consulisset, qui femur luxatum esse cognouit, eiusque adeo reductione.

ductionem suavit, feliciter malum sanatum fuit, quanquam per biennium aegra eo laborauerat. Ceterum reductionem ipsam, quam balneorum et stillicidiorum vsus praecefferat, CARANIS, genevensis chirurgus, instituit.

p. 821. XXX. FAURE *commentarius de caloris actualis in sanandis ulceribus efficacia.* Quum repetitis Auctor tentaminibus fuisset edoctus, emplastra, vnguenta, aliaque his similia ad ulcerum sanationem commendata remedia noxios saepenumero, neque salutares produxisse effectus, eaque mox sanationi obfuisse, mox eam retardasse: operae se pretium facturum existimauit, si medendi methodum, quae ulceribus magis, quam vnguentorum, cet. vsus, esset accommodata, sibi redderet cognitam, suaeque circa hanc rem instituta pericula publici iuris faceret, ut reperitis obseruationibus nouae methodi excellentia posset confirmari. Narrat proinde in hoc opusculo grauius primum symptomata, quibus vnguenta varia ad ulcerum sanationem adhibita occasionem praebuerunt, et deinde multis argumentis atque obseruationibus probare annititur, calorem actualem esse his malis tractandis idoneum, eumque nulla incommoda, quibuscum topica laudata coniuncta sunt, afferre. Methodus, qua in applicando calore Auctor utitur, est haec: carbonem candentem ad affectum locum admouet, ut vehementissimum aeger calorem sentiat, nec tamen ipsa pars laesa comburatur; remouet deinde rursus carbonem et paulo post ab aegro ipso eum denuo applicandum, huncque laborem saepe repetendum curat, ut sanatio acceleretur. Atqui hoc remedio optimos Auctor vidit in cutis variis morbis produci effectus; etenim non solum aduersus exigua quaedam mala in digitis conspicua et perniones eo feliciter vsus est, verum etiam panaritium, quae

quae inter carnes et tendinum capsulas sedes habebant, aliaque grauiora vlcera actualis caloris vsu breui tempore sanauit.

Vires autem exserit calor fauriana ratione ap. p. 843. plicatus cum in ipsum vlcus, tum in adiacentes partes; nam margines vlceris, auctore Nostro, viuificat, fundum eiusdem deterget, obstructions adiacentium partium tollit, et ipsam sanationem hoc modo procurat. Ceterum malignis etiam vlceribus, velut carcinomatibus occultis atque apertis, iisque vulneribus, quae extirpata mamma cancro affecta remanent. hanc medendi methodum aptam esse, Noster iudicat, simul tamen monet. illas operationes atque sanandi modos, qui fistulosis vlceribus, iisque, quae specifico cuidam veneno originem debent, conueniunt, ea haudquaquam reddi inutiles, cet. Effectus caloris solis, cum quo etiam tentamina quaedam Auctor instituit, illis, quos candentes carbones produxerat, prorsus fuerunt similes.

XXXI. *Additamenta quaedam ad varios tractatus* p. 863. *in hoc volumine contentos.* Ea potissimum placita, quae auctores commentariorum de hernia cerebri, de fistulis saliuilibus, de labio leporino, de causticorum aduersus hernias vsu, et de vecte roonhuyseniano defenderunt, breuiter in his supplementis repetuntur, et nouis partim argumentis, partim obseruationibus illustrantur.

XIX.

Mémoire sur les moyens de reconnoître les Contrecoups dans le Corps humain, & d'en prevenir les suites, par Mr. DUVERGE, 2. ed. à Tours, chez F. Vauquer. Lambert, imprimeur libraire MDCCLXXIV. 8. pagg. 199. Tab. aen. 2. *).

h. e.

*) Prodiit etiam versio huius libelli: *Herrn DUVERGE' Abhandlung über die Mittel, die Gegenstände im*

h. e.

Commentatio de remediis contrafissurarum in corpore humano cognoscendarum, ac de praecauendis earundem effectibus. Auctore Cl. DUVERGE'.

Noster hoc argumentum ab academia Tolosana *) propositum elaborauit atque hic publici iuris fecit.

- Vniuersa commentatio tribus absoluitur partibus, quarum prior tractat plagarum et percussionum capitis laesiones, posterior pectoris infimique ventris et vltima extremitatum. Quibus in vniuersum consideratis progreditur Cl. Auctor ad eas, quae cerebrum eiusque membranas ac vasa afficiunt, quaeque *commotiones cerebri* appellantur.
- p. 11. Deinde de causa harum laesionum tractat et de di-
- p. 13. versis earum speciebus, quarum quinque numero
- p. 15. esse cum aliis asserit auctoribus, nimirum a) si os
- p. 18. percussum rimas agat vel sursum vel deorsum, b) si futurae vel longius vel propius percussione secesserint, c) si ob cranii resistantiam fiat fractura versus parietalia ossa, d) si interna superficies rimas acceperit ac fracta sit, e) si fractura ab vno osse ad alterum vergat e diametro.
- p. 21. His praemissis, obseruationes suas theoretico
- p. 27. practicas quindecim exemplis illustrat atque firmat.
- p. 60. Ad symptomata autem hic superuenientia refert inuoluntariam excrementorum ac vrinae eiectionem, vomitiones, aurium tinnitus, subitaneam sensuum internorum abolitionem, prostrationem in terram, sanguinis e naso et auribus emissionem etc.

Itaque

menschlichen Körper zu entdecken, und ihre Folgen zu verhüten, a. d. Fr. von KARL GOTL. MORIZ. Leipzig 1781. 8.

*) v. comm. nostr. Vol. XIX. p. 549.

Itaque ad vulnera ipsi cranii ossi infliēta propius p. 65. accedit, multaque affert, quae auctoritatibus LV-
SITANI, TVLPII, BORELLI, ARCAEI, VARIOLAE
et CAMPISII fulciuntur.

Maiores, testante iam HIPPOCRATE *), pre- p. 90.
mitur difficultatibus commotio cerebri, cuius tres
potissimum effectus commemorantur, videlicet
momentaneus ac inordinatus spirituum motus
cum vasorum ingurgitatione, ruptura vasorum cum
effusione humorum in illis contentorum, et mol-
lis cerebri substantiae depressio. Quorum causis p. 100.
multiplicibus explicatis eas in primarias ac secun-
darias diuidit Noster. Quoad medelam duo praeci-
pit, nimirum qua ratione in leuioribus et qua in
grauioribus cerebri commotionibus sit versandum.
Nequaquam dissentit ab optimis auctoribus, san-
guinis missionem et legitimam victus rationem,
praecipue si faciei tumor id requirere videatur, ne-
cessariam esse. Grauiora si sint symptomata
sectio iugularis venae et arteriae temporalis haud
leue affert leuamen, et sanguinis motum consue-
tum hac ratione in cerebro restitui posse, Ipse
cognouisse sese profitetur vltro, quibus vt addan-
tur sanguisugae, ventosae humidae, cauterisationes p. 134.
venarum capitis, vesicatoriorum vsus, coniunctus
cum ptisana, cui antimonium et sal tartari aut aliud
remedium purgans sit adiectum, suadet. Morbo p. 162.
paulo obstinatori trepanatio in opposita capitis
parte est curanda, et si opus est, repetenda.

In altera huius libelli parte proponuntur vul- p. 150.
nera pectoris et infimi ventris, quae occasione pla-
garum et percussionum capiti inflictarum ob arte-
riarum carotidum et vertebraliū consensum fir-
mam in his regionibus fixere sedem. Sanguinis liqui- p. 159.
dem

*) Aphorism. Sect. VII. 58. Coac. praenot. n. 320. T.
I. et de morb. L. I. S. 4. T. II.

- dem interrupta in cerebro directio tales effectus in pulmonibus proferens ad infimi ventris progreditur vasa, et abundans sanguinis copia in aorta descendens, diaphragmatis, stomachi et omnes ramos coeliacarum replet, ita vt distensione rampant et suppurationem efficiant. Exemplis declarat Cl. Auctor commemoratis a DUPOUTEAU et
- p. 164. BOUDEAU, inter omnia viscera hepatem inprimis suscipiendis fouendisque suppurationibus esse aptum, p. 167. mortemque inde facile accelerari posse. Omnia denique ex obstructionibus in infimo ventre factis propter eius influxum in superiora viscera et cerebri simul deduci posse sibi auctor persuasit.
- p. 168. Sed in his minime subsistit: sub censum enim vocat plagas quoque et percussiones his ipsis partibus alia ex causa inflictas, quae produntur doloribus grauissimis, anxietatibus, oppressionibus violentissimis, tandemque suffocatione, quo quidem in difficili casu, si medela quaedam speranda sit futura, frequens reiterataque sanguinis missio, sanguisugarumque admissio in glandulis axillaribus,
- p. 173. aliquid auxilii praestare poterunt. Vt autem effectus horum praecaueantur vulnerum, bronchotomiam et sufflationem aeris in arteriae asperae annulos et sanguinis missionem suadet. Praeter recensitos ab auctore modos, quibus abscessus et ulcera in pectoris cavitatibus oriri possunt, alii quoque existant, quos tamen sicco, quod aiunt, pede Auctor transit, quum iam centies ab aliis dicta noluit repetere. Vt tamen aliquid saltem fecisse videatur, exemplum quoddam singulare addidit perfanati cuiusdam aegroti, cuius historiam eo consilio legisse non poenitebit cuiquam, quoniam ex ea intelligitur, quam ratione in pectoris ulceribus tractandis versatus sit auctor.
- p. 184. Tertia denique opusculi huius parte agitur de vulneribus ex plagis et percussionibus in extremitatibus

tatibus humani corporis existentibus. Inter quae frequentissima esse deprehenduntur humerorum luxationes; quarum, quum exactae tractationes a PETITO et DUVERNEYO exstent, quibus simul remedia his morbis aptissima describuntur, vberior explicationem omisit auctor, suosque lectores ad horum librorum attentam lectionem ablegat.

Caeterum totum hoc Auctoris scriptum Ipsi vtique cedit in laudem, quod tanta accurratione ac praecisione omnia congegserit, quae de hac materia dictu scituque necessaria visa sunt, estque, vti nobis quidem videtur, viam ingressus rectam, qua nobis aditus ad maiorem cognitionem horum vulnorum paratur, quem quidem aperiturum esse se propediem in maiori hac de re opere ad calcem libelli promisit.

XX.

Manuel secret et analyse des remedes, de MM.

SUTTON pour l'inoculation de la petite vérole, par M. DE VILLIERS. à Paris, chez P. Fr. Didot jeune libraire de la Faculté de médecine de Paris, Quai des Augustins. 1774. 8. pagg. 37.

h. e.

Secretum manuale et analysis remediorum Cll.

SUTTON pro variolis inferendis, Auctore Cl. VILLIERS.

Nuper iam secretum Suttonianum a Cl. GARDANE *) detectum commemorauimus ibique rerum, ad methodum hanc inferendi variolas spectantium,

*) v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 135.

Etantium, mentionem fecimus; breuiiores hic itaque esse nobis licebit. Suttoniana methodus e documentis variis eruta hic narratur et remedia per ignem experientiamque sunt tentata, e. gr. pulvis ROBERTI JAMERII, succus vel iulapium Cluttonianum.

p. 8.

Pus quo crudius, eo melius. A Nostro et ex cadaueribus variolis correptis sumi posse illud conceditur, inseriturque methodo, qua Cl. DIMSDALE *) vti solet. Inoculatis aer liber non denegatur, et ne suis quidem negotiis vacare opus est aegro.

XXI.

Réfutation de quelques reflexions sur l'opération de la hernie, insérées dans le quatrieme volume des mémoires de l'Académie royale de chirurgie. Par M. LE BLANC, Professeur royal d'anatomie et d'operations aux ecoles de chirurgie d'Orleans etc. à Londres et se trouve à Paris chez Guillyn, libraire, Quai des Augustins. MDCCLXVIII. plag. I.

h. e.

Monitorum quorundam super herniarum operationem, tomo quarto commentariorum Academiae regiae chirurgicae insertorum, refutatio, Auctore Cl. LE BLANC.

Methodus hernias annulo per digitum instrumentumue dilatato reponendi, anno 1752 Academiae a Cl. Auctore proposita, nuper autem a Cl. LOUIS, **) nomine tamen Auctoris non indicato, vt impossibilis, inutilis et periculosa reprobata, ita his in

*) v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 135.

**) vid. comment. nostr. Vol. XVI. P. I. p. 18.

in paginis defenditur, vt responsione ad obiectiones singulas, simul recusas, apposita, hanc operandi rationem non modo adhibitam esse saepius, verum feliciter quoque cessisse semper, illaque, quae incisione peragitur, vel propterea praestantior esse ostendatur, quod, quamuis incisio non penitus reiici vbique possit, cicatrix tamen, quam illa relinquit, non adeo firmiter hernias retineat, quam quae a dilatatione nascitur. Ceterum sicubi de argumentis ab experientia ductis quaestio est, ad eas observationes, quas Cl. Auctor in opere de herniis nuper impresso exposuerat, prouocatur.

XXII.

IOANNIS BAPTISTAE IOSEPHI ZAVSCHNER, A. A. LL. Phil. et Medic. doctoris, dissertatio de sale a mineralogis haud descripto, opera eius inuento, eruditis communicando ex occasione acidularum ad Pragam recens ab eodem detectarum, a loco *na Wenecku* coronariarum, a per illustribus dominis possessoribus Ziegerinarum nomine insignitarum. Praegae, typis Ioannis Iosephi Clauser, regii typographi MDCCLXVIII. 8. pagg. 183. praeter dedicationem et praefationem.

Cl. ZAVSCHNER, qui etiam de elementis et viribus medicis aquarum mineralium Teplensium *) scripsit, huius salis indolem duobus capitibus tradit, quorum vnum principia acidulas coronarias proxime constituentia attinet, alterum vires medicas vsumque harum spectat.

Hunc salem Noster detexit primum in via sa- p. 2.
xosa, *Pruska* dicta, vbi albescens quid efflorescebat,

Aa 2

quod

*) v. comment. nostr. Vol. XIV. p. 536. sq.

quod gustabat et sapidi quid inesse deprehendebat, dein in aqua puteali et duobus aliis fontibus.

p. 117. Duplex ea propter huius salis ZAVSCHNERO a loco natali occurrit varietas, altera ex saxo efflorescentis, velut in *Pruska*, altera acidularis, velut in acidulis coronariis seu Ziegerinis. Sal a Nostro detectus ex acido vitriolico et terra quadam alcalina constat. et ad salia neutra refertur, ita tamen, ut ab omnibus omnino salibus neutris hactenus notis sit diuersus. Varia iam enarrat experimenta Cl. Auctor ad hoc sal definiendum a se cum parte aquae solubili, tam sapida, quam insipida, et cum parte aquae per se insolubili instituta et saepe repetita. Ex quibus nos, breuitatis causa, aquae putealis coronariae principia proxima hic communicabimus. Patet enim, inquit Cl. Auctor, haec principia proxima esse I. salem meum nouum neutrum disterninum: II. argillam: III. terram alcalinam seleniteam: IV. vitriolum martis caducum, ut ex terra alcalina et acido vitriolico nascatur selenites, ochra martis dimissa: V. aquam communem simplicem seu talem, quae enumeratorum principiorum ultra nihil suppeditat.

p. 150. Adscribit Noster huic medicinae adstringentem incidentem, stimulantem, resoluentem, corrigentem abstergentem et euacuantem virtutem. Quapropter illa conducit laxitati, morbis a glutinoso spontaneo, a vermibus, obstructionibus frigidis, febribus intermittentibus, vertigini, paralyfi, epilepsiae, variisque affectionibus conuulsivis, hypochondriacis, hysteriis, hydropi, ictero, morbis articularibus, podagrae, cachexiae, rachitidi, morbis virginum cet.

p. 168. Dosis huius salis a scrupulo dimidio ad drachmam vnam pluresue ad vnciam vnam vel ultra. Soluitur in aqua communi, in iure carniū, in sero lactis cet.

Con-

Consideratis viribus medicis vsuque salis huius, in p. 179.
felenitæ et argillæ acidulis coronariis admixtorum
virtutem inquit; easque ideo contra morbos par-
tium firmarum præternaturaliter laxarum, in mor-
bis spontaneis ex acido, ex glutinoso spontaneo, in
morbis a vermibus cet. prodesse putat.

XXIII.

Differtatio medica inauguralis de papaveris
vsu, tam noxio, quam salutari in parturien-
tibus ac puerperio, Auctore MAXWELL
GARTSHORE, Britanno. Edimburgi MDCCLXIV.
8. plagg. 9.

Cum opii vsus neque nimis timendus, neque in
omnibus statim morbis sit adhibendus, laudem
nostram utique meretur Cl. Auctor, quod huius me-
dicaminis vires accurate definiuerit, et quibus po-
tissimum in morbis sit exhibendum nobis commu-
nicauerit. Illum enim, qui opii vires semper con-
stantes putauerit, aequè falli constat, ac qui sub
omnibus variorum corporum conditionibus ean-
dem exhibuerit dosin perpetuo. Ipse vero Cl.
GARTSHORE primo vires opii in omnibus corpo-
ris aegritudinibus, in vniuersum considerat, deinde
modum, ad quem, et in quas corporis humani par-
tes agat, nos docet. Agit vero non solum in vasa
atque sanguinem, verum etiam in ipsa sensus in-
strumenta, quod quidem experimentis in ranarum
corporibus institutis confirmat. Cessant vero mo-
tus musculares atque vitales, quia nimis irritati
nerui tandem obtumescunt. Quibus vberius per p. 18.
tractatis ad parturientium morbos speciatim, quos
præ caeteris pertractandos sibi sumserat, progre-
ditur. Prodest vero, ut breuiter dicamus, fere in
omnibus

omnibus parturientium morbis, a nimia quadam irritatione ortis, abortumque minitantibus, quod experientiae auctoritate ut plurimum confirmatur. Ipse tamen fatetur, opii vsum saepenumero impediri posse, partim grauidae idiosyncrasia, partim aliis accidentalibus causis pluribus, cum nonnunquam plane nulli, nonnunquam contrarii inde eueniant effectus. Sic simili quoque ratione de puerperarum loquitur morbis, illisque exhibendum esse opium suadet, sicut ob alias causas, ita etiam ut somno reficiantur, qui quidem ad ipsarum salutem plurimum faciat.

p. 45.

XXIV.

Dissertatio inauguralis de noxis fasciarum gestationis et thoracum, Auctore C. E. KOSITZKY, Gedanensi, Gotting. MDCCLXXV. 8. plagg. 4½.

Quamquam haec Clⁱ KOSITZKY dissertatio, ea solum contineat, quae iam antea sexcenti alii dixerint, tamen attentionem nostram aliqua ex parte mereri videtur, cum accuratissime collegerit. Vniuersae vero dissertationis materiam in tria digessit capita, quorum primum de fasciatione recens naturae, alterum de ipsorum gestatione, tertium denique de thoracibus, muliebris vestitus genere, exponit. Singuli capitis breuiter enarrabimus materiam. Quod ad primum, fasciationem nempe, attinet, recte utique monet, fasciarum vsum, quamquam aduersus externarum rerum iniurias sit eximius, nimium tamen, corrumpere tenella infantum corpora, debilia atque imbecillia reddere. Inter praecipuos vero morbos ab hac fasciandi consuetudine oriundos trismus, atrophiam, ossium
variā

p. 1.

variā distorſionem atque coarctationem, indeque
pendentes partus difficilis molestias, numerandos
eſſe, et aliorum auctoritate, et ſua experientia do-
cet. Quamquam vero ex neglecto infantes fa-
ſciandi negotio damna vix vlla oriantur, quod
barbararum gentium confirmat hiſtoria, tamen
ſuadet, ob parentum falſas atque futiles opiniones,
vt neogeniti panno molli ſaepius laxequē inuol-
vantur, ita vero, vt vel ſcſciae plane omittantur,
vel certe laxē corpus circumeant. In altera vero P. 20.
diſſertationis ſeſtione, partim de noxis peruerſae
geſtationis, partim de modo, quo non noxia ſit in-
ſtituenda, fuſius diſſerit. Inter periculofa geſtatio-
nis genera, nimis duram contrectationem, tenel-
lorum ad parentum corpora appreſſionem, vno
eodemque brachio geſtationem, in cunis, brachiis
vehiculisque vehementem diuturnamque agitati-
onem, ipſiusque cantus moleſtiam, numerandam
eſſe aſſerit. Quibus quidem partim corporum in-
fantilium mutetur figura, partim vigor frangatur
atque debilitetur. Modum vero, quo ſit inſtituen-
da geſtatio e contrario, h. e. ex peruerſa geſtandi
ratione, docet. In vltima denique diſſertatio- P. 37.
nis parte, de morbis ex thoracum uſu proficiſcen-
tibus, diſſerit. Statuit vero non ſolum thoracem
ac viſcera in illo contenta corrumpi horum muni-
mentorum veſtitu, verum etiam omnes viſcerum
abdominalium deprauari actiones, vnde totius cor-
poris cachexiam oriri neceſſario oporteat. Porro ad
diuerſas aetatum pergit ſtationes, ac contempla-
tur, quinam potiffimum hac vel illa aetate orian-
tur morbi. Rachitidem ex hoc veſtitu non oriri,
contra Cll. viros aſſerit. LUDWIGIVM vero du-
cem ſequutus, melancholiae nonnunquam ortum
inde ducendum eſſe ſtatuit. Iis vero thoracum
uſum permittit, qui aliqua oſſium praediti ſint de-

formitate, vt ossa male formata consuetam recipiant figuram.

XXV.

Dissertatio inauguralis de rubedine sanguinis, quam Praef. *A. Westphal* defendit Auctor IOH. THEOD. PYL. Barda Pomeran. Gryphisw. CIOIOCCCLXXV. 4. plagg. 4.

In initio dissertationis de vsu et partibus constitutivis sanguinis loquitur, et primo elementa sanguinis, chemica ope inuenienda, enumerat, deinde earum partium mentionem facit, in quas e vena missus sponte secedat sanguis, serum atque cruorem dico. Spiritus atque sanguinis fibra ad serum numeranda sunt, vti putat. Cruor vero non solum omnia sanguinis praestat negotia, verum etiam, vti censet, coloris rubri vnica est sedes. Producitur vero calore, vt arbitratur, qui ex mixtis partibus oleosis chyli cum sanguinis cruore oritur, ex quo attritus nascitur, cuius ope partes igneae ex sanguinis phlogisto euoluantur, quae quidem residuas phlogisti partes rubro tingant colore. Probat vero sententiam suam oui incubati historia, vbi vitelli oleosae partes in vascula receptae, calore et motu interno sensim rubro tinguntur colore. Quod idem in foetuum humanorum vasis euenire asserit. Qui caloris defectus causa ipsi videtur, cur in amphibiiis et vermibus sanguis albus vel certe pallidus circulet. Vt vero sua magis firmetur sententia, variorum mentionem facit oleorum metallorumque, quae ignis calore admoti, rubra fiant. Iam reliquas hypotheses de causis, cur rubeat sanguis, breuiter vel refutat, vel illorum argumenta suae potius conuenire opinioni demonstrat.

strat. Tandem ex status morborum historia declarat, eo tempore magis pallere sanguinis massam, quo minor sit oleosarum in sanguine contentarum partium copia.

XXVI.

Dissertatio inauguralis medica de diplopia,
Auctore IOH. RVD. KLINKE, Göttingae 1774.
60 pagg. 4.

Pauca primo de oculi fabrica praefatur, atque in physiologicis eas amplectitur rationes, quas HALLERVS et alii sequuntur. Inter alia, ex hominis cuiusdam, qui, oculis et capite ad singulam vocabuli scripti syllabam directis, vnam tantummodo cernebat, exemplo contendit, puncto minimo imaginem rei in axi nerui optici clare depingi. Demonstrari porro non posse, ait, quemlibet hominem vno tantum semper oculo cernere, vt quibusdam visum fuerit, quod in quibus quidem et nonnullis contingat piscibus; quidam tamen homines altero oculo res paulo aliter conspiciere, quam altero. Progreditur deinde Cl. Auctor, ad maximi momenti disceptationem, quomodo scilicet fiat, vt duobus oculis vnum tantum obiectum videamus; refutatisque ARISTOTELIS eiusque assertarum, atque GALENI, vna cum NEWTONI, sententiis, quarum posteriorem ideo non stare posse ait, quoniam primo ad simplex obiectum videndum coalitione et confusione neruorum opticorum opus non sit, cum et sonus simpliciter tantum audiatur, nulla congressione inter ambos auditus neruos intercedente; deinde quoniam spasmus et pressione voluntaria oculi distorti duplicem obiectorum imaginem exhibeant, salua neruorum coniunctione. Verisimiliorem longe esse eorum opi-

p. 11.

p. 20.

nionem, qui contenderint, ideo binis oculis duplicia non cerni obiecta, quoniam anima ea videat in axium utriusque oculi interfectione, id est, in loco, ubi vere sint. Pluribus deinde aliis circa hanc rem refutatis, amplectitur Ill. HALLERI sententiam, quae ob similitudinem rerum perceptarum simplex tantum sensatio fiat, id quod et in binis naribus, et

P. 27. auribus, itemque in omni tactu fiat. His praemissis, ad propositum accedit, ac diplopiam vel amborum, vel etiam unius esse oculi, ait. Et illam quidem a varia spastica contorsione oculi, cephalalgiaque oriri, tum ex summorum virorum experimentis, tum ex sua testatur experientia Cl. Auctor, hominis exemplum commemorans, qui sinistro oculo paululum ad canthum internum inflexo, dextro sano, sinistrum aperiens obiecta ad latus, nec suo loco, conspiciebat, dextro vero recluso, omnia sana; cum vero ambis vteretur, cuncta videbat duplicia, ita tamen, ut quae per sinistrum intrabant, iusto minora apparerent. De illo quoque affectu, ubi, nulla contorsione externe reperiunda, homo vel unico oculo duplex videbat obiectum, nec non de similibus, qui per odontalgiam, hypochondriasin et hysteriam, orti erant, affectibus differit. Quid quod et terrore valido, et aspectu ad obiecta remotissima intenso, illud ipsum superuenire probat. Ab exanthematibus repressis, aut ex venenis assumptis ortam diplopiam esse; utrum vero, quae in ebriis deprehenditur, a neruei succi turbatione, an a musculorum oculum mouentium spastica contorsione deriuanda sint, ambigit. Ad spasmodicam item diplopiam Cl. Auctor refert, quae inter delirium acutarum febrium eueniat. Quibus quidem expositis, ad medelam huiusce affectus progreditur, in qua vero nihil, quod a communibus huic morbo medendi regulis recedat, reperimus.

Multos

Multos alios etiam morbos commemorat, quibus diplopia, vt symptoma, accedit, vt paralyfin, pituitosae humorum dispositionem, debilitatem oculi, tumorem exostofinque in orbita, vt et ancyloblepharum. Exempla quoque affert, cicatricem corneae tunicae, lentis vel fractionem vel dimotionem vel etiam ad vueam adhaesionem, aut etiam pupillae discissionem huncce producere effectum. Postremo autem de diplopia myopibus accidente siue diplopia remotorum agit.

XXVII.

Tentamen medicum inaugurale de dolore.
Quod eruditorum examini subiicit NATH.
DIMSDALE, Britannus. Med. Soc. Edin. Sod.
Edinburgi. Apud Balfour, Auld, et Smellie,
Academiae typographos. MDCCLXXI. 8.
mai. pagg. 37.

Non cum iis est Cl. Auctor, qui doloris causam proximam ad solutionem continui, vel iam factam vel imminentem, referunt, cui potissimum compressio, neruorum particulas potius propius ad se inuicem adducens, contradicat; sed eandem in vi impulsus et sensibilitate neruorum, simul ad sensum vehementem efficiendum concurrentibus, ponit. Causas efficientes doloris, seu vt vocat, potestates dolorificas, agnoscit mechanicas, quae vel distendendo, vel comprimendo, vel diuidendo agunt; chemicas, quae vel in corpus mortuum aequae ac viuum, vel in viuum tantum agunt; spasmodum fibrarum muscularium; ac denique motum oscillatorium neruorum, quorsum refertur dolorificus sensus in dentibus perceptus, si sonus acutus et stridulus aures feriat, dolor in malo ischiadico per totum pedem

pedem descendens, dolor humeri in hepate; verique simile est, membranas, licet plerumque sensiles non sint, has tamen oscillationes suscipere, v. c. cum a calculo vesicae vrinariae glandis dolor exquisitissimus oritur, vel dolor circa vmbilicum a colicis insultibus percipitur, per musculos abdominales, tendinibus ad hunc locum concurrentibus, eo delatus. Postea de effectibus doloris, cum in corpore, tum animo differit Auctor noster, et inde ad remedia eiusdem progreditur, quae in eo consistunt, vt; primo potestates nocentes tollantur, secundo actiones seu effectus earum infringantur (vbi antispasmodicis tunc demum locus tribuendus est, quum vel spasmus muscularium fibrarum, vel nervorum oscillationes tolli debent), tertio denique sensatio imminuatur aut deleatur: quod fit, cum vel partis dolentis nerui ad eos motus, ex quibus dolor pendet, transmittendos minus habiles redduntur, vel cerebrum ad eosdem motus recipiendos minus aptum praestatur, quod vtrumque narcoticis fit; vel denique nexus inter cerebrum et partem, vbi impulsus dolorificus sit, tollitur, nervorum intercurrentium compressione aut discissione. Inde varia etiam de virtute opii et de cautionibus in eodem exhibendo necessariis disputat, monetque, licet illud in plerisque inflammationibus ob augmentum sanguinis inde metuendum alienum sit, tamen eiusdem vsum negligendum non esse in inflammatione pulmonum, cui coniuncta tussis sicca soli opio cedat, quod ideo hoc in casu plus profit, tussim componendo, quam inflammationem augendo noceat:

XXVIII

Differtatio inauguralis de pertussi. Quam
eruditorum examini subiicit GVLIELMVS
KIRKLAND, Britannus — Edimbürgi. Apud
Balfour et Smellie, Academiae typographos.
MDCCLXXII. 8 mai. pagg. 27.

Primo loco historiam morbi tradit Cl. Auctor.
Inspirationem plenam, sonoram, tussis con-
vulsivae paroxysmum insequentem, quodammodo
cum galli cantu comparat: loco huius vero inspi-
rationis bis Cl^{um} GREGORY syncopen superuenien-
tem obseruasse refert, quam post aliquod demum
horae minuta inspiratio nouusque paroxysmus in-
secuta fuerint. Recrudescentem paroxysmum prae-
sagiunt aegri, percepto circa laryngem quodam
titillationis sensu. Morbus saepe, licet diutius sub-
sistens, sponte cedit; aliquando funestus est, ali-
quando aliis morbis viam sternit, rachitidi, visce-
rum abdominis obstructioni, atrophiae, phthisi
pulmonali. Tum de causis agit, quas vero nos
ignorare, neque aliquid certi scire fatetur; nisi,
cum epidemicus et contagiosus morbus sit, causam
eius certo aliquo modo atmosphaerae inesse. Pari
quoque ratione pauca de prognosi statuenda sunt:
haemorrhagiam tamen narium, modo nec nimia
fuerit, nec frequens, bonum signum dicit, quum
contra sanguis ex pulmonibus, oculis aut naribus
effluens morbum vehementem et periculosum
significet. In curatione primo de euacuantibus
agit. Venae sectio in plethoricis sub initium mor-
bi utilis esse potest: in decursu vero eiusdem illi
insistere, noxium. Purgantia vel non iuuant, vel
omnino nocent: potentius autem auxilium in eme-
ticis positum est, ex quibus cum Cl. FOTHER-
GILL *) tartarum emeticum in refracta dosi, vt simul
dia-

*) vid. comm. nostr. Vol. XVI. p. 148.

diaphoreticum et purgantem effectum edat, reliquis auxiliis omnibus praefert. Vesicatoriis usum insignem tribuit, tam ad inflammationem cohibendam, quam ad humorum ad pulmones adfluxum auertendum: ultimo tamen scopo obtinendo magis fauere fonticulos arbitratur, quia his minor, quam a cantharidibus, dolor excitatur. Pectoralia demulcentia aliena sunt, quia acrimonia, si qua praesens est, non in fluidis ipsis, sed in nervis haeret, ad quos illa non pertingant, praetereaque ventriculo oneri sunt; resoluentia autem aequae nocent, quia calefaciunt et stimulant, et si ex iis scilicet ob vim emeticam locus relinquendus esset, ea melius in tartaro emetico habetur. Specifica adversus hunc morbum usurpari solita in duas classes diuidit: tonica, et antispasmodica. Inter priora refert metum ac terrorem, citato WILLISIO; muscum pyxidatum, viscum quernum, et potiori iure corticem peruianum, quem tamen nonnisi rite euacuato corpore, dissipataque febre, exhibendum suadet, et melius quidem in substantia, ope gummi arabici et extracti glycyrrhizae in liquore suspensum, quam in infuso aut decocto. Cupri quibusdam praeparationibus, et floribus zinci vires tonicas aduersus hunc morbum inesse verisimile putat, sed experientia nondum satis confirmatas. Denique balnea frigida, sed nonnisi morbo diutius durante, neque febre aut dyspnoea alioque symptomate urgente, commendat. Iam de antispasmodicis: opio non semper locus est, nec nisi ad symptomata mitiganda; an viribus eiusdem morbus decurrens sisti queat, ignoratur. Moschum ex efficacia eius in aliis morbis huius indolis hic etiam vtilitatem promittere colligit, et Cl. HOME, tres eiusmodi aegros cito curasse, hoc remedio narrat. De castorei effectibus nihil ipse expertus est, sed ad

ad ea prouocat, quae Cl. MORRIS de eiusdem cum cortice peruiano combinati vsu tradidit *). Tandem pauca de regimine in hoc morbo seruando subiungit.

XXIX.

Dr. IOSEPHI LEOPOLDI IRKA tractatus de morbis oculorum internis. Viennae, literis a Ghe-
lianis. 1771. 8. pl. 7.

Systematico ordine Cl. Auctor morbos enarrat, quibus internum visus organon afficitur. Sed vbique Cl. SAVVAGES verbis (*Nosolog. method.*) vtitur, omnino impudentis plagiarii nomine dignus, cum Auctoris, ex quo suum libellum descripsit, ne mentionem quidem, si vnum locum (p. 93) excipias, faciat. In cataractae tantum curatione relationem ex nouellis gallicis excerptam inseruit, et opus suum, doctrinae suae testimonium, pluribus erroribus auxit, quae vtrum scribae, an typographo tribui debeant, iudicare non possumus. Miramur certe impudentiam Auctoris, qua libro, qui totus ad alium Auctorem pertinet, cuius scripta intra omnium fere medicorum manus versantur, suum nomen praefigere non erubuit.

*) vid. comm. nostr. l. c. p. 147.

Contenta in hac parte.

I. Nouveaux mémoires de l'academie royale de Berlin. année 1772 — 1775.	p. 195
II. TRILLERI opuscula medica Vol. III.	227.
III. Opera minora medica et dissertationes edidit DE WASSERBERG	234
IV. I quadrupedi di Sardegna (di FR. CETTI)	244
V. Flora Fridrichsdalina (Auctore O. F. MÜLLER)	247
VI. IOS. AGOSTI de re botanica tractatus	249
VII. Osservazioni microscopiche sulla Tremella dell A. BONAV. CORTI	256
VIII. Gli elementi dell'arte sfigmica dal CARLO GANDINI	258
VIII. M. A. WEIKARD obseruationes medicae	259
X. Elements of the practice of phisic by JOHN GREGO- RY. edit. II.	262
XI. Medical transactions Vol. III.	265
XII. Acta philosophico medica Societatis Hassiacae Vol. I.	268
XIII. FALCONER'S essay on the Bath Waters	288
XIV. I. I. FERBERS <i>Beiträge zu der Mineralgeschichte von Böhmen</i>	309
XV. EIVSD. <i>bergmännische Nachrichten der Zweybrücki- schen etc. Länder</i>	313
XVI. <i>Abhandlung von dem Ursprunge der Gebirge</i> (Auctore DELIO)	315
XVII. <i>Anleitung zu der Bergbaukunst von C. T. DELIVS</i>	318
XVIII. Mémoires de l' acad. roy. de Chirurgie	321.
XIX. Mémoire sur les moyens de reconnoître les contre- coups par Mr. DUVERGE', ed. 2.	365
XX. Manuel secret & analyse de remedes de MM. SUT- TON, par Mr. DE VILLIERS	369
XXI. Refutation de quelques reflexions sur l'operation de la hernie par Mr. LE BLANC	370
XXII. I. B. I. ZAUSCHNER de sale a mineralogis hand descripto	371
XXIII. M. GARTSHORE diss. de papaueris usu	373
XXIV. C. E. KOSITZKY diss. de noxis fasciarum	374
XXV. I. T. PYL diss. de rubedine sanguinis	376
XXVI. I. R. KLINKE diss. de diplopia	377
XXVII. N. DIMSDALE diss. de dolore	379
XXVIII. GVIL. KIRKLAND diss. de pertussi	382
XXIX. I. L. IRKA tract. de morbis oculorum internis	383

